

Nr 166

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vapenlag m.m.; given den 28 september 1973.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden,

dels föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt,

dels inhämta riksdagens yttrande över vad föredragande departementschefen förordat.

CARL GUSTAF

LENNART GEIJER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att vapenförordningen (1949:340) skall ersättas av en vapenlag. I motsats till vapenförordningen innehåller lagen inte detaljbestämmelser utan endast grundläggande regler på detta område.

Lagens tillämpningsområde — såvitt gäller skjutvapen och därmed jämförliga anordningar samt vapendelar och tillbehör — är i huvudsak detsamma som i vapenförordningen. Förslaget innebär emellertid en viss utvidgning av den nuvarande kontrollen genom att vissa vapendelar som nu kan förvärfvas fritt föreslås bli licensbelagda. Detsamma gäller de mest avancerade typerna av luft- och fjädervapen.

I fråga om ammunition föreslås en ändring som innebär att det undantag från licensplikten som nu gäller för jaktstudsammunition med en kaliber som överstiger 6,5 mm kommer att omfatta all sådan ammunition. Salongsgevärsammunitionen berörs dock inte av detta förslag utan skall liksom hittills inte kunna förvärfvas utan särskilt tillstånd.

Reglerna om förvaring av vapen och ammunition föreslås bli skärpta. Den föreslagna allmänna huvudregeln anger sålunda att vapen eller en för dess funktion vital del samt ammunition skall förvaras under lås. Polismyndigheten föreslås vidare få rätt att i vissa fall meddela särskilda föreskrifter om förvaring av vapen. Den som åsidosätter en av polismyndighet sålunda meddelad särskilt föreskrift föreslås kunna ådömas straff medan en överträdelse av den allmänna förvaringsbestämmelsen, såvitt gäller enskild person, inte skall leda till straff. Däremot kan tillståndet till innehavet av vapnet återkallas i mer svårartade fall.

All tillfällig utlåning av vapen föreslås bli begränsad till högst 14 dagar. Detta innebär en skärpning i förhållande till vad som nu gäller för utlåning

från vapenhandlare och skytteförening eller liknande sammanslutning. Vidare föreslås bestämmelser som innebär att möjligheterna till lån av pistol, kulsprutepistol eller annat automatvapen blir betydligt mer begränsade än vad som f.n. är fallet.

Till skillnad från vapenförordningen innehåller den nya lagen även vissa särskilda bestämmelser om reparation och översyn av vapen. Beträffande vapen som ingår bland egendomen i dödsbo föreslås bestämmelser som innebär att vapeninnehavet i princip måste avvecklas inom ett år från dödsfallet. Om inte detta sker föreslås att vapnet skall inlösas av staten.

Genom ändringar i allmänna ordningsstadgan (1956: 617) föreslås en ytterligare begränsning av ungdomars möjlighet att använda luft- eller fjädervapen såväl inom som utom stadsplanelagt område. Vidare föreslås att vapen som använts i strid mot ifrågavarande bestämmelser jämte därtill hörande ammunition skall kunna förklaras förverkade.

1 Förslag till

Vapenlag

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelser

1 § Med skjutvapen förstås i denna lag

1. vapen med vilket kula, hagel eller annan projektil kan skjutas ut med hjälp av krutladdning, kolsyreladdning, komprimerad luft eller annat liknande utskjutningsmedel,

2. apparat eller anordning som beträffande verkan och ändamål är jämförlig med vapen som avses under 1.

Vad som sägs om skjutvapen gäller även

a. obrukbart vapen, som i brukbart skick skulle räknas som skjutvapen,

b. löst slutstycke, ljuddämpare, eldrör eller pipa till skjutvapen och

c. annan anordning som möjliggör att till ett skjutvapen användes annan ammunition än vapnet är avsett för.

2 § Lagen gäller ej

1. skjutvapen som har tillverkats före år 1860,

2. bultpistol som är avsedd för användning inom byggnadsindustrin,

3. skjutapparat för slakt, signalgivning, livräddning eller annat därmed jämförligt ändamål,

4. startvapen och

5. luft- eller fjädervapen som är avsett för målskjutning och som har en i förhållande till andra jämförliga skjutvapen begränsad effekt.

3 § Med ammunition förstås i denna lag patron eller projektil till handvapen på vilket lagen äger tillämpning samt tändhatt eller annat tändmedel till sådan patron eller projektil.

Om ammunition som är att hänföra till explosiv vara eller som innehåller gift finns bestämmelser även i förordningen (1949:341) om explosiva varor och i lagen (1973:329) om hälso- och miljöfarliga varor.

4 § Lagen gäller ej

1. hagel eller annan massiv kula,

2. hagelpatron eller tändhatt därtill,

3. kolsyrepatron,

4. patron- eller laddningshylsa utan tändhatt, avsedd för handvapen på vilket lagen äger tillämpning och

5. kulammunition med centralantändning, som är avsedd för jaktstud-sare.

Allmänna bestämmelser

5 § Utan tillstånd enligt denna lag får ej någon

1. inneha skjutvapen,
2. förvärva ammunition,
3. införa skjutvapen eller ammunition till riket eller
4. driva handel med skjutvapen.

Om undantag från skyldigheten att inhämta tillstånd finns bestämmelser i 13, 16, 21, 22, 25, och 45 §§.

6 § Skjutvapen eller ammunition får ej överlåtas eller upplåtas till annan än den som har tillstånd att inneha vapnet eller att förvärva ammunitionen, om ej annat följer av 13, 22, 25 eller 45 §.

7 § Polismyndigheten prövar fråga om tillstånd eller inlösen enligt denna lag.

Tillstånd att inneha skjutvapen m.m.

8 § Tillstånd att inneha skjutvapen får meddelas

1. enskild person,
2. skytteförbund, skyttekrets eller skytteförening som tillhör det frivilliga, statskontrollerade skytteväsendet och
3. annan sammanslutning beträffande vilken Kungl. Maj:t förordnat därom.

9 § Enskild person får meddelas tillstånd att inneha skjutvapen endast om han har behov av vapnet och det skäligen kan antagas att han ej kommer att missbruka det. I fråga om skjutvapen som huvudsakligen har affektions- eller prydnadsvärde eller jaktvapen som förvärvats på grund av giftorätt eller genom arv eller testamente får tillstånd dock meddelas även i fall då den som vill inneha vapnet ej har behov av att kunna använda det för skjutning.

Tillstånd att inneha pistol eller annat fickvapen, kulsprutepistol eller annat automatvapen får meddelas endats om synnerliga skäl föreligger.

10 § Tillstånd att inneha skjutvapen meddelas för särskilt angivet ändamål. Tillståndet får förenas med villkor att vapnet göres varaktigt obrukbart eller med närmare föreskrifter om hur vapnet skall förvaras.

11 § Meddelas tillstånd till innehav av skjutvapen för någon som ännu ej förvärvat ett sådant vapen som tillståndet avser, är dettas giltighet beroende av att förvärv sker inom sex månader från dagen för tillståndets meddelande eller den längre tid tillståndsmyndigheten i särskilt fall föreskriver.

Tillstånd till förvärv av ammunition

12 § Tillstånd att förvärva ammunition får meddelas enskild person eller sammanslutning som avses i 8 §.

Tillstånd som avses i första stycket får meddelas den som är i behov av ammunitionen och skäligen kan antagas ej komma att missbruka den. Tillstånd får beviljas enskild person endast om denne har tillstånd att inneha sådant vapen för vilket ammunitionen är avsedd.

Om ej annat förordnas i särskilt fall, gäller tillstånd till förvärv av ammunition ett år från dagen för tillståndets meddelande.

13 § Ammunition får överlåtas även till den som saknar tillstånd som avses i 12 § i följande fall, nämligen

1. Deltagare i jakt får för förbrukning under jakten till annan deltagare överlåta ammunition till vapen som denne är berättigad att inneha.

2. Vid tillfällig upplåtelse av skjutvapen enligt 22 § får upplåtaren även överlåta den ammunition till vapnet som låntagaren i varje särskilt fall kan antagas behöva.

3. Sammanslutning som avses i 8 § får till medlem eller till medlem av annan sådan sammanslutning överlåta ammunition att förbrukas vid övning eller tävlingsskjutning som äger rum under sammanslutningens kontroll.

Tillstånd till införsel av skjutvapen eller ammunition

14 § I fråga om tillstånd till införsel av skjutvapen eller ammunition gäller i tillämpliga delar 8 — 10 och 12 §§.

15 § Tillstånd till införsel av skjutvapen eller ammunition medför rätt att under tid och för ändamål som särskilt anges i tillståndet här i riket inneha den egendom som införts hit med stöd av tillståndet.

Tillstånd till införsel, som ej utnyttjats inom sex månader från dagen för tillståndets meddelande eller den längre tid tillståndsmyndigheten i särskilt fall föreskriver, är ogiltigt.

16 § Införsel av skjutvapen eller ammunition får ske utan särskilt tillstånd i följande fall, nämligen

1. Enskild person får införa skjutvapen, som han är berättigad att här i riket inneha för personligt bruk, samt ammunition som behörigen förvärvat här i riket. Vad nu sagts äger motsvarande tillämpning beträffande sammanslutning som avses i 8 §.

2. För tillfällig användning vid jakt eller tävling här i riket får svensk, dansk, finsk eller norsk medborgare från Danmark, Finland eller Norge införa jakt- eller tävlingsskjutvapen med tillhörande ammunition. Vapnet och ammunitionen får i sådant fall utan tillstånd innehas här i riket av den som har infört egendomen under högst tre månader från införseldagen.

3. Skjutvapen och ammunition får transiteras till ort inom riket.

17 § Skjutvapen och ammunition, som resande medfört till riket för personligt bruk men ej varit berättigad att införa, får åter utföras, om egendomen i behörig ordning anmälts för tullmyndighet. Återutföres ej egendomen inom fyra månader efter sådan anmälan eller den längre tid därefter som generaltullstyrelsen eller efter styrelsens bemyndigande annan tullmyndighet i särskilt fall bestämmer, tillfaller egendomen staten. I sådant fall skall egendomen behandlas som om den hade förklarats förverkad.

Handel med skjutvapen

18 § Tillstånd att driva handel med skjutvapen får meddelas den som är berättigad att idka handel i allmänhet och som har gjort sig känd för ordentlighet och pålitlighet.

19 § Tillstånd som avses i 18 § medför rätt att inneha skjutvapen. I tillståndet får dock föreskrivas att denna rätt skall omfatta endast vissa typer av skjutvapen eller endast ett visst antal skjutvapen åt gången. Tillståndet får även förenas med närmare föreskrifter om hur vapnen skall förvaras.

20 § Utan hinder av 14 § får tillstånd meddelas den som är berättigad att idka handel med skjutvapen att till riket införa sådana skjutvapen som omfattas av hans handelstillstånd.

Vapen i dödsbo och konkursbo

21 § Skjutvapen som ingår i dödsbo eller konkursbo får utan särskilt

tillstånd innehas av den som har omhändertagit boet intill dess

1. vapnet har överlåtits till någon som är berättigad att inneha det,
2. skyldighet att avlämna vapnet har inträtt enligt 28 eller, i fråga om dödsbo, 35 §, eller
3. i fråga om konkursbo, konkursen har avslutats.

Utlåning av skjutvapen

22 § Den som är berättigad att inneha skjutvapen får tillfälligt låna ut vapnet till annan under följande villkor, nämligen

1. Utlåning får ske endast för kortare tid, högst två veckor.
2. Vapnet får lånas ut endast för samma ändamål som innehavarens tillstånd avser eller, om vapnet utlånas av vapenhandlare till spekulant, för provskjutning på skjutbana.
3. Låntagaren skall ha fyllt aderton år. Vapen får dock utlånas även till den som ej fyllt aderton år, om det skall användas vid övning eller tävling som äger rum under kontroll av sammanslutning som avses i 8 §. Vidare får annat vapen än pistol eller annat fickvapen eller kulsprutepistol eller annat automatvapen utlånas även till den som fyllt femton men ej aderton år i fall då vapnet endast skall innehas och användas av denne under uppsikt av upplåtaren.
4. Utlåning av pistol eller annat fickvapen eller kulsprutepistol eller annat automatvapen får ske endast för användning i upplåtarens närvaro eller för övning eller tävling som äger rum under kontroll av sammanslutning som avses i 8 §, om icke låntagaren själv är berättigad att inneha ett vapen av samma typ.
5. Om tillstånd för enskild att inneha visst slag av skjutvapen enligt särskild föreskrift ej får meddelas med mindre vederbörande genom avlagt skytteprov eller på annat sätt ådagalagt att han är lämplig att inneha vapnet, får utlåning av sådant vapen ske endast till den som motsvarar samma krav. Vad nu sagts gäller dock ej när vapnet skall användas enbart för provskjutning, övning eller tävling på skjutbana.

Vapenhandlare får vid tillämpningen av denna paragraf anlita annan person som godkänts av polismyndigheten att närvara vid provskjutning.

23 § Utlåning av skjutvapen enligt 22 § får ej ske till den som har fått skjutvapen förklarad förverkat eller tillstånd till innehav av skjutvapen återkallat eller som av annat skäl kan antagas komma att missbruka vapnet.

Ändring och reparation av skjutvapen

24 § Den som är berättigad att inneha ett skjutvapen får inte utan nytt tillstånd till innehav vidtaga åtgärder med vapnet som innebär att det därefter till funktions- eller verkningsgrad kommer att vara fråga om ett väsentligt annorlunda vapen. Vad nu sagts gäller ej den som har tillstånd att driva handel med vapen i den mån det ändrade vapnet omfattas av detta tillstånd.

Vid reparation av skjutvapen får försliten eller eljest otjänlig vapendel av det slag som avses i 1 § andra stycket utbytas mot ny likadan vapendel utan särskilt tillstånd.

25 § För reparation eller översyn får skjutvapen lämnas till och tillfälligt innehas av

1. den som är berättigad att idka handel med sådant vapen,
2. den som med tillämpning av 22 § 3 och 4 samt 23 § skulle vara berättigad att låna och självständigt handha vapnet eller
3. den som av polismyndighet har godkänts att mottaga vapen för reparation eller översyn.

Förvaring av skjutvapen och ammunition

26 § Den som innehar skjutvapen eller ammunition är skyldig att taga sådan vård om egendomen att fara ej uppkommer att den åtkommes av någon obehörig.

Skjutvapen eller en för vapnets funktion vital del samt ammunition skall förvaras under lås.

27 § När särskild anledning föreligger därtill får polismyndighet även i annat fall än som avses i 10, 14 eller 19 § meddela närmare föreskrifter om hur den som är berättigad att inneha skjutvapen skall förvara dessa.

28 § Ingår skjutvapen bland tillgångarna i dödsbo eller konkursbo, får polismyndigheten, när särskild anledning föreligger, förordna att vapnet tills vidare skall förvaras av myndigheten eller annan som myndigheten anvisar. Den som omhänderhar boets egendom är i så fall skyldig att efter särskild anmaning och inom därvid föreskriven tid avlämna egendomen till den som sålunda skall förvara egendomen.

Återkallelse av tillstånd m.m.

29 § Har innehavare av skjutvapen genom missbruk av vapnet eller oaktsamhet därmed eller på annat sätt visat att han är olämplig att inneha vapen eller föreligger eljest skäligen anledning därtill, får tillstånd att inneha

eller införa skjutvapen återkallas.

30 § Meddelas beslut som avses i 29 §, skall tillstånd som har meddelats vapeninnehavaren att förvärva ammunition till vapnet också återkallas.

Tillstånd att förvärva ammunition får även återkallas, om tillståndshavare har missbrukat ammunition som han har förvärvat på grund av tillståndet eller om skälig anledning därtill eljest föreligger.

31 § Tillstånd att idka handel med skjutvapen får återkallas, om tillståndshavaren har åsidosatt bestämmelse i denna lag eller med stöd därav utfärdad föreskrift eller om förutsättningar för tillståndet eljest ej längre föreligger.

32 § Föreligger risk för missbruk av skjutvapen, kan polismyndighet besluta att vapnet och därtill hörande ammunition skall omhändertagas. Är faran för missbruk överhängande, får polisman även utan sådant beslut omhändertaga vapnet och ammunitionen. I sådant fall skall polismannen skyndsamt anmäla åtgärden hos polismyndigheten, som omedelbart skall pröva om omhändertagandet skall bestå.

Vad som i första stycket sägs om polisman gäller även ordningsvakt som med stöd av myndighets förordnande utövar jaktbevakning samt personal vid domänverket, tullverket eller rennäringsavdelning vid lantbruksnämnd.

Finns någon som har tillstånd att inneha den omhändertagna egendomen och återkallas ej tillståndet, skall egendomen återlämnas till innehavaren så snart det skäligen kan antagas att det ej längre föreligger någon risk för missbruk.

Inlösen

33 § Skjutvapen och därtill hörande ammunition skall inlösas av staten om

1. tillstånd som medför rätt att inneha vapnet har återkallats utan att egendomen har förklarats förverkad eller är tagen i beslag,

2. vapeninnehavaren har avlidit,

3. ansökan om tillstånd till innehav av vapen som förvärvats genom arv, testamente eller på grund av giftorätt har avslagits,

4. domstol har funnit att vapen, som innehas av någon som ej är berättigad därtill, ej skall förklaras förverkat.

34 § Inlösen enligt 33 § äger ej rum, om egendomen överlåtes till någon, som är berättigad att inneha den, inom ett år från det att vapeninnehavaren avled eller tre månader från det att beslut som avses i 33 § meddelades eller, om egendomen då var tagen i beslag, beslaget hävdes.

Inlösen enligt 33 § äger ej heller rum, om ansökan om tillstånd att inneha vapnet göres inom tid som anges i första stycket. Avslås ansökningen skall egendomen inlösas, om den ej inom tre månader från dagen för beslutet i tillståndsärendet överlåts till någon som är berättigad att inneha den.

Polismyndigheten får medge förlängning av tid som avses i första eller andra stycket, varje gång med högst sex månader.

35 § Skall vapen och ammunition inlösas enligt 33 §, är innehavaren skyldig att efter särskild anmaning och inom därvid föreskriven tid avlämna egendomen till polismyndigheten eller den myndigheten bestämmer. I fall som avses i 33 § 1 gäller detta även tillståndsbeviset angående vapnet.

36 § För vapen och ammunition som inlöses skall betalas löseskilling med belopp som motsvarar egendomens marknadsvärde. Normer för beräkning av ersättningen får fastställas av Kungl. Maj:t.

Ansvarsbestämmelser m.m.

37 § Till fängelse i högst två år dömes den som uppsåtligen

1. innehar skjutvapen utan att vara berättigad därtill,
2. överlåter eller upplåter skjutvapen till den som ej är berättigad att inneha vapnet.

Har gärningen begåtts av oaktsamhet eller är brottet ringa, dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

38 § Till böter eller fängelse i högst sex månader dömes den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. missbrukar rätt att inneha skjutvapen genom att använda det för annat ändamål än han är berättigad till,
2. bryter mot föreskrift om förvaring av vapen som meddelats enligt 10, 14, 19 eller 27 §,
3. i fråga om skjutvapen och ammunition, vilka innehaves av sammanslutning som avses i 8 §, eller skjutvapen, som innehaves av vapenhandlare, bryter mot förvaringsbestämmelserna i 26 §,
4. förvärvar ammunition utan att vara berättigad därtill eller underlåter att efterkomma anmaning enligt 35 § att avlämna ammunition,
5. överlåter ammunition till den som ej är berättigad att förvärva ammunitionen,
6. idkar handel med skjutvapen utan tillstånd.

39 § Om ansvar för olovlig införsel av vapen eller ammunition och för försök till sådant brott finns bestämmelser i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

40 § Egendom med vilken tagits befattning eller förfarits på sätt som utgör brott enligt 37 § eller 38 § 1, 4 eller 5 skall förklaras förverkad, om det ej är uppenbart obilligt. I stället för egendomen kan dess värde förklaras förverkat. Förklaras vapen förverkat, får även därtill hörande ammunition förklaras förverkad.

41 § Angående beslag av egendom, som kan antagas vara förverkad enligt 40 §, gäller bestämmelserna om beslag i rättegångsbalken med följande avvikelser.

1. Ordningsvakt, som med stöd av myndighets förordnande utövar jaktbevakning samt personal vid domänverket, tullverket eller rennäringsavdelning vid lantbruksnämnd äger samma rätt att taga egendom i beslag som tillkommer polisman.

2. Bestämmelsen att åtal skall väckas inom viss tid gäller ej i annat fall än då rätten utsatt sådan tid.

Besvär

42 § Talan mot polismyndighets beslut enligt denna lag föres hos länsstyrelsen genom besvär.

Talan mot länsstyrelsens beslut enligt 18, 29, 30 eller 31 § föres hos Kungl. Maj:t genom besvär. Mot länsstyrelsens beslut i fråga angående inlösen av skjutvapen eller ammunition föres talan hos kammarrätten genom besvär.

Mot länsstyrelsens beslut i annat ärende än som avses i andra stycket får talan ej föras.

43 § Polismyndighets, länsstyrelses och kammarrätts beslut enligt denna lag länder till omedelbar efterrättelse, om ej annorlunda förordnas. Polismyndighets beslut om återkallelse av handelstillstånd länder dock till omedelbar efterrättelse endast i fall då förordnande därom har meddelats i beslutet. Sådant förordnande får meddelas om särskilda skäl föreligger.

Särskilda bestämmelser

44 § Denna lag äger ej tillämpning på staten.

45 § Bestämmelserna i 5 § gäller ej innehav av skjutvapen som överlämnats från staten till

1. statlig tjänsteman eller person som tillhör försvars-, civilförsvars- eller polisväsendet om denne är skyldig att inneha vapnet för tjänsten.

2. sammanslutning, beträffande vilken Kungl. Maj:t förordnat därom,
3. den som för statens räkning tillverkar krigsmateriel.

Utan hinder av 5 och 6 §§ får skjutvapen vidare överlämnas för verkskyddsändamål till den som är krigsplacerad i verkskyddets ordnings- och bevakningstjänst med skyldighet enligt gällande specialplan att vara utrustad med skjutvapen.

Den till vilken vapen överlämnats med stöd av första eller andra stycket är även berättigad att utan tillstånd från staten förvärva behövlig ammunition till vapnet.

46 § Utan hinder av 8 eller 12 § får tillstånd att inneha skjutvapen eller att förvärva ammunition meddelas den som är skyldig att anordna verkskydd, i den mån skjutvapen enligt gällande specialplan för verkskyddet skall ingå i utrustningen för någon som är krigsplacerad i verkskyddets ordnings- eller bevakningstjänst. Vid sådant tillstånd får knytas särskilda villkor.

Den som fått tillstånd enligt första stycket får överlåta ammunition till den som är krigsplacerad i verkskyddets ordnings- och bevakningstjänst och som enligt gällande specialplan för verkskyddet är skyldig att vara utrustad med vapen.

47 § Polismyndighet skall föra register över vapeninnehav och beslut enligt denna lag.

48 § Närmare föreskrifter om vilkor för tillstånd enligt denna lag meddelas av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer.

49 § Rikspolisstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om

1. vilka luft- och fjädervapen som ej omfattas av undantagsbestämmelsen i 2 § 5,
2. vapenhandlares och sammanslutnings förvaring av vapen samt sammanslutnings förvaring av ammunition,
3. registerföringen hos polismyndighet.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974, då vapenförordningen (1949:340) skall upphöra att gälla.

2. Den som vid lagens ikraftträdande är berättigad att förvärva, inneha, införa eller handla med skjutvapen eller ammunition på grund av tillstånd som beviljats enligt kungörelsen (1927:338) med vissa bestämmelser angående skjutvapen och ammunition, vapenkungörelsen (1934:315) eller vapenförordningen (1949:340) skall anses ha erhållit tillstånd därtill enligt denna lag. Detta gäller också den som mottagit föreskrivet bevis om att han deklarerat innehav av vapen enligt någon av nämnda kungörelser (deklarationsbevis).

3. Skjutvapen som innehas med stöd av deklarationsbevis får utlånas endast för jakt eller övnings- eller tävlingsskjutning.

4. Förbud mot fortsatt innehav av vapen som meddelats före lagens ikraftträdande skall vid tillämpning av lagen jämföras med beslut om återkallelse av tillstånd.

5. Innehar någon vid lagens ikraftträdande sådant luft- eller fjädervapen som ej omfattas av undantagsbestämmelsen i 2 § 5, ljuddämpare, instickspipa för kulgevär, pistol eller för annat dylikt fickvapen eller annan anordning som möjliggör att till ett skjutvapen kan användas annan ammunition än vapnet är avsett för och avser han att behålla vapnet eller vapendelen, är han skyldig att före utgången av juni 1975 söka tillstånd att inneha egendomen i enlighet med vad som sägs i denna lag. Har sådan ansökan gjorts inom den angivna tiden, är sökanden fri från ansvar för att han har innehaft vapnet eller vapendelen utan att ha varit berättigad därtill. Avslås ansökan, skall med egendomen förfaras på sätt som gäller för vapen för vilket tillstånd har återkallats.

6. I fråga om skjutvapen, som vid lagens ikraftträdande ingår i dödsbo, skall den i 34 § angivna tiden räknas från dagen för ikraftträdandet.

2 Förslag till

Kungörelse om ändring i förordningen (1949: 341) om explosiva varor

Härigenom förordnas, att 2 § förordningen (1949: 341) om explosiva varor skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Denna förordning skall allenast i den mån Kungl. Maj:t särskilt förordnar därom äga tillämpning på försvarets fabriker, verkstäder, forskningsanstalter och förråd samt kronan tillhöriga explosiva varor, som äro avsedda för försvarets behov. Vad i denna förordning stadgas om transport skall dock utan sådant särskilt förordnande gälla även explosiva varor som nyss nämnts, såvida icke transporten sker under ledning av militärbefäl eller annan av försvarsmyndighet förordnad person.

Beträffande ammunition och tändmedel, som avses i *vapenförordningen*, samt hagelpatroner och härför avsedda tändhattar ävensom *kulammunition för jaktstudsare med kaliber överstigande 6,5 millimeter* skola bestämmelserna i 5 och 7 kapitlen av denna förordning äga tillämpning allenast på tillverkares och handlandes befattning med sådana varor i och för rörelsen.

Beträffande ammunition och tändmedel, som avses i *vapenlagen (1973: 000)*, samt hagelpatroner och härför avsedda tändhattar ävensom *för jaktstudsare avsedd kulammunition med centralantändning* skola bestämmelserna i 5 och 7 kapitlen av denna förordning äga tillämpning allenast på tillverkares och handlandes befattning med sådana varor i och för rörelsen.

Har anordnare av offentlig tillställning begått överträdelse som i 29 § avses, må, efter ty prövas skäligt, förklaras förverkat till kronan vad som uppburits i avgifter eller eljest i ersättning för bevistande av tillställningen. Har vederlaget utgått i annat än penningar och finnes det ej i behåll, må i stället värdet förklaras förverkat.

Angående beslag av egendom, som kan antagas vara förverkad enligt denna paragraf, gälla bestäm-

¹ Senaste lydelse 1955: 119.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

melserna om beslag i rättegångsbalken med den avvikelsen att bestämmelsen att åtal skall väckas inom viss tid ej gäller i annat fall än då rätten utsatt sådan tid.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1974.

3 Förslag till

Kungörelse om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956: 617)

Härigenom förordnas, att 6 och 30 §§ allmänna ordningsstadgan (1956: 617) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Inom stadsplanelagt område må sprängning, fyrverkeri och skjutning med eldvapen ej äga rum utan tillstånd av polismyndigheten.

Den som ej fyllt *sexton* år må ej heller inom område, som nyss nämnts, utan sådant tillstånd för skjutning utomhus begagna *luft- eller fjäderbössor eller luft- eller fjäderpistoler*, med *vilka* kulor, hagel eller andra projektiler kunna utskjutas.

Den som ej fyllt *aderton* år må ej heller inom område, som nyss nämnts, utan sådant tillstånd för skjutning utomhus begagna *luft- eller fjädervapen*, med *vilket* kulor, hagel eller andra projektiler kunna utskjutas. *Detsamma gäller även utanför sådant område, om ej skjutningen sker under uppsikt av person som fyllt tjugo år.*

Skjutbana som ej hör till krigsmakten, må icke tagas i bruk innan den godkänts av myndighet, som i första stycket sägs.

30 §

Vapen som använts i strid med 6 § första eller andra stycket och för vapnet avsedd ammunition må, efter ty prövas skäligen, förklaras förverkade till kronan.

Har anordnare av offentlig tillställning begått överträdelse som i 29 § avses, må, efter ty prövas skäligen, förklaras förverkat till kronan vad som uppburits i avgifter eller eljest i ersättning för beivrande av tillställningen. Har vederlaget utgått i annat än penningar och finnes det ej i behåll, må i stället värdet förklaras förverkat.

¹ Senaste lydelse 1972: 784.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Angående beslag av egendom, som kan antagas vara förverkad enligt denna paragraf, gälla bestämmelserna om beslag i rättegångsbalken med den avvikelsen att bestämmelsen att åtal skall väckas inom viss tid ej gäller i annat fall än då rätten utsatt sådan tid.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1974.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 28 september 1973.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, ASPLING, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ny vapenlagstiftning* och anför.

1 Inledning

Förvärv och innehav av skjutvapen och ammunition har i vårt land varit underkastade viss kontroll från det allmännas sida alltsedan slutet av första världskriget. Nu gällande bestämmelser om förvärv, innehav och införsel till riket av skjutvapen och ammunition finns i huvudsak i vapenförordningen (1949:340). Föreskrifter och anvisningar rörande tillämpningen av vapenförordningen (VF) har fastställts av Kungl. Maj:t (1961:337). Under senare år har i skilda sammanhang tagits upp frågor om ändring av VF och tillämpningsföreskrifterna. Frågorna har berörts i bl.a. framställningar till Kungl. Maj:t. I en i juni 1968 inom justitiedepartementet utarbetad promemoria (Ds Ju 1968:13) behandlades då inkomna framställningar. I promemorian lades fram förslag till vissa ändringar i bl.a. VF. Vid promemorian fanns fogad en framställning den 28 mars 1968 från Svenska jägareförbundet om ändring i VF.

Efter remiss har yttranden över promemorian och jägareförbundets framställning avgetts av riksåklagaren (RÅ), hovrätten för Övre Norrland, rikspolisstyrelsen (RPS), överbefälhavaren (ÖB), socialstyrelsen, giftnämnden, arbetarskyddsstyrelsen, statskontoret, generaltullstyrelsen, statens naturvårdsverk, kommerskollegium, länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Kronobergs, Malmöhus, Värmlands, Jämtlands och Norrbottens län, kommittén för utredning av vissa jaktfrågor, statens planverk, Försvarets fabriksverk, Föreningen Sveriges polismästare, Svenska pistolskytteförbundet, Centralförbundet för

befälsutbildning. Svenska jägareförbundet (endast beträffande promemorian), Jägarnas riksförbund, Förbundet Landsbygdens jägare, Svenska taxiförbundet, Svenska vapenhistoriska sällskapet, Samlarförbundet Nordstjärnan, Husqvarna Vapenfabriks aktiebolag och Aktiebolaget Norma projektilfabrik. Gemensamt yttrande har avgetts av Skytteförbundens överstyrelse och Svenska sportskytteförbundet. Gemensamt yttrande har avgetts också av Sveriges grossistförbund, Sveriges vapenhandlareförening, Sveriges järnhandlareförbund och Cykel- och sporthandlarnas riksförbund. Till detta yttrande har Järnmanufakturgrossisternas förening och Leverantörföreningen för sport- och fritidsartiklar anslutit sig.

RÅ har överlämnat yttranden av överåklagarna i Stockholm och Göteborg samt länsåklagarna i Älvsborgs och Kopparbergs län, RPS yttrande av statens kriminaltekniska laboratorium, kommerskollegium yttranden av handelskamrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Jönköping samt länsstyrelserna yttranden av polismästare och jaktvårdsföreningar i länen. Yttranden har dessutom inkommit från Skånes vapenhistoriska förening och från civilingenjören P.O. Brunér.

2 Huvuddragen av bestämmelserna i VF

Huvudsyftet med den reglering som VF innehåller är att hindra missbruk av skjutvapen. Genom VF har skapats en kontroll från det allmännas sida i fråga om spridningen av skjutvapen och ammunition. Enligt VF får skjutvapen i princip innehas endast av den som har fått polismyndighets tillstånd att förvärva, inneha eller införa vapnet till riket. Den som enligt äldre bestämmelser har deklarerat vapnet i särskild ordning och fått bevis om detta (deklarationsbevis) får dock även fortsättningsvis inneha vapnet utan särskild prövning. Som villkor för tillstånd gäller enligt huvudregeln i 8 § 1 mom. att sökanden finnes vara i behov av det vapen han vill inneha och att det skäligen kan antas att han inte kommer att missbruka det. När det är fråga om pistol eller annat sådant fickvapen, får tillstånd meddelas endast om det föreligger synnerliga skäl till det. I vissa fall kan kravet att sökanden skall ha behov av vapnet efterges. I tillämpningsföreskrifterna till VF anges mer konkret vilka riktlinjer polismyndigheterna har att följa vid prövningen av ansökningar om tillstånd att inneha olika typer av skjutvapen.

Tillstånd kan meddelas för enskild person eller för viss sammanslutning, skytteförbund eller skytteförening som tillhör det frivilliga, statskontrollerade skytteväsendet.

Visar innehavare av skjutvapen sådana egenskaper att han inte bör betros med vapeninnehav, kan polismyndigheten återkalla hans tillstånd eller, när det är fråga om deklarerat vapen, meddela honom förbud att i fortsättningen inneha vapnet. Detsamma gäller om innehavaren till följd av sjukdom, alkoholmissbruk e.d. finnes olämplig att inneha skjutvapen eller om annan särskild anledning föreligger till återkallelse eller förbud.

I tillstånd skall anges för vilket ändamål det har meddelats. Använder innehavaren vapnet för annat ändamål, kan han straffas och vapnet förklaras förverkat. Den som för egen eller annans räkning innehar skjutvapen är vidare enligt VF skyldig att ta sådan vård om vapnet att det inte kommer i någon obehörigs händer. I övrigt innehåller VF inga bestämmelser om handhavandet eller användningen av vapen. Sådana bestämmelser finns däremot i vissa andra författningar, t.ex. jaktstadgan (1938:279) och allmänna ordningsstadgan (1956:617).

Enligt VF krävs tillstånd av polismyndigheten också för den som vill förvärva sådan ammunition som faller inom förordningens

tillämpningsområde, dvs. ammunition till kulgevär med kaliber 6,5 mm eller därunder samt till pistoler och liknande vapen. Övrig ammunition, såsom hagelpatroner och grövre kulammunition, är licensfri. Såväl i fråga om förutsättningarna för att få förvärvstillstånd, skyldigheten att ordna med tryggsamt förvaring som i andra hänseenden ansluter sig reglerna om ammunition i övrigt nära till vad som i motsvarande fall gäller beträffande skjutvapen.

Även för rätt att idka handel med skjutvapen krävs tillstånd. Tillståndsmyndighet är länsstyrelsen i det län där rörelsen skall utövas. Tillstånd får meddelas bara den som är berättigad att idka handel i allmänhet och som har gjort sig känd för ordentlighet och pålitlighet. Vapenhandlare är skyldig att bokföra sina inköp och försäljningar. Polismyndigheten skall granska bokföringen minst en gång om året. Vapenhandlarens lager av skjutvapen skall granskas när anledning förekommer till det.

Om någon vill införa skjutvapen och ammunition till riket, måste han i allmänhet söka tillstånd härtill. Även i sådant fall är länsstyrelsen tillståndsmyndighet.

Kraven på tillstånd för innehav och införsel av skjutvapen och förvärv av ammunition är inte absoluta. Enskild vapeninnehavare får sålunda under vissa förutsättningar låna ut sitt vapen till annan för kortare tid, högst två veckor, utan att denne behöver söka tillstånd till lånet. Sådana sammanslutningar som kan få tillstånd att inneha skjutvapen har också rätt att i viss utsträckning låna ut vapen till egna medlemmar för övning eller tävling. Vapenhandlare får vidare lämna ut vapen till kund för provskjutning utan att tillstånd härför krävs. Bl.a. i samband med sådan utlåning som nu nämnts får också behövlig ammunition licensfritt lämnas till låntagaren. Från kravet på tillstånd för införsel gäller undantag för enskild person och sammanslutning i fråga om vapen som vederbörande är berättigad att inneha här i riket liksom i fråga om ammunition som behörigen har förvärvats här i riket. Vidare medges vissa lättnader för nordiska medborgare som kan visa att han har rätt att inneha skjutvapnet i annat nordiskt land.

En stor del av VF:s bestämmelser är straffsanktionerade. Den som innehar skjutvapen utan att vara berättigad därtill dömes till fängelse i högst två år eller, om brottet bedöms som ringa, till dagsböter eller fängelse i högst sex månader. För överlåtelse eller upplåtelse av vapen till den som inte är berättigad att inneha vapnet och för vissa andra förseelser av mer allvarlig art upptar straffskalan dagsböter eller fängelse i högst ett år. För brott mot vissa andra bestämmelser i VF är straffet dagsböter medan straffskalan för de minst allvarliga förseelserna omfattar böter fr.o.m. 10 t.o.m. 300 kr.

VF äger inte tillämpning på kronan och inte heller på polischef och civilförsvarschef samt dem överordnade myndigheter.

3 Tidigare ändringsförslag och remissyttranden

3.1 Allmänt om departementspromemorian och remissyttrandena

Den översyn av VF som redovisas i departementspromemorian grundade sig på ett stort antal framställningar från myndigheter, organisationer och enskilda. Frågor som ligger vid sidan om vad som har aktualiserats genom dessa framställningar togs upp endast undantagsvis. De grundläggande principerna i den nuvarande regleringen lämnades orubbade. I departementspromemorian behandlas VF:s tillämpningsområde och frågor om utlåning av skjutvapen, förutsättningarna för erhållande av tillstånd att inneha skjutvapen och förvärva ammunition, förvaring av skjutvapen och ammunition, handel med skjutvapen, införsel till riket av skjutvapen och ammunition, decentraliserad handläggning av ärenden rörande tillstånd till handel med skjutvapen m.m., vapenregistreringen samt ansvarsbestämmelser m.m. I den samtidigt med promemorian remissbehandlade skrivelsen från Svenska jägareförbundet har förbundet tagit upp vissa tolkningsfrågor och reformförslag som bl.a. gäller tillståndsgivningen i allmänhet, s.k. salongsgevär, s.k. rävpistoler, instickspipor, lån av skjutvapen samt förvärv av jaktammunition.

Vid remissbehandlingen av promemorian och Jägareförbundets skrivelse har behovet av en revidering av nuvarande bestämmelser vitsordats i flertalet yttranden. *RÅ* framhåller att det är angeläget att handhavandet av skjutvapen och ammunition regleras så att kravet på säkerhet beaktas i första hand, samtidigt som bestämmelserna ges sådant innehåll och sådan utformning att de inte framstår som alltför rigorösa eller svårfattliga. Enligt hans mening tillgodoser promemorians förslag i stort sett dessa önskemål. *Hovrätten för Övre Norrland* biträder också i allt väsentligt de framlagda förslagen. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* finner förslagen ägnade att i görligaste mån undanröja de brister som vidlåter VF och dess tillämpningsföreskrifter. Liknande uttalanden görs även från andra håll.

Åtskilliga remissinstanser menar emellertid att översynen har fått en alltför begränsad omfattning. *Svenska jägareförbundet* framhåller, att det föreligger ett uttalat missnöje med nuvarande bestämmelser och inte minst med tillämpningen av dem. Tolkningssvårigheter sägs ha gett upphov till en

mycket oenhetlig tillämpning hos såväl polismyndigheter som länsstyrelser. Enligt förbundets uppfattning innebär inte de i promemorian redovisade förslagen att man på några väsentliga punkter kommer till rätta med nuvarande missförhållanden. De synpunkter som förbundet lade fram i skrivelsen den 28 mars 1968 och som inte har berörts i promemorian anses kräva omfattande överväganden. Enligt förbundets mening bör förslagen i departementspromemorian inte genomföras. Förbundet förordar i stället att en statlig utredning tillsätts med uppgift att verkställa en total överarbetning av VF och dess tillämpningsföreskrifter. Jägareförbundets synpunkter angående behovet av en mera övergripande översyn av VF delas av ett stort antal remissinstanser, bl.a. *länsstyrelserna i Södermanlands och Kronobergs län, samtliga jaktvårdsföreningar* som har yttrat sig, *Jägarnas riksförbund, Sveriges grossistförbund m.fl., Husqvarna Vapenfabriks aktiebolag och Aktiebolaget Norma projektilfabrik. Kommerskollegium* finner att vissa förbättringar och rationaliseringar möjliggörs genom promemorians förslag men att en systematisk översyn av VF ändå framstår som önskvärd. *Länsstyrelsen i Värmlands län* finner de framlagda förslagen väl avvägda utifrån den begränsade målsättning som gällt för översynen men anser att ytterligare överväganden bör ske innan förslagen genomförs.

Jaktmarksutredningen, som har till uppgift att undersöka möjligheterna att bereda det ökande antalet jaktintresserade tillgång på lämplig jaktmark, upplyser att utredningen i samband härmed har tagit upp frågan om vilka förutsättningar som bör gälla för att få tillstånd att inneha skjutvapen för jaktändamål. Arbetet i denna del kan väntas leda fram till vissa förslag om ändringar i VF och tillämpningsföreskrifterna. Utredningen finner det mindre lämpligt att de bestämmelser som kommer att behandlas av utredningen ändras, innan denna har avslutat sitt utredningsuppdrag.

3.2 Vapenlagstiftningens tillämpningsområde

3.2.1 Luft- och fjädervapen

VF inleds med en del definitioner. Enligt 1 § första stycket förstås med skjutvapen *dels* vapen med vilka kulor, hagel eller andra projektiler kan skjutas ut med hjälp av krutladdning, kolsyreladdning, komprimerad luft eller annat utskjutningsmedel, *dels* apparater eller anordningar som beträffande verkan och ändamål är jämförliga med dessa vapen, såsom eldsprutor och apparater för spridande av tår- eller giftgaser eller annat ämne med likartad verkan. VF:s bestämmelser om skjutvapen är tillämpliga också på obrukbara vapen, som i brukbart skick skulle räknas som

skjutvapen, samt på lösa slutstycken, eldrör och pipor till skjutvapen med undantag för instickspipor för kulgevär och pistoler eller andra sådana fickvapen. Bestämmelserna gäller däremot enligt paragrafens tredje stycke inte skjutvapen som har tillverkats före år 1860, skjutapparater för slakt, signalgivning, livräddning e.d., startpistoler eller sådana luft- eller fjäderbössor eller luft- eller fjäderpistoler som är avsedda för målskjutning.

Under förarbetena till VF ägnades frågan om förordningen borde göras tillämplig också på sådana luft- och fjädervapen som är avsedda för målskjutning särskild uppmärksamhet. Föredragande departementschefen konstaterade därvid (prop. 1949:95 s. 90) att han inte ansåg att det fanns tillräckliga skäl för en sådan ordning. Han hänvisade till dåvarande bestämmelser i jaktstadgan om förbud, med vissa undantag, mot jakt med luft- och fjädervapen och framhöll dessutom att ifrågavarande vapen var undantagna från tillämpningsområdet för den då gällande vapenkungörelsen (1934:315), så snart de var avsedda för sportändamål. För att ge ett mer adekvat uttryck för vad som avsågs med denna begränsning föreslog departementschefen, att ordet 'sportändamål' i 1934 års kungörelse i den nya vapenförordningen skulle ersättas med ordet 'målskjutning'. Förslaget godtogs av riksdagen.

Luft- och fjädervapen som är avsedda för målskjutning får alltså fritt förvärfvas och innehas. Användningen av dessa liksom övriga luft- och fjädervapen är däremot reglerad i vissa avseenden i allmänna ordningsstadgan och jaktstadgan. Enligt 6 § andra stycket *allmänna ordningsstadgan* (AOst) får den som ej fyllt 16 år inte begagna luft- eller fjädervapen utan polismyndighetens tillstånd utomhus inom stadplanelagt område. Överträdelse av förbudet straffas med böter, högst 500 kr., eller, i vissa fall, med dagsböter. Har barn som inte har fyllt 15 år handlat i strid mot förbudet, straffas den som har vårdnaden om barnet, om han inte har gjort vad som ankommer på honom för att förhindra förseelsen.

I motiveringen till förbudsbestämmelsen i 6 § andra stycket i AOst framhöll dåvarande chefen för inrikesdepartementet (prop. 1956:143 s. 104), att olyckshändelser med luftvapen tyvärr hade ökat allteftersom dessa vapen hade blivit allt vanligare. Han konstaterade vidare att möjligheten att i lokala ordningsstadgor föra in bestämmelser som förbjuder skottlossning torde ha utnyttjats i mycket begränsad omfattning. Erfarenheterna syntes ge vid handen att man måste tillgripa kraftigare medel. I första hand borde man enligt departementschefen söka komma till rätta med missbruket inom tätorterna, där de flesta svåra olyckorna inträffade, genom en förbudsbestämmelse som riktade sig mot barns användning av vapen.

Enligt 5 § 1 mom. *jaktstadgan* får luft- och fjädervapen numera inte användas vid någon form av jakt. Straffet för överträdelse av bestämmelsen är dagsböter. Dessutom skall vapen och ammunition förklaras förverkade, om det inte är uppenbart obilligt. Enligt den lydelse jaktstadgan hade före

den 1 januari 1968 fick luft- eller fjädervapen användas för jakt inom gård eller trädgård på vissa fåglar och gnagare.

Vid 1963 och 1965 års riksdagar väcktes motioner med yrkanden om skärpta bestämmelser i fråga om innehav av luft- och fjädervapen. I motionerna till 1963 års riksdag (nr I:266, I:534, II:316 samt II:644) hemställdes att tillstånd skulle krävas för innehav av sådana vapen. I sitt utlåtande över motionerna framhöll första lagutskottet (1LU 1963:12), att innehållet i de remissyttranden som hade inhämtats över motionerna hade förstärkt intrycket att gällande bestämmelser inte var tillräckligt effektiva, då det gällde att förhindra missbruk av luft- och fjädervapen. Eftersom det också hade framgått att licenstagande inte skulle kunna genomföras utan ganska stora olägenheter, ville utskottet emellertid inte tillstyrka bifall till motionerna. Utskottets utlåtande godkändes av riksdagen.

I motionerna till 1965 års riksdag (nr I:12 och II:16) hemställdes om införande av bestämmelser av innebörd att luft- och fjädervapen inte fick förvärfvas eller innehas av den som ej hade fyllt 18 år och inte heller fick överlåtas eller upplåtas till sådan person. I utlåtande över motionerna förklarade sig andra lagutskottet (2LU 1965:70) dela uppfattningen att det var angeläget att man fick bestämmelser som effektivare än de dåvarande hindrade barn och ungdomar från att använda luft- och fjädervapen. Utskottet erinrade om att frågan om licensplikt för luftvapen efter den senaste riksdagsbehandlingen hade aktualiserats inom vederbörande departement genom en framställning från Svenska jägareförbundet och förutsatte att de möjligheter som finns att effektivisera lagstiftningen skulle komma att tas till vara av departementet. Utlåtandet godkändes av riksdagen.

Den framställning från Svenska jägareförbundet som avsågs av andra lagutskottet gjordes i skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 december 1964. Däri hemställer förbundet att undantagsbestämmelsen för luftvapen i 1 § tredje stycket VF upphävs. Som motivering åberopas bl.a. att okynnesskjutning med luftbössor mot fönster, gatlyktor m.m. visar en fortgående ökning och att det i dessa sammanhang också förekommer åtskilliga olyckor med personsador, särskilt på barn. Det pekas vidare på att luftvapen ibland används för jakt, även vid tjuvskytte.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 oktober 1965 hemställer Sveriges ornitologiska förening att tillståndstvång införs för innehav av luftvapen, åtminstone för de farligaste av dessa. Föreningen lägger fram liknande synpunkter som Jägareförbundet och säger sig med oro ha sett på utvecklingen inom luftvapenområdet.

I departementspromemorian tas upp frågan om tillståndstvång för luft- och fjädervapen. Där framhålls bl.a. följande.

Enligt VF är endast sådana luft- och fjädervapen som är avsedda för

målskjutning undantagna från förordningens tillämpningsområde. Av förarbetena till denna undantagsbestämmelse (prop. 1933:268 s. 16 och prop. 1949:95 s. 91) torde kunna utläsas att avsikten med begränsningen var att göra förordningen tillämplig endast på sådana luft- och fjädervapen som till sin verkan var lika med de skjutvapen av annat slag som omfattas av förordningen. Det framhölls i prop 1933:268 att luft- och fjädervapen med sådana egenskaper såvitt känt inte förekom i större utsträckning vid den ifrågavarande tiden men att det syntes vara tekniskt möjligt att framställa dylika. I den mån det numera förekommer luft- eller fjädervapen som till sin verkan kan anses likvärdiga med t.ex. salongsgevär kan de vara att bedöma som avsedda också för annat än målskjutning och därför underkastade licensstvång. Inte minst svårigheterna att i fråga om luft- och fjädervapen dra en klar och enkel gräns mellan farliga vapen och sådana som mer är att likställa med leksaker och för vilka det skulle te sig verklighetsfrämmande att ha licensplikt talar mot ett förslag att licensbelägga samtliga sådana vapen. Ett annat väsentligt skäl mot att föra in dessa typer av vapen under VF:s bestämmelser är den vidlyftiga administrativa apparat som skulle behövas i samband med införande av licensplikt för dem. I första hand bör därför undersökas om det finns andra möjligheter att komma till rätta med missbruket av dessa.

Enligt promemorian torde i åtskilliga av de fall då skador åstadkomis med luft- och fjädervapen användningen av vapnet ha skett rum i strid med de nyss berörda bestämmelserna i AOst och jaktstadgan eller innefatta straffbar gärning enligt brottsbalken. Det kan sättas i fråga om inte bristerna i nuvarande ordning främst består i att efterlevnaden av gällande bestämmelser av naturliga skäl inte kan övervakas tillräckligt effektivt. Detta gäller i synnerhet övervakningen av förbudet att jaga med luft- och fjädervapen, i allt fall så länge det inte råder några andra begränsningar i rätten att använda dessa vapen utanför stadsplanelagt område än som följer av 6 § första stycket AOst.

Under den remissbehandling som skett av Svenska jägareförbundets tidigare nämnda framställning har från några håll gjorts gällande att åldersgränsen i 6 § andra stycket AOst bör höjas från 16 till 18 år. En sådan ändring i AOst synes enligt promemorian befogad. Sedan all jakt med luft- och fjädervapen genom ändring i jaktstadgan har förbjudits, kan det enligt promemorian knappast sägas vara alltför rigoröst att kräva polismyndighets tillstånd även för att 16- och 17-åringar skall få använda sådana vapen utomhus inom stadsplanelagt område. Ett förslag i sådan riktning läggs därför fram i departementspromemorian.

I promemorian konstateras vidare, att anledningen till att förbudet i AOst är begränsat till att gälla endast inom stadsplanelagt område är att de svåraste olyckorna i samband med bruk av luftvapen ansetts inträffa inom tätorterna (prop. 1956:143 s. 105). Beaktansvärda olycksrisker kan

emellertid enligt promemorian lätt uppkomma, om barn och ungdom får använda vapnen utanför stadsplanelagt område utan andra inskränkningar än som följer av jaktlagstiftningen. Man bör i detta sammanhang också beakta de praktiska svårigheter att kontrollera att barn och ungdom inte skjuter mot fåglar och andra mindre djur ute i skog och mark. Det synes därför föreligga skäl att på ett eller annat sätt begränsa barns och ungdoms rätt att använda luft- och fjädervapen också utanför stadsplanelagt område. I första hand kan därvid, liksom vid skjutning inom stadsplanelagt område, uppställas krav på polismyndighets tillstånd. Att alltid kräva sådant tillstånd synes dock vara att gå för långt. Ett lämpligt alternativ kan vara att fordra att sådan skjutning sker under kontroll av vuxen person. En bestämmelse härom kan enligt promemorian ges den innebörden att den som är under 18 år inte får begagna luft- eller fjädervapen för skjutning utomhus utanför stadsplanelagt område utan polismyndighets tillstånd, såvida inte en person som har fyllt 21 år har uppsikt över vapnet användning på ett från säkerhetssynpunkt betryggande sätt. Bestämmelsen kan lämpligen fogas till 6 § andra stycket AOst. Överträdelse av föreskriften bör medföra ansvar för den underårige enligt 28 § första stycket AOst. Det synes enligt promemorian också lämpligt att straff — i likhet med vad som nu gäller enligt 28 § andra stycket AOst vid brott mot bestämmelsen i 6 § andra stycket — i viss utsträckning kan drabba vårdnadshavaren, om barn som ej fyllt 15 år handlar i strid mot den nya bestämmelsen, nämligen om vårdnadshavaren inte gjort vad som har ankommit på honom för att förhindra förseelsen. Med vårdnadshavaren avses i detta sammanhang den som utövar den faktiska vårdnaden eller tillsynen över barnet.

Om de i promemorian föreslagna ändringarna i AOst genomförs, synes det enligt promemorian inte vara nödvändigt att göra VF tillämplig på luft- och fjädervapen för att motverka missbruk av dessa vapen. I allt fall bör man avvakta erfarenheterna av dessa ändringar, innan en så vittgående åtgärd vidtas.

Vid remissbehandlingen av *departementspromemorian* har så gott som samtliga remissinstanser, som uttalat sig i frågan, vitsordat att det föreligger ett behov av skärpta regler beträffande luft- och fjädervapen med hänsyn till de olycksrisker som uppstår särskilt när vapnen används av barn och ungdom. Mot en skärpning av bestämmelserna uttalar sig emellertid *länsåklagaren i Älvsborgs län*, som inte anser det påvisat att det i någon nämnvärd utsträckning förekommer olägenheter av det slag som anförts som skäl för de framlagda förslagen. Han framhåller också att åldern 16-17 år är särskilt lämplig när det gäller att börja förvärva färdighet och vana att handskas med vapen. *Polismästaren i Linköping* är också tveksam om behovet av ytterligare begränsningar i fråga om användandet av luftvapen och gör gällande att frekvensen av anmälningar om missbruk är låg.

I frågan huruvida samtliga luft- och fjädervapen bör föras in under VF:s

tillämpningsområde ansluter sig det alldeles övervägande antalet remissinstanser till promemorians ståndpunkt att så inte bör ske. För generell licensplikt uttalar sig dock *jaktvårdsföreningarna i Södermanlands och Östergötlands län* samt *Skånska jägarsällskapet*.

Några remissinstanser framhåller, att det bör vara möjligt att göra en klassificering av vapnen efter deras prestanda, och anser att man bör allvarligt överväga att införa licensplikt för de farligaste typerna. Denna inställning har *länsstyrelsen i Malmöhus län* samt *polismästarna i Malmö, Trelleborg och Lidingö*. *Polismästaren i Kristinehamn* förordar, att VF görs generellt tillämplig på vapnen men att det samtidigt förs in en undantagsbestämmelse av innebörd att tillståndstvång inte gäller för personer över 18 år. *Föreningen Sveriges polismästare* framhåller att det till följd av den vapentekniska utvecklingen nu finns luftgevär med prestanda som inte förekom vid VF:s tillkomst och att ett närskott från ett luftgevär av det slaget kan förorsaka allvarliga personskador. Under hänvisning till att det bland medlemmarna förekommer delade meningar i frågan vill föreningen dock inte framställa något yrkande om licensplikt för de farligaste luft- och fjädervapnen.

Uttalandet i promemorian att det kan finnas luft- och fjädervapen som redan f. n. är underkastade licenstvång, eftersom det enligt 1 § tredje stycket VF endast är vapen avsedda för målskjutning som undantas från förordningens tillämpningsområde har föranlett några kommentarer. *Statens kriminaltekniska laboratorium* anför att det i allmänhet torde vara omöjligt att genomföra en gränsdragning mellan sådana luft- och fjädervapen som är avsedda för målskjutning och sådana som är avsedda för annat ändamål. Enligt laboratoriet bör därför begränsningen av undantaget slopas. Samma uppfattning har *Svenska jägareförbundet* och *Föreningen Sveriges polismästare*. Föreningen framhåller att det i praxis inte torde förekomma någon sådan uppdelning av vapnen som författningstexten förutser.

Tanken att ytterligare begränsa den fria användningen av luft- och fjädervapen genom skärpning av bestämmelserna i AOst vinner i princip anslutning hos flertalet remissinstanser. Meningarna är däremot delade om utformningen av de nya bestämmelserna. Promemorians förslag att höja åldersgränsen i 6 § andra stycket från 16 till 18 år och att låta bestämmelsen gälla också utanför stadsplanelagt område, om inte skjutningen sker under betryggande uppsikt av person som fyllt 21 år, tillstyrks eller lämnas utan erinran av bl. a. *RA, hovrätten för Övre Norrland, länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands och Kronobergs län* samt *några polismästare*. *Socialstyrelsen* menar att all skjutning med vapnen utomhus inom tättbebyggt område innebär ett onödigt risktagande och ifrågasätter om inte totalförbud för sådan skjutning bör införas även för vuxna. När det gäller skjutning utanför stadsplanelagt område biträder styrelsen i princip

promemorieförslaget men anser det tillräckligt om 'tillsynsmannen' har uppnått 18 års ålder.

Åtskilliga remissinstanser menar att allmänheten ofta inte har klart för sig vad som menas med stadsplanelagt område eller i varje fall inte vet var gränserna för olika områden går. Med hänsyn härtill finner de det olämpligt att ha skilda regler för olika typer av områden. RPS förordar sålunda, att den nuvarande bestämmelsen i 6 § andra stycket AOst får, efter höjning av åldersgränsen till 18 år, gälla utan undantag även utanför stadsplanelagt område. För en sådan ordning uttalar sig också *länsstyrelsen i Jämtlands län*. *Svenska jägareförbundet* anser att samma regler bör gälla såväl inom som utom stadsplanelagt område men förordar att bestämmelserna utformas så att åldersgränsen för rätt att självständigt använda vapnen sätts vid 18 år samt att övning- och tävlingsskytte medges för yngre personer, om skjutningen övervakas av person som fyllt 21 år och är myndig. Liknande synpunkter framför bl.a. *Föreningen Sveriges polismästare* och *länsstyrelsen i Värmlands län*.

Länsstyrelsen i Södermanlands län är kritisk mot den föreslagna regeln om skjutning under kontroll av vuxen person. Länsstyrelsen finner lösningen opraktisk och svårövervakad samt påpekar, att den kan föranleda tveksamhet i fråga om ansvarsfördelningen vid brott eller skadevållande under sådan skjutning. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* anför att regeln knappast torde få åsyftad effekt och ifrågasätter om förslaget i denna del bör genomföras. *Polismästarna i Nacka* och *Malmö* ställer sig tveksamma till både behovet och lämpligheten av en bestämmelse av ifrågavarande slag, som man enligt deras mening har anledning befara inte kommer att kunna praktiskt tillämpas.

Promemorian innehåller inte något förslag om en regel som gör det möjligt att förverka vapnen och ammunition vid överträdelse av de aktuella bestämmelserna i AOst. Ett stort antal remissinstanser, såsom *RA, hovrätten för Övre Norrland, RPS, Föreningen Sveriges polismästare, länsstyrelserna i Stockholms och Norrbottens län* samt *Svenska jägareförbundet*, hävdar emellertid, att en sådan regel bör införas, och framhåller bl.a. att det bötesstraff som kan utdömas vid överträdelse av bestämmelserna inte är av den storleksordningen att fara för förnyade överträdelser undanröjs.

Under remissbehandlingen har från några håll även tagits upp den i promemorian inte behandlade frågan om kolsyre vapnens ställning. *Skytteförbundens överstyrelse, Svenska sportskytteförbundet, handelskamrarna i Stockholm, Malmö och Jönköping* samt *Husqvarna Vapenfabriks aktiebolag* gör gällande att dessa vapen från risksynpunkt är att jämföra med luft- och fjädervapen och att de därför också bör undantas från VF:s tillämpningsområde. *Sveriges grossistförbund m.fl.* framför samma åsikt och finner det angeläget att frågan utreds närmare, varvid även

en ny typ av vapen, s.k. etergevär, bör beaktas. *Kommerskollegium* påpekar att det torde vara tekniskt möjligt att framställa gasdrivna vapen med avsevärt högre prestanda än luft- och fjädervapen och anser det därför tillrådligt att behålla licenskravet för kolsyrevapen och andra gasvapen.

3.2.2 Ljuddämpare

Som tidigare nämnts är VF:s bestämmelser om skjutvapen tillämpliga också på en del lösa vapentillbehör, nämligen slutstycken, eldrör och — med vissa undantag — pipor till skjutvapen. Ljuddämpare till skjutvapen omfattas inte av bestämmelserna och kan alltså förvärvas och innehas utan tillstånd.

Frågan togs upp i *departementspromemorian* med anledning av en skrivelse den 25 november 1965 från Svenska jägareförbundet, i vilken förbundet hemställde om förbud mot tillverkning och försäljning av ljuddämpare som kan monteras på skjutvapen. I skrivelsen nämndes bl.a. att ljuddämpare till salongsgevär finns tillgängliga i handeln och att tjuvskytte lär förekomma med salongsgevär som har försetts med sådant tillbehör.

Enligt 5 § 1 mom. jaktstadgan får skjutvapen med ljuddämpare inte användas vid jakt. Möjligheterna att se till att bestämmelsen efterlevs skulle enligt *departementspromemorian* underlättas, om ljuddämpare inte kunde köpas fritt. Det är tveksamt om det föreligger något legitimt behov att använda ljuddämpare till skjutvapen. Så länge man inte helt kan utesluta att ett sådant behov i undantagsfall kan finnas bör man emellertid enligt *promemorian* inte förbjuda tillverkning och försäljning av ljuddämpare utan i stället kräva tillstånd för rätt att inneha tillbehör av detta slag. Det föreslås därför att ljuddämpare tas med bland de lösa tillbehör till skjutvapen som räknas upp i 1 § andra stycket VF.

I *promemorian* förordas att tillämpningsföreskrifterna till VF i anslutning härtill kompletteras med ett uttalande att tillstånd till förvärv av ljuddämpare bör meddelas endast för sökande som förmår visa att han på grund av särskilda omständigheter har behov därav. Det anmärks att till ljuddämpare inte bör hänföras s.k. rekyldämpare, trots att dessa kan ha även en viss ljuddämpande effekt.

I *promemorian* tas också upp frågan om behovet av en övergångsbestämmelse om ljuddämpare förs in under VF. Den som vid tiden för den nya bestämmelsens ikraftträdande innehar ljuddämpare bör enligt *promemorian* åläggas att inom viss tid, exempelvis tre månader, från ikraftträdandet söka tillstånd till fortsatt innehav hos den myndighet som har att pröva ansökningar om innehav av vapen. Om sådan ansökan görs

inom föreskriven tid, bör ansvar inte inträda för den tid som vederbörande innehåft ljuddämpare utan erforderligt tillstånd. För sökanden inte tillstånd till fortsatt innehav av ljuddämparen, bör bestämmelserna i 15 och 16 §§ VF om skyldighet att avlämna vapen som ej får innehas och om inlösen av sådant vapen äga motsvarande tillämpning.

Vid *remissbehandlingen* tillstyrks promemorians förslag av bl.a. *RA*, *hovrätten för Övre Norrland*, *RPS*, *kommerskollegium*, *länsstyrelserna i Malmöhus, Värmlands och Jämtlands län*, *Skånska jägarsällskapet*, *jaktvårdsföreningen i Södermanlands län* och *polismästaren i Älmhult*. Den sistnämnde framhåller därvid att ljuddämpare ibland kan tänkas vara motiverad i viltvårdssammanhang inom tätort och när det gäller att hålla efter skadedjur, t.ex. genom hälsovårdsmyndigheternas försorg.

Svenska jägareförbundet framhåller att förbundets framställning i frågan syftade till att omöjliggöra tjuvjakt vid vilken man använder skjutvapen försett med ljuddämpare. Enligt förbundets mening finns inget legalt användningsområde, vare sig vid jakt eller målskjutning, för skjutvapen med särskilt anbringad ljuddämpare. Förbundet vidhåller därför sitt förslag om ett totalförbud för ljuddämpare. Samma inställning framförs också av *Sveriges grossistförbund m.fl.*, *jaktvårdsföreningen i Jämtlands län* och *polismästaren i Växjö*.

I två likalydande *motioner* till 1970 års riksdag (I:830 och II:976) hemställas bl.a. om förbud mot tillverkning, införsel och saluföring av ljuddämpare för jaktgevär. Första lagutskottet ansåg i sitt utlåtande (1970:16) att riksdagens ställningstagande i frågan borde anstå i avbidan på resultatet av den pågående översynen av vapenförfattningarna.

3.2.3 Instickspipor

Enligt 1 § andra stycket VF är förordningens bestämmelser tillämpliga på lösa pipor till skjutvapen. Undantag gäller dock för instickspipor för kulgevär och pistoler eller andra dylika fickvapen. Den som vill förvärva en lös pipa till ett vapen är alltså, med nyss angivna undantag, skyldig att söka tillstånd att inneha den. Tillstånd krävs dock inte, när den som är berättigad att inneha skjutvapen vill byta ut exempelvis en försliten eller eljest otjänlig pipa mot en ny av samma modell, förutsatt att bytet sker hos någon som har rätt att tillverka eller idka handel med skjutvapen eller hos kronans förråd (6 § tredje stycket VF). Det är då tillräckligt att vederbörande företer sitt tillstånds- eller deklara-tionsbevis rörande vapnet.

Av förarbetena till bestämmelserna framgår, att det inte ansågs föreligga något praktiskt behov av licensplikt för sådana instickspipor till gevär och pistoler som används i syfte att förbilliga ammunitions-kostnaderna vid

övningsskjutning. Att undantagsbestämmelsen begränsades till instickspipor till kulgevär och pistoler eller andra sådana fickvapen motiverades med att man ville motverka att hagelgevär med hjälp av instickspipa skulle kunna tillfälligt utnyttjas som kulgevär.

I *Svenska jägareförbundets* skrivelse den 28 mars 1968 hemställes, att undantaget för vissa instickspipor slopas. Det är enligt förbundet inte rimligt att en person genom att förvärva en instickspipa till en grovkalibrig studsare kan ändra denna till ett salongsgevär. I marknaden förekommer numera licensfria instickspipor för såväl kula som hagel, avsedda för hagelgevär. Ansökningar om tillstånd att för jaktändamål förvärva instickspipor till såväl hagel- som kulvapen bör behandlas restriktivt. För träningskjutning däremot är instickspipor av värde och tillståndsgivningen för sådant ändamål bör därför enligt förbundet kunna göras mer liberal.

Vid remissbehandlingen har Jägareförbundets förslag genomgående tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

3.2.4 Vapen av äldre typ

Enligt 1 § tredje stycket VF gäller förordningen inte skjutvapen som är tillverkat före år 1860. Bestämmelsen fick sin nuvarande lydelse i samband med de ändringar i VF som genomfördes år 1961. Tidigare gällde motsvarande undantag andra framladdningsvapen än sådana som ingick i krigsmaktens utrustning. Anledningen till ändringen i denna del var närmast att det hade upplysts att man på marknaden ämnade införa en revolver av framladdningstyp som kunde laddas med flera skott. I propositionen (prop. 1961:21 s. 23) uttalade föredragande departementschefen bl.a. att sådant vapen uppenbarligen inte kunde vara undandraget licensplikt. Den då gällande undantagsbestämmelsen hade tillkommit för att äldre vapen, till vilka ammunition inte längre fanns, skulle kunna förvärfvas och innehas utan tillstånd. Fortfarande användbara bakladdningsvapen för enhetspatroner hade börjat tillverkas på 1860-talet. Syftet med dittillsvarande undantagsbestämmelse skulle därför enligt departementschefens mening lika väl kunna nås om bestämmelsen ändrades så att vapen tillverkade före år 1860 undantogs från förordningens tillämpningsområde. Propositionens förslag i denna del föranledde ingen erinran från riksdagens sida.

Chefen för vapensektionen inom *Samlarförbundet Nordstjärnan* och styrelsen för *Svenska vapenhistoriska sällskapet* har i skrivelser till Kungl. Maj:t den 15 maj 1967 resp. den 1 juni 1967 gjort gällande att nu ifrågasatt bestämmelse bör ändras. I båda skrivelserna förordas en ordning som innebär att vapen, till vilket det inte finns ammunition

tillgänglig i handeln, blir licensfritt oavsett tillverkningsår.

Vidare har *kriminalkommissarien Arne Svensson* i Stockholms polisdistrikt i skrivelse till RPS den 8 juli 1965 kritiserat den nuvarande bestämmelsen som otillfredsställande i två hänseenden. För det första påpekas, att tillverkningsåret sällan är angivet på vapen och att det därför är svårt och ibland omöjligt att mer exakt bestämma ett äldre vapens ålder. För det andra framhålls, att det finns vapen av precis samma typ som har tillverkats t.ex. under åren 1855-1870. Den nuvarande bestämmelsen medför därför att ett vapen ur en sådan tillverkningsserie kan vara licenspliktigt, medan ett annat av helt identisk konstruktion kan vara licensfritt.

I *departementspromemorian* konstateras till en början, att den regel som infördes år 1961 inte är helt fri från olägenheter. Vidare anføres följande. Det är svårt att på detta område utforma en bestämmelse så, att den helt täcker vad som är åsyftat och samtidigt är lätt att tillämpa i praktiken. Mot samlarorganisationernas förslag till lösning av gränsdragningsfrågan kan sålunda riktas bl.a. den invändningen att det skulle bli svårt för den tillståndsgivande myndigheten att fastställa om ammunition till vapnet finns tillgänglig i handeln eller inte. Enligt ett annat, under hand framfört förslag skulle licensfrihet gälla för sådana vapen av äldre typ till vilka 'självvätande enhetspatroner' (dvs. patronhylsa med tändhatt, krut och projektil) inte kan användas. En sådan lösning skulle emellertid bl.a. leda till att sådana från säkerhetssynpunkt farliga revolverar av framladdningstyp som föranledde 1961 års ändring i VF på denna punkt skulle falla utanför förordningens tillämpningsområde. Den nuvarande ordningen är visserligen inte helt invändningsfri men bristerna i den bör dock inte överdrivas. Beträffande svårigheterna att åldersbestämma vapen kan man räkna med att antalet vapen i omlopp som tillverkats omkring år 1860 kommer att minska efter hand som åren går. Tillämpningssvårigheterna kommer då helt naturligt att bli mindre framträdande. Den omständigheten att ett före år 1860 tillverkat men alltså användbart vapen f.n. får förvärvas och innehas utan tillstånd anses knappast innebära någon nämnvärd risk från säkerhetssynpunkt. Att den nuvarande bestämmelsen medför att tillstånd i vissa fall krävs för vapen som inte kan användas i brist på passande ammunition står visserligen inte helt i överensstämmelse med bestämmelsens huvudsyfte, men olägenheterna därav får dock antas vara tämligen begränsade. Tillståndsgivningen kan i dessa fall vara mycket liberal.

Med hänsyn till det anförda anses det enligt *promemorian* inte föreligga tillräcklig anledning att ändra gränsdragningen mellan licensfria och licenspliktiga vapen av äldre typ.

Vid *remissbehandlingen av departementspromemorian* har bl.a. *hovrätten för Övre Norrland*, *RPS*, *Föreningen Sveriges polismästare*, *kommerskollegium*, *länsstyrelserna i Malmöhus*, *Jämtlands och Norr-*

bottens län, Svenska jägareförbundet, Sveriges grossistförbund m.fl. och statens kriminaltekniska laboratorium instämt i promemorians ståndpunkt att tillräcklig anledning saknas att ändra den nuvarande regeln. RPS framhåller att det torde vara omöjligt att göra en från alla synpunkter tillfredsställande gränsdragning mellan licenspliktiga och licensfria vapen av äldre typ. De olägenheter som är förenade med den nuvarande bestämmelsen betecknar styrelsen som små. Kriminaltekniska laboratoriet vitsordar, att det ibland kan vara svårt att fastställa ett vapens tillverkningsår. De svårbedömda gränsfallen är emellertid enligt laboratoriet så sällsynta att problemet inte bör överskattas. Föreningen Sveriges polismästare anser att begreppet 'vapen till vilken ammunition inte finns tillgänglig i handeln' är alltför svårbestämt för att kunna användas i en bestämmelse som den förevarande. Särskilt i gränsfallen skulle det enligt föreningen dessutom kunna medföra en avsevärd arbetsbelastning för den licensgivande myndigheten.

Biträdande länspolischefen i Östergötlands län finner den nuvarande bestämmelsen mindre tillfredsställande och förordar att frågan utreds ytterligare. Länsstyrelsen i länet ansluter sig till denna uppfattning.

Svenska vapenhistoriska sällskapet hävdar att det i många fall är en lika olöslig uppgift att kontrollera om för vapnet avsedd ammunition finns i handeln som att avgöra om det är tillverkat före eller efter ett fixerat årtal. Sällskapet anser att gränsdragningen bör göras så, att licensfrihet kommer att gälla för dels framladdningsvapen med undantag för sådana som ingår i krigsmaktens utrustning, dels sådana bakladdningsvapen som inte är avsedda för självtätande enhetspatroner. Som motivering för sitt förslag anför sällskapet i huvudsak följande. Från säkerhetssynpunkt innebär framladdningsvapen, som numera är ett passerat utvecklingsstadium med uteslutande historiskt intresse, avsevärt mindre risker än bakladdningsvapen. Laddandet av ett framladdningsvapen är, särskilt i fråga om revolvervapen, en omständlig procedur. Såväl nya som gamla framladdningsrevolver torde sakna intresse för eventuella missbrukare. Genom att införa det entydiga begreppet självtätande enhetspatron undgår man svårigheten med den kortlivade grupp av bakladdningsvapen som historiskt utgjorde övergången mellan framladdningsvapen och de modernare bakladdningsvapnen med självtätande enhetspatron. Vapen i denna grupp, t.ex. de s.k. kammarladdningsvapnen, saknar numera varje betydelse från säkerhetssynpunkt. Med sällskapets förslag kommer alla bakladdningsvapen frånsett denna lilla grupp att bli licenspliktiga oavsett tillverkningsår och den eventuella förekomsten av brukbar ammunition.

Samlarförbundet Nordstjärnan och Skånes Vapenhistoriska förening är starkt kritiska mot den nuvarande bestämmelsen. Om gränsdragningen även i framtiden kommer att ske med anknytning till årtalet 1860, anser organisationerna att det bör vara tidpunkten för vapnets konstruktion och

inte tillverkningsåret som blir avgörande. Samma mening har *Aktiebolaget Norma projektilfabrik*.

3.2.5 Startpistoler och s.k. ollonpistoler

Enligt 1 § tredje stycket VF gäller förordningen inte startpistoler. Av den i samma paragrafs första stycke intagna definitionen på skjutvapen torde följa att s.k. ollonpistoler, som är konstruerade enbart för att åstadkomma ljudeffekter, inte heller faller in under förordningens tillämpningsområde.

Frågan om ändring av bestämmelserna för start- och ollonpistoler har tagits upp av *länsstyrelsen i Gävleborgs län* i skrivelser den 9 november 1960 och den 12 december 1962. Länsstyrelsen anser det otillfredsställande att dessa vapen kan köpas utan tillstånd av envar, trots att de ofta är utformade så att de efter en tämligen enkel ändring kan användas som målskjutningsvapen och bli farliga i händerna på ungdomar eller brottsliga personer.

I *departementspromemorian* konstateras, att start- och ollonpistoler faller under bestämmelserna i VF om vapnet ändras så, att kulor, hagel eller andra projektiler kan skjutas ut från det. Pistolerna får efter sådan ändring inte innehåsa utan tillstånd. Detta förhållande utgör givetvis i och för sig inte någon garanti mot att sådana ändrade vapen ändå innehåsa utan tillstånd och missbrukas. Ett sätt att försöka komma till rätta med sådant missbruk är, som länsstyrelsen i Gävleborgs län har föreslagit, att vidga VF:s tillämpningsområde så, att startpistoler och ollonpistoler alltid blir underkastade licenstvång. I stort sett alla typer av sådana pistoler torde kunna ändras till skjutvapen. Men även andra pistoler av leksakskaraktär än ollonpistoler lär i stor utsträckning kunna ändras på motsvarande sätt. Det kan givetvis också tänkas att t.ex. ämnen till vapen eller vapendelar eller andra halvfabrikat av vapen kan missbrukas. Skäl av varierande styrka skulle därför enligt promemorian kunna anföras för att även vissa halvfabrikat och ett stort antal andra typer av 'leksaker-pistoler' än ollonpistoler underkastas licenstvång. Att föreskriva licenstvång i den utsträckning som nu har antytts är emellertid av praktiska skäl knappast möjligt. Enligt vad som vidare anføres i promemorian kan en författningsändring med denna innebörd inte heller ges tillbakaverkande kraft. Man kan därför inte på denna väg helt stävja ett missbruk. Varje utsträckning av licenstvånget på detta område måste också i praktiken medföra avsevärda gränsdragningsproblem.

Sammanfattningsvis uttalas i promemorian att flera betänkligheter således kan anföras mot en vidgning av VF:s tillämpningsområde i förevarande avseende. Härtill kommer att det påtalade missbruket, såvitt är känt, inte är särskilt utbrett. Redan gällande bestämmelser torde ha en viss

avskräckande effekt. Enligt promemorian bör länsstyrelsens framställning därför inte f.n. föranleda någon författningsändring. Däremot är det enligt promemorian värdefullt om tillverkare av sådana vapen som det här är frågan om medverkar till en bättre ordning genom att så långt som möjligt undvika att ge vapnen en sådan utformning att de lätt kan ändras om till skjutvapen i VF:s mening.

Vid *remissbehandlingen* av promemorian har förslaget att i denna del inte göra någon ändring i gällande ordning nästan genomgående tillstyrkts eller lämnats utan erinran. *Föreningen Sveriges polismästare* anser dock att det skulle vara önskvärt om reglerna kunde utformas så, att licensfriheten begränsas till pistoler som endast med svårighet kan ändras till skjutvapen i VF:s mening.

RPS och *statens kriminaltekniska laboratorium* framhåller, att det inte bara finns startpistoler utan också startrevolver, och ifrågasätter därför om inte ordet startpistoler i författningstexten bör ersättas med ordet startvapen.

Generaltullstyrelsen påpekar, att vissa leksaksvapen med en strikt författningstillämpning kan föras in under den definition av skjutvapen som ges i 1 § VF. Som exempel anförs att en sådan tolkningsfråga blev aktuell i samband med att leksakspistoler, från vilka en projektil kunde skjutas ut med hjälp av knallpulver, vid ett tillfälle har anmälts till införsel. Styrelsen förordar att VF:s definition av skjutvapen förses med undantag för vapen som uppenbarligen utgör leksaker och som bedöms vara ofarliga.

3.2.6 Bultpistoler

Inom bl.a. byggnadsindustrin används en typ av handverktyg, med vilket bult, spik e.d. genom explosiv laddning drivs in i murverk, betong, järn, trä och liknande material för fästande av byggnadsdelar, ledningar m.m. Verktyget kallas bultpistol.

Enligt 1 § tredje stycket VF är förordningen inte tillämplig på bl.a. skjutapparater för slakt, signalgivning, livräddning e.d. I tillämpningen torde bultpistoler ha jämförts med sådana skjutapparater, och tillstånd enligt VF för förvärv och innehav av bultpistoler synes därför i allmänhet inte ha krävts.

RPS har i en framställning till Kungl. Maj:t den 11 januari 1968 hemställt, att i 1 § VF tas in en föreskrift att bultpistoler inte skall vara underkastade bestämmelserna i förordningen samt att arbetarskyddsstyrelsen ges i uppdrag att i samråd med RPS meddela erforderliga säkerhetsföreskrifter för handhavande och förvaring av sådana pistoler. Till stöd för framställningen har RPS anfört bl.a. följande. Sedan länsstyrelsen i

Göteborgs och Bohus län i skrivelse till RPS ifrågasatt om inte bultpistoler var att hänföra till skjutvapen i VF:s mening, har ett antal sådana pistoler på styrelsens initiativ undersökts vid statens kriminaltekniska laboratorium. I sitt utlåtande över undersökningen säger laboratoriet att samtliga undersökta bultpistoler formellt sett faller in under VF:s definition på skjutvapen. Med hänsyn till pistolernas konstruktion, funktionssätt och användningsområde skulle det emellertid enligt laboratoriets uppfattning innebära en viss inkonsekvens att jämställa bultpistoler med skjutvapen enligt bestämmelserna i VF. RPS anser att den verkställda undersökningen motiverar att bultpistolerna tas med bland de undantag från VF:s tillämpningsområde som anges i 1 § tredje stycket, så att det klarläggs att polismyndighets tillstånd inte krävs för förvärv av bultpistol.

Enligt *departementspromemorian* talar övervägande skäl för att bultpistoler i likhet med de i 1 § tredje stycket VF nämnda skjutapparaterna bör vara undantagna från förordningens bestämmelser. Eftersom den nuvarande avfattningen av 1 § VF gett upphov till tveksamhet om vad som gäller i det avseendet, anses det i promemorian påkallat att förtydliga bestämmelsen på det sätt som RPS har föreslagit. Bultpistol torde vara en så vedertagen benämning på de skjutapparater det här är fråga om att den kan användas i författningstexten. Vidare uttalas i promemorian att det i arbetarskyddslagen (1949:1) ges bestämmelser som syftar till bl.a. att förebygga olycksfall vid användning av maskiner, redskap och andra tekniska anordningar på arbetsplatserna. Tillsyn över lagens efterlevnad utövas av arbetarskyddsstyrelsen. Styrelsen har år 1958 utfärdat anvisningar för leverantörer, upplåtare och brukare angående skyddsåtgärder vid användning av bultpistoler. En översyn av dessa anvisningar pågick inom styrelsen vid tiden för promemorians utarbetande. Enligt promemorian föreligger därför inte någon anledning att i förevarande sammanhang lämna arbetarskyddsstyrelsen sådant uppdrag som avses i RPS:s framställning.

Departementspromemorian's ståndpunkt har lämnats utan erinran vid remissbehandlingen.

3.2.7 Kulammunition för jaktstudsare

Enligt 2 § första stycket VF förstås i förordningen med ammunition dels patroner och projektiler, som är avsedda för sådana handvapen på vilka förordningen äger tillämpning, vare sig projektilerna är massiva eller fyllda med sprängämne eller annat ämne, dels tändhattar och andra tändmedel som är avsedda för sådan ammunition. Från förordningens tillämpning undantas emellertid i paragrafens andra stycke hagel, massiva kulor, hagelpatroner och tändhattar för sådana, kolsyrepatroner samt patron- och

laddninghylsor utan tändhattar avsedda för sådana handvapen för vilka förordningen gäller, liksom kulammunition för jaktstudsare med kaliber överstigande 6,5 mm.

Undantaget för viss jaktstudsammunition tillkom genom en författningsändring år 1955. I den proposition som låg till grund för ändringen (prop. 1955:37 s. 23) konstaterade departementschefen, att några olägenheter med den sedan länge rådande fria handeln med hagelammunition inte hade märkts och att också kulammunition till jaktstudsare i viss utsträckning borde kunna frigöras från licenstvång. Han framhöll därvid, att tillståndsgivningen beträffande jaktstudare var ganska restriktiv och att den som hade fått tillstånd att inneha ett sådant vapen i allmänhet också kunde antas besitta de personliga kvalifikationer som bör fordras för att få förvärva ammunition. Om en person hade missbrukat eller kunde befaras komma att missbruka sitt vapen, var enligt departementschefen den riktiga reaktionen från myndigheternas sida att vederbörande framtogs vapnet och inte bara att han vägrades att köpa ammunition. Det fanns två skäl till att licensfriheten för ifrågavarande ammunition borde gälla endast för kalibrar överstigande 6,5 mm. Licens tvång ansågs sålunda för det första böra behållas för ammunition till salongsgevär med en kaliber av 5,6 eller 6 mm. I propositionen framhölls att man från jaktvårdshåll hade börjat inta en mycket kritisk hållning mot denna vapentyp och att tillstånd till innehav av vapen av denna typ enligt tillämpningsföreskrifterna till VF skall meddelas mycket restriktivt. Eftersom tillståndsgivningen tidigare hade varit liberal, fick man emellertid räkna med att det fanns ett stort antal sådana vapen i landet. För att hindra missbruk av dessa borde ammunition till salongsgevär vara licensbelagd också i fortsättningen. För det andra befarades en betydande risk för missbruk kunna uppstå om kulammunition av 6,5 mm kaliber släpptes fri. Som skäl härför åberopades att sådan ammunition passade till de armégevär som i stor utsträckning lånades ut av skytteföreningar och hemvärnet.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande över propositionen tillstyrkte första lagutskottet (1LU1 1955:14) det framlagda förslaget. Utskottet framhöll emellertid att man kunde hysa principiella betänkligheter mot att tillåta förvärv av ammunition utan särskilt tillstånd. En persons lämplighet att inneha skjutvapen kunde nämligen förändras, sedan han erhållit vapenlicens, så att han ej längre borde betros med att få förvärva ammunition till sitt vapen. Bestämmelserna om tillståndskrav för förvärv av ammunition var därför enligt utskottet ett nödvändigt komplement till reglerna om tillståndstvång för vapeninnehav. Vidare framhölls, att tillståndskravet för ammunition även medförde att personer som utan tillstånd innehar vapen inte kan skaffa ammunition till dessa på legal väg. Med hänsyn till att kraven från jägarhåll på lättnader i tillståndstvånget gjorde sig gällande med avsevärd styrka ansåg sig utskottet likväl kunna

tillstyrka den begränsade liberalisering som hade föreslagits i propositionen. Av utskottsutlåtandet framgår att utskottet diskuterade en alternativ lösning som skulle innebära att ifrågavarande ammunition endast skulle få förvärfvas mot uppvisande vapenlicens. Tanken på en sådan lösning avvisades emellertid eftersom den skulle medföra att man i VF fick tre bestämmelser om grupper av ammunition för vilka skulle gälla olika förvävsregler. En sådan ordning ansågs tillkrånglad och mindre ändamålsenlig. Utskottet framhöll att tidigare erfarenheter av en motsvarande bestämmelse beträffande hagelammunition dessutom visade att en reglering av det slaget lätt blev utan praktisk betydelse.

I skrivelsen till Kungl. Maj:t från *Jägarnas riksförbund* och *Svenska jägareförbundet* den 20 februari 1965 resp. den 28 februari 1966 hemställs att all kulammunition för jaktstudsare, oavsett kaliber, undantas från VF:s tillämpningsområde. Fri inköpsrätt anses i skrivelserna dock inte böra gälla i fråga om ammunition till salongsgevär. Riksförbundet uttrycker tveksamhet också beträffande kalibern 6,5 x 55 mm. Eftersom många krigsvapen har denna kaliber kan sådan kulammunition enligt förbundet behöva skyddas även i fortsättningen.

I *departementspromemorian* anges att de skäl som anfördes i 1955 års proposition för att behålla licenstvänget för salongsgevärsammunition fortfarande är giltiga. Någon liberalisering av bestämmelserna på den punkten anses därför inte böra ske. Också i fråga om den ammunition som passar till de äldre armégevärren kvarstår enligt *promemorian* de skäl som år 1955 ansågs tala mot licensfrihet. Enligt uppgift kommer gevär av denna typ att lånas ut till skytteföreningar i minst lika stor utsträckning som tidigare även sedan det inom krigsmakten ersatts med andra vapen. Gevär av den äldre typen kommer också i fortsättningen att ingå i hemvärnsorganisationen. Mot bakgrund härav finns det enligt *promemorian* knappast anledning att nu se mindre allvarligt på de risker för missbruk som en fri försäljning av ammunition med kaliber 6,5 x 55 mm skulle kunna medföra.

I *promemorian* konstateras vidare, att avfattningen av 2 § VF innebär att licenstvänget gäller inte bara för salongs- och armégevärsammunition utan också för ammunition till en hel del vanligt förekommande jaktstudsare för småviltsjakt med kalibrar under 6,5 mm, som i och för sig skulle ha kunnat frigöras från licenstvänget lika väl som den grövre jaktstudsarammunitionen. Denna konsekvens av bestämmelsens utformning är enligt *promemorian* från saklig synpunkt inte motiverad. Den gränsdragning som har gjorts mellan licensfri och licensbunden ammunition har emellertid den obestridliga förtjänsten att den är lagtekniskt enkel och lätt att tillämpa. Eftersom tillståndsgivningen såvitt angår förvärf av denna typ av ammunition kan förväntas vara mycket liberal, anses enligt *promemorian*

de olägenheter som den nuvarande ordningen medför för berörda jägare inte vara så stora att de motiverar ett mer invecklat regelsystem.

På nu anförda skäl förordas i promemorian att någon ändring inte görs i 2 § VF.

Vid *remissbehandlingen av departementspromemorian* har det rått starkt delade meningar om i vilken utsträckning licenstvång bör gälla för inköp av ammunition.

Promemorians förslag att inte göra någon ändring i nuvarande ordning tillstyrks eller lämnas utan erinran av *hovrätten för Övre Norrland, RPS, kommerskollegium, länsstyrelserna i Östergötlands, Kronobergs, Malmöhus och Norrbottens län, polismästarna i Norrköping, Helsingborg och Mjölby samt jaktvårdsföreningen i Norrbottens län*. RPS anför, att ett totalt frisläppande av ammunition till vapen av kaliber 6,5 mm och därunder kan antas komma att leda till en helt okontrollerbar situation med risk för växande missbruk. Enligt *polismästaren i Norrköping* har några olägenheter av de nuvarande bestämmelserna inte märkts. *Polismästaren i Helsingborg* anser att en mängd säkerhetsskäl talar mot fri försäljning av de aktuella ammunitionstyperna, och alla förslag därom bör därför enligt hans uppfattning bestämt avstyrkas.

Svenska jägareförbundet förordar i sitt yttrande, liksom i sin skrivelse den 28 mars 1968 — att all ammunition till jaktvapen undantas från tillståndskravet. Med hänsyn till salongsgevärens speciella karaktär samt till att pistoler och revolverar inte är att hänföra till jaktvapen i egentlig mening anser förbundet det emellertid tillrådligt, att ammunition med kantantändning och ammunition till fickvapen får försäljas endast till den som kan uppvisa tillstånd att inneha sådant vapen och som dessutom kan legitimera sig på ett tillfredsställande sätt. I huvudsak samma inställning redovisas av *Jägarnas riksförbund, jaktvårdsföreningarna i Södermanlands och Östergötlands län, Skånska jägarsällskapet, Skytteförbundens överstyrelse, Svenska sportskytteförbundet, Svenska pistolskytteförbundet, Sveriges grossistförbund m.fl., handelskamrarna i Stockholm och Aktiebolaget Norma projektilfabrik. Statens naturvårdsverk* biträder Svenska jägareförbundets mening utom så till vida att verket förordar att licenstvång behålls för salongsgevärsammunition. För frisläppande av kalibern 6,5 mm men bibehållande av tillståndstvånget i övrigt uttalar sig *länsstyrelsen i Jämtlands län. Polismästarna i Ystad och Älmhult* anser däremot att den nuvarande bestämmelsen bör ändras så att kaliberar under 6,5 mm, med undantag för salongsgevärsammunition, släpps fria.

Till närmare utveckling av sin ståndpunkt anför *Svenska jägareförbundet* i huvudsak följande.

I fråga om salongsgevärsammunition har i promemorian tydligen beaktats endast vapen med kaliber 22 (5,6 x 15 R). Ett inte obetydligt antal

salongsgevär med kaliber 9 x 10 R torde emellertid också legalt finnas i landet. Ammunition till dessa vapen får nu köpas fritt. Med tanke härpå borde gränsen mellan licensfri och licensbelagd ammunition för konsekvensens skull sättas vid 9 mm, vilket skulle innebära att i stort sett endast kulammuniton avsedd för afrikanskt storvilt fick försäljas fritt. Med hänsyn till att det inte är några svårigheter att illegalt förvärva vare sig salongsgevärsammuniton av kaliber 5,6 mm eller annan licensbelagd ammunition torde den nuvarande ordningen endast i sällsynta undantagsfall kunna förhindra olovlig eller olaga jakt. Personer som avser att använda sina vapen på ett brottsligt sätt torde sålunda inte i större omfattning besvära sig med att söka tillstånd att förvärva ammunition. F.n. råder för övrigt fullständig förbistring i fråga om tillståndsgivningen för salongsgevärsammuniton. Inom vissa län är det så gott som omöjligt att få tillstånd, medan det i andra är relativt lätt. Detta medför tyvärr att respekten för gällande bestämmelser minskar. En bestämmelse av det slag förbundet förordat skulle vinna stöd i det allmänna rättsmedvetandet. Den skulle dessutom täcka in alla förekommande salongsgevärstyper och innebära att ammunition till dessa liksom till fickvapen inte kunde förvärfvas utan att tillstånd till vapnet företeddes. - Beträffande ammunition av kaliber 6,5 x 55 kan sägas att den numera är den kanske mest sålda kulkalibern för jakt beroende på att den är billig, har god precision, förorsakar ringa rekyl m.m. Den är vidare ännu enklare att förvärva utan licens än salongsgevärsammunitonen. Banskyttar kan nämligen i regel köpa ammunition vid skjutbanan utan att därefter behöva redovisa hur många av de inköpta patronerna som förbrukats. En absolut kontroll är i de flesta fall omöjlig. Någon svårighet att göra om en helmantlad kula till en för jakt tillåten blyspets- eller hålspetskula föreligger inte för den som har någon praktisk kännedom om ammunition. Ett stort antal detaljister säljer också 6,5 mm ammunition fritt, antingen det beror på att de saknar kännedom om gällande bestämmelser eller inte iakttar dessa på grund av svårigheter att acceptera att ammunition av samma klass i vissa fall är licensfri och i andra fall licensbelagd. Det bör också betonas att det i regel är ytterst liten risk för att en person som har erhållit ett vapen i sin egenskap av hemvärnsman eller banskytt kommer att missbruka vapnet. Att åberopa att ett större antal vapen av armémodell finns ute i landet som skäl för att behålla licenstvång för ammunition av 6,5 mm kaliber synes vid sådant förhållande innebära ett onödigt misstänkliggörande av dessa kategorier. Det bör även anmärkas att det långt ifrån alltid är så lätt som i promemorian förutsätts att få tillstånd till klenkalibrig studsammuniton. Dessa kalibrar förväxlas nämligen relativt ofta av tillståndsmyndigheten med den vanligaste salongsgevärskalibern.

Aktiebolaget Norma projektilfabrik framhåller bl.a. att ett slopande av licenstvånget skulle medföra stora lättnader för den frivilliga

skytterörelsen. Till belysning härav nämner bolaget att det inom rörelsen varje år används över 20 miljoner civiltillverkade patroner för kulgevär och att det exempelvis år 1967 på landets skjutbanor förbrukades över 11 miljoner 9 mm pistolpatroner.

3.3 Utlåning av skjutvapen

Enligt VF gäller som huvudregel att den som vill låna ett skjutvapen av annan är skyldig att på vanligt sätt söka tillstånd att inneha vapnet. Regeln är emellertid försedd med några undantag. Den som är berättigad att inneha skjutvapen får sålunda enligt 6 § första stycket VF under vissa förutsättningar låna ut vapnet tillfälligt för högst två veckor för samma ändamål som hans eget tillstånd att inneha vapnet avser eller, om han innehar det på grund av deklarationsbevis, för jakt eller övnings- eller tävlingsskytte. Låntagaren behöver vid sådant lån inte inhämta tillstånd till innehavet. Som förutsättning för att utlåningen skall vara tillåten gäller att låntagaren har fyllt 18 år och att han inte skäligen kan antas komma att missbruka vapnet. Enligt bestämmelsen är det inte heller tillåtet att låna ut skjutvapen till den som man vet har fått eget vapen förverkat eller som har fått tillstånd återkallat eller förbjudits att inneha vapen. I fråga om utlåning av skjutvapen för jakt efter älg gäller en speciell inskränkning. I sådant fall måste låntagaren själv vara berättigad på grund av tillstånd eller deklarationsbevis att inneha vapen lämpat för sådan jakt, dvs. ett s.k. klass 1-vapen enligt statens naturvårdsverks kungörelse (1969:385) med vissa bestämmelser angående vid jakt tillåtna kulvapen m.m. Bakgrunden till denna bestämmelse är att det i samband med ändringar i VF år 1961 infördes särskilda kvalifikationskrav för tillstånd att inneha klass 1-vapen. Enligt tillämpningsföreskrifterna till förordningen skall sålunda de som söker tillstånd för sådant vapen som regel ha avlagt godkänt prov för Svenska jägareförbundets älgskyttemärke i brons. Samtidigt tillkom den nu berörda specialregeln i 6 § VF för att motverka att personer som inte uppfyller de skärpta kvalifikationskraven deltar i jakt på älg med lånat vapen.

Skytteförening och annan sammanslutning som avses i 9 § första stycket VF har enligt andra stycket samma lag rätt att låna ut vapen, som sammanslutningen innehar, till medlem för övning eller tävling. Lånetidens längd och övriga villkor för utlåningen får i dessa fall bestämmas av sammanslutningens styrelse med det undantaget att utlåning till den som inte fyllt 18 år får ske endast vid övning eller tävling som äger rum under sammanslutningens kontroll. I tillämpningsföreskrifterna anges att utlåning av kulsprutepestol i annat fall än vid övning eller tävling som nyss sagts bör ske endast till sådan medlem som har fyllt 21 år och som i fråga om personliga kvalifikationer motsvarar högt ställda krav. Lånetiden bör i

sådant fall vidare begränsas till kortare träningsperiod eller enstaka tävling.

Som tidigare nämnts har vapenhandlare rätt att utan krav på licens för mottagaren lämna ut skjutvapen till spekulant för provskjutning. Bestämmelse härom finns i 31 § andra stycket VF. De villkor beträffande låntagares ålder och personliga kvalifikationer i övrigt som gäller för enskilds utlåning enligt 6 § första stycket andra punkten VF äger motsvarande tillämpning i sådant fall.

Till nu berörda regler om utlåning har fogats vissa kontrollföreskrifter. Enligt 6 § andra stycket VF skall sålunda enskild upplåtare till låntagaren överlämna en avskrift av sitt tillstånd- eller deklarationsbevis, försedd med vissa uppgifter om utlåningen. Om låntagare tillhör upplåtarens familj behöver inte särskild handling upprättas. I sådant fall är det tillräckligt att tillstånds- eller deklarationsbeviset överlämnas till låntagaren. Detsamma gäller vid utlåning av gaspistol till anställd i och för dennes tjänst. När vapnet skall användas endast i upplåtarens närvaro, behöver nu angivna föreskrifter inte iakttas. Vid upplåtelse från sammanslutning eller vapenhandlare skall intyg om utlåningen på motsvarande sätt lämnas till låntagaren (9 § tredje stycket resp. 31 § tredje stycket VF).

Den som bär skjutvapen är enligt 18 § 1 mom. VF skyldig att medföra sitt tillstånds- eller deklarationsbevis för vapnet. Beträffande jaktvapen kan i stället jaktkort medföras under förutsättning att det är försett med anteckning av polisman om de jaktvapen som vederbörande är berättigad att inneha. Vid tillfällig upplåtelse av skjutvapen skall lånehandlingen resp. upplåtarens tillstånd- eller deklarationsbevis medföras, om upplåtaren inte är närvarande. Kan den som bär vapen inte på tillsägelse av polisman visa upp handling som berättigar honom till innehavet, kan polismannen omhänderta vapnet.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 september 1963 framhåller *Svenska jägareförbundet*, att det f.n. råder osäkerhet om utlåning enligt VF skall anses föreligga i fall då vapenägaren är tillsammans med låntagaren eller åtminstone inom synhåll för denna vid 'lånetillfället'. Enligt förbundets mening bör emellertid, oavsett hur det förhåller sig därmed, skjutvapen aldrig få brukas för jakt efter älg av annan än den som själv är berättigad att inneha vapen, som får användas för sådan jakt. Förbundet förordar därför att bestämmelsen i 6 § första stycket tredje punkten VF förtydligas i detta avseende.

Länspolischefen i Norrbottens län har i en skrivelse till den 23 oktober 1965 konstaterat att han finner det anmärkningsvärt, att varken VF eller tillämpningsföreskrifterna till denna innehåller några särregler i fråga om utlåning av pistol eller kulsprutepistol och att sådana vapen till följd härav synes kunna lånas ut under två veckor till den som fyllt 18 år och uppfyller

villkoren i övrigt i 6 § första stycket VF. På grund av dessa vapens farlighet ifrågasätter länspolischefen om man inte borde föra in en särbestämmelse för dessa vapen, i allt fall beträffande låntagarens ålder. Han förordar vidare ett tillägg till 18 § 1 mom. VF innebärande att den som har lånat skjutvapen för älgjakt blir skyldig att föra med sig — förutom lånehandlingen — sitt eget deklara-tions- eller tillståndsbevis.

I en inom dåvarande *överståthållarämbetet* i december 1955 upprättad promemoria, som överlämnades till justitiedepartementet, anföras att det knappast kan anses godtagbart att vid utlåning av pistoler och kulsprutepistoler enbart lita till den privata upplåtarens eget omdöme. I stället förordas att dessa vapen helt och hållet undantas från den fria utlåningsrätten enligt 6 § VF och alltså får lånas endast efter tillstånd av polismyndighet.

Även andra frågor som gäller utlåning av vapen berörs i överståthållarämbetets promemoria. I huvudsak anföras därvid följande.

Det torde inte vara ovanligt att den i 6 § första stycket angivna maximala utlåningstiden på två veckor förlängs både en och flera gånger. Det finns därför skäl att överväga om det inte bör införas en uttrycklig föreskrift som anger att upplåtelse inte får förlängas, varvid med förlängning bör jämföras en mera omedelbar förnyelse av utlåningen, även om vapnet skulle ha återgått i licensinnehavarens besittning en kort tid emellan upplåtelseerna. - Vad beträffar den privata utlåningen av hagelgevär ter det sig enligt vad som vidare anföras i promemorian onödigt strängt att upprätthålla kravet att låntagaren skall ha fyllt 18 år, speciellt om vapnet är avsett att användas under upplåtarens omedelbara uppsikt. Enligt överståthållarämbetets erfarenhet torde överträdelser av bestämmelsen också vara ytterst vanliga. En mindre rigorös regel, förslagsvis av innebörd att hagelgevär får lånas ut för jakt till den som har fyllt 16 år under förutsättning att vapnet används i upplåtarens närvaro, är därför värd att övervägas. - Då det gäller sammanslutnings rätt att låna ut skjutvapen enligt 9 § andra stycket ifrågasätts om det inte skulle vara lämpligt att också för de fallen kräva sådan pålitlighet hos låntagaren som anges i 6 § första stycket genom en hänvisning till detta lagrum. - Beträffande vapenhandlars rätt att lämna ut skjutvapen till spekulant för provskjutning framhålls att VF f.n. inte innehåller någon regel om hur länge spekulanten får behålla vapnet för ifrågavarande ändamål. För att förhindra missbruk föreslås att bestämmelsen i 6 § första stycket om högst två veckor utlåning ges motsvarande tillämpning i dessa fall. I promemorian konstateras vidare att det lär förekomma att vapenhandlare som säkerhet för vapnet kräver full betalning redan i samband med att det lämnas ut för provskjutning. Genom ett sådant förfarande minskas naturligt nog säljarens intresse av att se till att vapnet lämnas tillbaka, om kunden sedermera inte får förvärvstillstånd. För

att motverka detta kan man tänka sig att genom lagstiftning begränsa vapenhandlares rätt att betinga sig säkerhet i kontanta medel vid utlämning av vapen för provskjutning. I konsekvens med vad som har förordats i fråga om privatpersons utlåning av kulsprutepistol och pistol ifrågasätts också om inte vapenhandlares rätt att lämna ut sådana vapen för provskjutning bör upphävas utom vad gäller skytteföreningar. Vad slutligen angår innebörden av begreppet provskjutning anförs i promemorian att det i tillämpningsföreskrifterna till VF gjorts gällande att sådan skjutning regelmässigt bör ske som målskjutning men att den undantagsvis torde kunna äga rum vid jakt. Eftersom vapenhandlare bör ha rätt att lämna ut skjutvapen för provskjutning vid jakt till spekulant som redan innehar licens för jaktvapen av det slag som det gäller synes en direkt föreskrift därom böra tas in i förordningen eller tillämpningsföreskrifterna.

I *departementspromemorian* behandlas de sålunda i denna del framlagda ändringsförslagen. Beträffande Jägareförbundets förslag att förtydliga bestämmelsen om utlåning av skjutvapen för jakt efter älg i 6 § första stycket tredje punkten VF konstateras, att det förhållandet att upplåtaren är tillsammans med den till vilken upplåtelsen skett enligt vanligt språkbruk inte utesluter att det är fråga om ett lån. Med hänsyn härtill och eftersom det i varje fall av föreskriften om utfärdande av lånehandling i paragrafens andra stycke direkt framgår att första stycket är tillämpligt på det fall som Jägareförbundet åsyftat i sin skrivelse torde det inte föreligga något behov av att förtydliga reglerna i detta avseende.

Inte heller förslaget om ett uttryckligt förbud mot förlängning av lånetiden utöver två veckor bör enligt vad som anförs i promemorian föranleda någon särskild åtgärd. Det erinras därvid om att frågan om förfaringsättet med förlängningar av upplåtelse tiden diskuterades också i samband med 1961 års ändringar i VF. Därvid uttalade departementschefen (prop. 1961:21 s. 28), att ett sådant förfarande torde strida mot 6 § VF och således i allt fall böra föranleda att upplåtarens tillstånd dras in. Under hänvisning till detta uttalande konstateras i promemorian att omständigheterna i vissa sådana fall även torde vara sådana att ansvar enligt 26 § 1 och 2 mom. VF kan komma i fråga. Som ett ytterligare skäl mot att införa ett uttryckligt förbud av det angivna slaget anförs att en sådan reglering lätt skulle kunna föranleda tveksamhet om rätta tolkningen av andra liknande bestämmelser utan sådant förbud.

I anslutning till nu berörda frågor diskuteras i promemorian möjligheten av att införa något slags kontroll över att tillåten utlåningstid inte överskrids, exempelvis genom att föreskriva skyldighet för den som lånar ut vapen att anmäla detta till polismyndigheten. Slutsatsen i denna del är emellertid att det inte f.n. föreligger tillräcklig anledning att förorda en sådan ordning.

Den nuvarande regleringen av sammanslutnings rätt att låna ut vapen till sina medlemmar har enligt promemorian såvitt känt fungerat tillfredsställande. Det anses därför inte påkallat att komplettera bestämmelsen i 9 § andra stycket VF med någon hänvisning till föreskrifterna i 6 § VF.

Övriga i skilda sammanhang framförda ändringsförslag såvitt gäller utlåning av vapen har däremot vunnit anslutning i promemorian. Sålunda föreslås att avfattningen av 18 § 1 mom. VF ändras så, att det klart framgår att den som har lånat vapen för jakt efter älg är skyldig att förutom lånehandlingen medföra sitt eget tillstånds- eller deklarationsbevis för sådant vapen. Den förordade uppmjukningen av bestämmelserna om utlåning av hagelgevär tillstyrks också.

Den licensfria utlåningen av kulsprutepistol, pistol och revolver behandlas relativt utförligt i promemorian. Därvid erinras till en början om att det enligt tillämpningsföreskrifterna till VF är förutsatt att tillståndsgivningen beträffande dessa vapen skall vara mycket restriktiv och baseras på högt ställda krav vad gäller såväl sökandens behov av vapnet som hans personlig kvalifikation att handha det. Under sådant förhållande kan det enligt promemorian ifrågasättas om det är lämpligt att personer som kanske inte uppfyller sådana krav på grund av den licensfria utlåningsrätten likväl kan ha möjlighet att komma i besittning av sådant vapen. Motsvarande synpunkter som föranledde inskränkning i rätten att låna ut skjutvapen för jakt efter älg skulle således kunna anläggas också i fråga om kulsprutepistoler, pistoler och revolverar. Beträffande nu nämnda vapen föreligger dock den skillnaden att de inte får användas för jakt. Utlåning av sådant vapen torde därför som regel ej få ske för annat ändamål än övnings- eller tävlingsändamål. I promemorian anförs vidare att sådan skjutning i allmänhet äger rum på särskilda skjutbanor och under viss kontroll. Några väsentliga olägenheter av de nuvarande bestämmelserna har inte märkts. Detta beror säkerligen till stor del på att endast personer som svarar mot högt ställda krav i fråga om omdöme och ansvarskänsla har fått tillstånd att förvärva de vapen det här är fråga om. Det kan därför på goda grunder antas att dessa personer undviker att låna ut sina vapen till sådana som är olämpliga att handha vapen. Om vapnen av det slag som det här är fråga om ändå kommer i orätta händer kan konsekvenserna emellertid lätt bli ödesdigra. Under de senaste åren har sålunda märkts en oroande tendens till ökad användning av kulsprutepistoler och pistoler i samband med grövre brottslighet. Det framstår inte minst mot bakgrund härav som ytterst angeläget att man tar tillvara alla möjligheter att förhindra eller åtminstone försvåra att dessa skjutvapen blir åtkomliga för personer som inte är avsedda att få tillgång till vapen av denna typ. I första hand bör ansträngningarna inriktas på att skapa bättre skyddsanordningar för olika typer av vapenförråd, i synnerhet de militära. Som en annan åtgärd i samma syfte kan övervägas att upphäva eller inskränka möjligheten till licensfri

utlåning av vapnen. Det kan dock ifrågasättas om inte ett ovillkorligt förbud mot sådan utlåning skulle kunna te sig onödigt ingripande i vissa situationer. En sådan ändring skulle t.ex. få till följd att erfarna skyttar inte skulle kunna låna varandras vapen under träningsskjutning utan polismyndighetens tillstånd. Denna konsekvens av förbudet skulle säkerligen komma att uppfattas som i stor utsträckning sakligt omotiverad. En begränsning av utlåningsrätten med avseende bara på låntagarens ålder skulle inte heller bli helt ändamålsenlig. Ett från säkerhetssynpunkt bättre alternativ är enligt promemorian att föreskriva att vapnen av detta slag får lånas ut endast för användning i upplåtarens närvaro. En sådan lösning synes kunna accepteras också från andra synpunkter. Det föreslås därför att en bestämmelse av denna innebörd tas in i 6 § VF.

I fråga om vapenhandlars rätt att lämna ut skjutvapen för provskjutning anförs följande i promemorian. Enligt 31 § andra stycket VF skall bestämmelserna i 6 § första stycket andra punkten VF om låntagares ålder och personliga kvalifikationer i övrigt äga motsvarande tillämpning vid utlämning av vapen för provskjutning. Före de ändringar som gjordes i VF år 1961 innehöll 31 § en hänvisning också till första punkten i första stycket av 6 §, vilket innebar att utlåning av vapen för provskjutning fick avse högst två veckor. Att hänvisningen till första punkten togs bort torde närmast haft sin grund i det förhållandet att bestämmelserna i denna punkt om det ändamål för vilket utlåning får ske inte kan ges motsvarande tillämpning i förevarande fall. Borttagandet av tvåveckorsregeln berördes inte i förarbetena till ändringarna. Visserligen torde vapenhandlarna i allmänhet själva vara angelägna att se till att kunder inte behåller vapen för provskjutning under någon längre tid. Förekomsten av en direkt bestämmelse i frågan skulle emellertid i vissa fall kunna tänkas utgöra ett värdefullt stöd för handlarna då det gäller att uppträda med fasthet mot kunderna i sådana sammanhang. Det kan därför vara lämpligt att i 31 § ta in en föreskrift om att utlämnande av vapen för provskjutning inte får avse längre tid än två veckor. Den i ÖÄ:s promemoria framförda tanken att författningsmässigt reglera vapenhandlars rätt att kräva säkerhet vid utlämnandet av vapen för provskjutning torde vid sådant förhållande inte längre ha någon aktualitet.

I promemorian anförs vidare. I överensstämmelse med vad som förut har förordats angående den privata utlåningen synes också vapenhandlars rätt att lämna ut vapen för provskjutning böra begränsas i fråga om kulsprutepestol samt pistol och annat fickvapen. De skäl för en skärpning av bestämmelserna som anfördes med avseende på den privata utlåningen av sådana vapen torde i och för sig göra sig gällande med samma styrka vid upplåtelse för provskjutning. I princip bör därför krävas att handlaren är närvarande vid provskjutning med dessa vapen. Med vapenhandlare avses givetvis, när tillståndet innehas av juridisk person, den föreståndare för

rörelsen som skall finnas enligt 28 § VF. Närvarokravet får anses uppfyllt om i stället för handlaren eller föreståndaren sådan vikarie som under vissa villkor äger förestå handelsrörelsen är närvarande. Eftersom det av praktiska skäl ofta torde bli omöjligt för handlare, föreståndare eller vikarie att själv närvara vid alla de provskjutningar som det kan bli fråga om bör man kunna godta att i dennes ställe någon i rörelsen anställd person är närvarande. På dennes personliga kvalifikationer bör dock ställas sådana krav att han kan antas kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra sin kontrolluppgift. Dennes lämplighet bör därför prövas av polismyndighet. Annan anställd än sådan som godkänts av polismyndighet för denna uppgift kan alltså inte komma i fråga som ersättare för handlare, föreståndare eller vikarie. Kravet på att provskjutning med kulsprutepistol, pistol och annat sådant fickvapen skall ske i vapenhandlarens närvaro synes inte behöva upprätthållas när spekulanten är en sådan sammanslutning som avses i 9 § VF.

Vad slutligen angår frågan om provskjutning i den mening som avses i 31 § VF kan äga rum vid jakt framhålls i promemorian, att paragrafen före ändringarna år 1961 föreskrev att handlare var berättigad att lämna ut skjutvapen 'på prov' till spekulant. I propositionen till ändringarna anförde departementschefen, att vapenhandlares utlåning enligt då gällande bestämmelser inte torde få ske för jaktändamål. För att förtydliga detta byttes orden 'på prov' ut mot 'för provskjutning'. Det torde därför få anses klart att provskjutning aldrig får ske i form av jakt efter levande villebråd. I tillämpningsföreskrifterna till VF uttalas härom bl.a. att med provskjutning bör förstås endast skjutning som avser att ge skytten en uppfattning om vapnets skjutegenskaper och att sådan skjutning därför i allmänhet bör ske som målskjutning eller i liknande former. Med hänsyn till vad som nyss har sagts om innebörden av begreppet provskjutning synes orden 'i allmänhet' i anvisningarna kunna ge upphov till missförstånd. Enligt promemorian bör därför dessa ord i anvisningarna tas bort.

Vid remissbehandlingen av *departementspromemorian* har den allmänna inställningen till de förslag som har lagts fram i promemorian varierat tämligen kraftigt. Några tillstyrker förslagen eller lämnar dem i huvudsak utan erinran. Hit hör *RÅ*, *hovrätten för Övre Norrland*, *RPS* och *flera länsstyrelser*. Andra är starkt kritiska i vart fall mot vissa av förslagen. Det är fallet med bl.a. *Skytteförbundens överstyrelse*, *Svenska pistoltskytteförbundet* och *Svenska sportskytteförbundet*. *Sveriges grossistförbund m.fl.* anser det ofrånkomligt, att hela det problemkomplex som hänger samman med frågan om utlåning av skjutvapen görs till föremål för ytterligare utredning.

Frågan när utlåning i VF:s mening skall anses föreligga är enligt flera remissinstanser mer komplicerad än uttalandena i promemorian ger vid handen. *Svenska jägareförbundet* hänvisar till ett avgörande av Svea

hovrätt från år 1950, enligt vilket utlåning i VF:s mening ej ansågs föreligga i ett fall där vapnets ägare hade övervakat dess användning. Förbundet finner denna bedömning tillfredsställande från såväl praktiska som andra synpunkter. Gällande bestämmelser bör emellertid enligt förbundets mening kompletteras så att minimiåldern för att över huvud taget få lossa skott vid jakt sätts till 15 år. Vidare förordas en bestämmelse av innebörd att den som inte på grund av tillstånds- eller deklarationsbevis har rätt att inneha klass 1-vapen likväl tillåts att vid jakt lossa skott efter djur som får fällas endast med sådant vapen, under förutsättning att det sker under vapenägarens direkta överinseende och att skytten har avlagt godkänt prov för Jägareförbundets älgskyttemärke. *Jägarnas riksförbund* gör också gällande, att utlåning enligt nuvarande regler inte föreligger om vapnet disponeras under direkt överinseende av upplåtaren. Detta innebär, framhåller riksförbundet, att vem som helst, oavsett ålder, får jaga älg under förutsättning att han övervakas av upplåtaren. Hela systemet anses kunna sättas i fråga. Riksförbundet finner det vara rimligare om licensfri utlåning av vapen för jaktändamål fick ske endast till den som själv har rätt att inneha jaktvapen och att i övrigt sådan utlåning får förekomma enbart för tränings- och sportändamål. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* anser det tveksamt om avfattningen av 6 § andra stycket VF tillåter någon säker slutsats i frågan om när lån skall anses föreligga och finner ett förtydligande önskvärt.

Den i promemorian redovisade negativa inställningen till förslaget att införa ett uttryckligt förbud mot förlängning av tvåveckorstiden för den licensfria utlåningen har lämnats utan erinran av remissinstanserna. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* ställer sig dock kritisk mot det i promemorian gjorda uttalandet att en otillåten förlängning bör föranleda att upplåtarens licens dras in. I varje fall när det rör sig om en enstaka förlängning framstår en sådan påföljd enligt länsstyrelsen som alltför sträng. *Socialstyrelsen* och *Svenska jägareförbundet* har liknande synpunkter och menar att om en så allvarlig reaktion som indragning av licens skall komma ifråga i dessa sammanhang bör ett uttryckligt förbud mot förlängning införas. Att föreskriva anmälningsskyldighet vid utlåning anser *Jägareförbundet* vara att tillgripa större våld än nöden kräver. En positiv inställning till en sådan åtgärd redovisar däremot *länsstyrelsen i Östergötlands län* och *jaktvårdsföreningen i Norrbottens län*.

Mot promemorians ståndpunkt att inte föreslå något tillägg till bestämmelserna i 9 § VF om sammanslutnings utlåningsrätt vänder sig *socialstyrelsen* och *länsstyrelsen i Stockholms län*, som båda anser att i paragrafen bör tas in en hänvisning till de i 6 § angivna villkoren beträffande låntagarens person. *Centralförbundet för befälsutbildning* framhåller beträffande sammanslutnings utlåningsrätt, att de korta utlåningstider som nu medges, speciellt i fråga om kulsprutepistoler, medför stora svårigheter

för befälsutbildningsföreningarna och deras medlemmar, framför allt i Norrland och andra trakter med stora avstånd. Förbundet anser det synnerligen angeläget att liberalare regler införs, så att föreningarna får möjlighet att låna ut vapen till sina medlemmar under exempelvis ett utbildningsår. Förbundets synpunkter delas av av ÖB, som förordar att frågan löses genom att tillstånd för lån under längre tid ges av polismyndighet i de avsedda fallen, varvid behovet kan styrkas av vederbörande försvarsområdesbefälhavare.

Förslaget att komplettera 18 § 1 mom. VF med en bestämmelse om skyldighet för låntagare av älgjaktvapen att medföra eget tillstånds- eller deklarationsbevis har inte mött någon erinran under remissbehandlingen. Svenska jägareförbundet förordar dock att tillägget utformas så att skyldigheten att medföra det egna beviset kommer att gälla vid jakt efter allt 'klass 1-vilt'.

Den föreslagna sänkningen av kravet på låntagarens ålder vid utlåning av hagelgevär från 18 till 16 år har inte väckt någon kritik i och för sig. Flertalet av de remissinstanser som yttrar sig i frågan anser emellertid att det som i första hand bör tillmätas betydelse i förevarande sammanhang är under vilka former skjutningen sker och inte så mycket vapnets art. Synpunkter liknande dem som Svenska jägareförbundet har anfört i samband med den tidigare behandlade frågan om innebörden av begreppet utlåning återkommer i åtskilliga yttranden. Statens naturvårdsverk sätter sålunda i fråga om inte åldersgränsen bör sänkas till 15 år och gälla både för hagel- och kulgevär, när vapnet används i upplåtarens närvaro. Av ett flertal remissyttranden framgår att det är en vanlig uppfattning att det bör vara tillåtet för den som har fyllt 15 år att lossa skott med skjutvapen, om det sker under överinseende av upplåtaren. Denna mening deklarerar bl.a. länsstyrelsen i Jämtlands län och jaktvårdsföreningarna i Kronobergs och Norrbottens län. Förbundet Landsbygdens jägare och jaktvårdsföreningen i Södermanlands län anser att någon undre åldersgräns över huvud taget inte bör gälla för sådan skjutning. ÖB anmärker att till hemvärnsman kan antagas den som under antagningsåret fyller minst 17 år och att hemvärnsman tilldelas vapen att förvaras i bostaden. Någon olägenhet av denna ordning har hittills inte förekommit. Skytteförbundens överstyrelse och Svenska sportskytteförbundet gör gällande att åldersgränsen i 6 och 9 §§ VF innebär väsentliga olägenheter för den intensifierade ungdomsverksamhet som skytteorganisationerna bedriver med stöd av statsmakterna. Åldern för medlemsskap i skytteförening är satt till 14 år. En sänkning av åldersgränsen för utlåning av gevär till denna ålder anses för skytteföreningarnas verksamhet mycket angelägen.

Några remissinstanser tar även upp den nuvarande specialregeln om utlåning av skjutvapen för jakt efter älg. Länsstyrelsen i Kronobergs län anser det otillfredsställande att bestämmelsen utan vidare tillåter licensfri

utlåning till den som på grund av deklarationsbevis är berättigad att inneha älgjaktvapen. Eftersom det är angeläget att älgjakt bedrivs endast av personer som har god skjutskicklighet och god vana att hantera älgjaktvapen, vilket inte behöver vara fallet med innehavare av deklarationsbevis, bör enligt länsstyrelsen som villkor för utlåning av vapen avsett för jakt på älg gälla att låntagaren har avlagt godkänt prov för Svenska jägareförbundet älgskyttemärke i brons. Samma synpunkt framförs av *polismästaren i Solna*, som påpekar att enligt nu gällande bestämmelser t.o.m. den som har misslyckats med att avlägga skjutprov och till följd härav vägrats tillstånd att själv förvärva älgjaktvapen men som enligt deklarationsbevis innehar äldre älgjaktvapen är berättigad att låna vapen för att delta i älgjakt. *Polismästaren i Linköping* hävdar, att de krav som bestämmelsen ställer på låntagarens kvalifikationer bör gälla vid all utlåning av 'klass I-vapen' och inte endast när avsikten är att vapnet skall användas för jakt efter älg.

I frågan om vilka regler som bör gälla för utlåning av kulsprutepistoler, pistoler och revolverar går meningarna starkt isär bland remissinstanserna. En grupp remissinstanser däribland *RA, hovrätten för Övre Norrland* samt *länsstyrelserna i Stockholms, Kronobergs och Jämtlands län*, tillstyrker eller lämnar utan erinran det förslag som promemorian innehåller.

En annan grupp hävdar att den föreslagna skärpningen inte är tillräcklig. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* anser sålunda att två alternativ kan komma i fråga, nämligen antingen promemorians förslag, kompletterat med en föreskrift om att låntagaren skall ha fyllt minst 21 år, eller också en regel som innebär att utlåning endast får ske till den som själv har licens på vapen av samma slag. För sistnämnda alternativ uttalar sig *polismästarna i Huddinge och Helsingborg*. *Biträdande länspolischefen i Östergötlands län* menar att den licensfria utlåningen av skjutvapen i princip bör inskränkas till att gälla låntagare som har licens för vapen av samma slag som det utlåningen avser. Undantag bör givas endast vid utlåning för jakt, utom på älg, och för utlåning från sammanslutning. I dessa båda fall bör enligt länspolischefen licensfri utlåning av gevär tillåtas, om upplåtaren resp. funktionär i sammanslutningen är närvarande. Också *polismästaren i Linköping* hävdar, att licensfri utlåning av ifrågakvarande vapen över huvud taget inte bör tillåtas.

En tredje grupp av remissinstanser ansluter sig i princip till promemorians förslag men förordar en uppmjukning av det så till vida att kravet på upplåtarens närvaro efterges, om låntagaren själv har licens för vapen av liknande typ. Till denna grupp hör *RPS, länsstyrelsen i Östergötlands län* och *Föreningen Sveriges polismästare*. *RPS* framhåller att det i skyttekretsar föreligger ett behov av att kunna låna varandras vapen under träning eller tävling även i situationer när upplåtaren inte kan närvara. Detta behov skulle kunna tillgodoses genom den förordade uppmjukningen av

promemorieförslaget, eftersom den kategori skyttar det gäller som regel torde ha tillstånd att inneha eget vapen av ifrågavarande slag. Utvidgningen kan av samma skäl inte inge några betänkligheter från säkerhetssynpunkt.

Inom en fjärde grupp, som omfattar *Skytteförbundens Överstyrelse*, *Svenska sportskytteförbundet*, *Svenska pistolskytteförbundet*, *Svenska jägareförbundet* och *Sveriges grossistförbund m.fl.*, uttalar man sig bestämt mot en skärpning av nuvarande bestämmelser. Överstyrelsen och Svenska sportskytteförbundet hävdar att den föreslagna bestämmelsen skulle omöjliggöra tävlingsverksamhet med ifrågavarande vapen, i varje fall såvitt gäller fältskjutning. Svenska pistolskytteförbundet, som påpekar att det enligt promemorian inte har märkts några väsentliga olägenheter av nuvarande bestämmelser, säger sig ha svårt att finna att det har angivits tillräckliga skäl för den föreslagna ändringen och fortsätter.

En sådan ändring synes så mycket mindre vara påkallad som den på ett synnerligen olyckligt sätt skulle försvåra eller t.o.m. omöjliggöra legitim skytteverksamhet med ifrågavarande vapen. Utlåning av pistoler är för skytteverksamhetens bedrivande nödvändigt av ekonomiska skäl, eftersom många skyttar drar sig för den stora kostnaden för inköp av eget vapen. Därtill kommer att enligt anvisningarna till VF tillstånd till innehav av egen pistol inte får lämnas med mindre sökanden förvärvat sådan skjutskicklighet som är föreskriven för erövrande av pistolskyttemärket i guld. För att uppnå sådan skicklighet krävs en intensiv och långvarig träning, och denna måste äga rum med lånat vapen. I detta sammanhang är lån från enskild av särskilt stor betydelse. Skulle för tillåtligheten av sådant lån förutsättas att upplåtaren alltid är närvarande vid skjutning, skulle tränings- och tävlingsmöjligheterna, särskilt för nya skyttar, radikalt försämrats och därmed nuvarande rekryteringssvårigheter väsentligt ökas. Särskilt besvärande skulle följderna bli för fältskytteverksamheten. I detta sammanhang kan framhållas att förbundet — som enligt sina av Kungl. Maj:t fastställda stadgar har till främsta uppgift att främja skjutning med pistol av modeller som förekommer inom totalförsvaret — lägger särskilt stor vikt just vid fältskyttet.

Förslaget i promemorian att införa en bestämmelse om begränsning till två veckor av den tid för vilken vapenhandlare får lämna ut skjutvapen för provskjutning lämnas i allmänhet utan erinran. *Polismästaren i Malmö* sätter dock i fråga om inte tiden i stället bör bestämmas till åtta dagar. Mot förslaget att kräva närvaro av handlaren eller någon anställd vid enskilds provskjutning av kulsprutepistol, pistol eller revolver har från några håll invänts att systemet förefaller något tungrott och opraktiskt. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* framhåller, att spekulanter på vapen av ifrågavarande slag regelmässigt torde vara medlemmar i någon erkänd

skyttesammanslutning, eftersom sådant medlemskap i flesta fall krävs för att tillstånd till förvärvet skall beviljas. Länsstyrelsen föreslår med hänvisning härtill att utlåning för provskjutning av dessa vapen får ske endast till den skyttesammanslutning där spekulanten är medlem eller till annan sammanslutning som åtar sig att svara för provskjutningen. *Föreningen Sveriges polismästare* framför liknande synpunkter. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* anser, att utlåning av vapen för provskjutning över huvud taget inte bör få förekomma utan tillstånd av polismyndigheten, eftersom det är svårt för vapenhandlare att veta om en spekulant uppfyller de personliga kvalifikationer som anges i 6 § första stycket andra punkten VF. *Polismästaren i Jakobsberg* förordar, att det krav på närvaro av handlaren eller anställd som föreslagits vid provskjutning av kulsprutepistol och enhandsvapen får gälla även i fråga om andra vapen. Enligt *polismästaren i Motala* visar erfarenheten att någon skärpning av nuvarande utlåningsbestämmelser inte är behövlig och att möjligheterna till provskjutning före inköp inte bör beskäras.

3.4 Vapen i dödsbo eller konkursbo

Om det i avliden persons eller konkursgäldenärs bo finns skjutvapen, åligger det enligt 19 § VF den som har hand om boet att senast inom tre månader från dödsfallet eller beslutet om egendomsavträde göra skriftlig anmälan om vapnet hos polismyndigheten i orten. Anmälan skall innehålla uppgift om vapnets beteckning och kaliber och om vem som innehar vapnet för boets räkning. Har ansökan om tillstånd att förvärva eller inneha vapnet gjorts inom tremånadersfristen, bortfaller skyldigheten att göra sådan anmälan.

Om dödsbo eller konkursbo vill sälja eller i övrigt överlåta vapen till utomstående gäller de vanliga reglerna om överlåtelse och förvärv. Tillfaller vapen någon genom arv eller testamente eller på grund av giftorätt skall enligt 5 § 1 mom. VF den nya ägaren, om han vill inneha vapnet, ansöka om tillstånd härtill så snart ske kan och senast inom tre månader från det bouppteckning förrättades eller, där arvskifte eller bodelning fordras, från det arvskiftet eller bodelning ägde rum.

Om sådan ansökan avslås, blir bestämmelserna i 15-17 §§ VF tillämpliga. Ägaren är då skyldig att efter anmaning ofördröjligen avlämna vapnet jämte ammunition till polismyndigheten eller till den som myndigheten bestämmer. Egendomen skall sedan inlösas av kronan enligt särskilda regler, om inte ägaren inom tre månader från det han fick del av avslagsbeslutet styrker att egendomen har överlåtits till någon som är berättigad att inneha den. Tidsfristen kan i särskilt fall förlängas av myndigheten.

Till nämnda regler hör vissa ansvarsbestämmelser. Underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldighet om dödsbos eller konkursbos vapen kan enligt 36 § 4 mom. VF straffas med böter fr.o.m. tio t.o.m. trehundra kronor. Försummelse att efter anmaning avlämna vapen och ammunition kan enligt 36 § 1 mom. VF medföra dagsböter eller fängelse i högst ett år. Den som har förvärvat vapen genom arv eller testamente eller på grund av giftorätt och som inte har ansökt om tillstånd till innehav inom föreskriven tid torde i vart fall för tiden därefter kunna straffas enligt 36 § 1 mom. VF för olovligt innehav av skjutvapen. Straffet är i så fall fängelse i högst två år eller, om brottet bedöms som ringa, dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

I tillämpningsföreskrifterna till VF föreskrivs, att anteckning om anmälan enligt 19 § VF skall ske i polismyndighets register. Det påpekas vidare att dödsbo som sådant inte är berättigat att inneha skjutvapen och att polismyndigheten därför bör uppmärksamma, att skjutvapen som ingår i dödsbo så snart ske kan tillskiftas eller upplåts till enskild person och att denne ansöker om tillstånd att inneha vapnet.

Frågan om dödsbos eller konkursbos innehav av vapen behandlas inte i departementspromemorian. Flera av remissyttrandena tar emellertid upp problemet i vad avser dödsbon.

RPS anser, att nu gällande bestämmelser om dödsbos vapen är otillfredsställande och bör bli föremål för översyn i förevarande sammanhang. Som reglerna nu är utformade kan oskiftat dödsbo under obegränsad tid underlåta att avveckla eller legalisera sitt vapeninnehav. Den som har vård om boet, vilket kan omfatta fickvapen, jaktstudsare eller t.o.m. kulsprutepistol, har inte prövats av polismyndigheten. Detta förhållande är enligt RPS mycket otillfredsställande från allmän säkerhetssynpunkt.

Enligt vad RPS vidare anför händer det inte så sällan, att dödsbodelägare lämnar in boets vapen till polismyndighet för förvaring, intill dess boet har hunnit skiftas. Om arvskifte sedan inte kommer till stånd och dödsbodelägarna inte kan förmås att söka tillstånd att inneha vapnen eller överlåta dem till behörig person, blir vapnen liggande hos polismyndigheten år efter år. I större polisdistrikt kan denna förvaring bli betungande.

Styrelsen föreslår att i VF införs skyldighet för den som har vård om dödsbo att inom viss tid, förslagsvis sex månader från dödsfallet, se till att dödsboets samtliga vapen överlåts till behörig person. Bestämmelsen bör enligt styrelsen straffsanktioneras. Vidare bör underlåtenhet att fullgöra denna skyldighet medföra att vapnen efter anmaning ofördröjligen måste lämnas till polismyndighet och inlösas av staten enligt särskilda regler.

Också *polismyndigheten i Stockholms polisdistrikt* föreslår straffsanktionerad skyldighet för den som har vård om boet efter avliden

vapeninnehavare att se till att dödsboets samliga vapen inom viss tid efter dödsfallet har överlåtits till behörig person. Tidsfristen föreslås bli sex månader med möjlighet för polismyndighet att i särskilt fall efter ansökan medge en längre avvecklingstid.

Även *polismyndigheten i Växjö* föreslår en straffsanktionerad skyldighet att avveckla dödsbos vapeninnehav inom viss tid men anser att tre månader bör vara tillräckligt härför.

En tidsbestämd förvaring av dödsbos vapen hos polismyndighet kan vara betungande och förefaller onödig enligt *polismyndigheten i Malmö*, som dock framhåller att en polismyndighet inte gärna kan vägra taga emot vapen som ett dödsbo inte kan förvara på betryggande sätt. För att eliminera olägenheterna med det nuvarande systemet föreslår polismyndigheten inlösen eller förverkande av vapen, om inte vederbörande söker tillstånd till innehav eller överlåter vapnet inom viss tid.

Länsstyrelsen i Östergötlands län tar upp de fall då innehavare av licens för skjutvapen dör eller försätts i konkurs och ifrågasätter om det inte föreligger behov av särskilda regler rörande vården av sådana vapen under den ibland avsevärda tid som kan förflyta innan frågan har lösts vem som skall erhålla ny licens på vapnet.

Även *länsstyrelsen i Norrbottens län* och *polismyndigheten i Danderyds polisdistrikt* pekar på bristerna i det nuvarande systemet.

3.5 Innehav av vapen för samlarändamål

Som tidigare nämnts får enligt 8 § 1 mom. VF tillstånd att inneha skjutvapen beviljas endast för den som anses vara i behov av vapnet och som skäligen kan antas inte komma att missbruka det. Vapen som huvudsakligen har affektions- eller prydnadsvärde kan dock få innehas även om behov av vapnet inte föreligger. I sådant fall kan för tillstånd krävas att vapnet görs varaktigt obrukbart.

I de allmänna riktlinjer angående behovsprövningen som ges i tillämpningsföreskrifterna till VF anförs, att ett legitimt intresse att inneha vapen får anses föreligga för vapensamlare. För att en person skall få tillstånd att förvärva skjutvapen för vapensamling bör emellertid enligt föreskrifterna krävas, att han redan har en mer betydande samling eller att det av omständigheterna framgår att han har för avsikt att åstadkomma en vapensamling. Det är sålunda inte tillräckligt att någon vill förvärva ett eller annat vapen att användas som väggprydnad eller liknande. Det bör å andra sidan inte fordras att samlingen hålls tillgänglig för visning inför allmänheten eller i övrigt tjänar ett allmänt intresse. Även samlingar för privat bruk bör godtas. Föreligger tvekan om sökanden bör betraktas som vapensamlare eller inte bör enligt vad som anges i föreskrifterna förfrågan

därom görs hos muséum eller sammanslutning av vapensamlare. I allmänhet bör dessutom krävas att sökanden lämnar uppgift om hur han förvarar vapnen eller avser att förvara dem. Tillstånd för vapensamlare att förvärva vapen som huvudsakligen har affektions- eller prydnadsvärde bör som regel inte förbindas med föreskrift att vapnet görs varaktigt obrukbart. Vapen till vilka ammunition kan köpas inom landet torde enligt anvisningarna i allmänhet inte kunna anses ha huvudsakligen affektion- eller prydnadsvärde. För att kravet på att vapnet har gjorts varaktigt obrukbart skall vara fyllt fordras att skott över huvud taget inte kan avlossas med vapnet, t.ex. genom att dess patronläge svetsas igen så att en patron inte kan föras in i det eller, om patronerna ligger i ett från pipan skilt magasin, vilket är fallet bl.a. med revolverar, att pipans bakre del svetsas ihop. För att hindra sprängning av patronläget bör i sistnämnda fall hanens slagstift avlägsnas och slagstiftshålet svetsas igen. Har vapnet lätt utbytbar pipa, bör denna svetsas samman med vapnet i övrigt.

Från polismyndigheternas sida har vid skilda tillfällen påtalats att det föreligger ett behov av mer preciserade anvisningar för prövningen av vapensamlares ansökningar om tillstånd att inneha skjutvapen. Det har därvid gjorts gällande att en tendens att söka skapa allt större samlingar av brukbara skjutvapen kan spåras hos många samlare, vilket skapar problem från säkerhetssynpunkt, i synnerhet som det ofta är fråga om pistoler och liknande vapen som är särskilt attraktiva som stöldobjekt. Vidare har anförts att gällande bestämmelser inte tillräckligt klart anger när det är möjligt att som villkor för tillstånd kräva att vapnet görs varaktigt obrukbart, varför en oenhetlig praxis har utbildat sig på detta område.

I april 1967 upprättades inom dåvarande *överståthållarämbetet* en promemoria, innehållande vissa riktlinjer för ämbetets prövning av ansökningar om tillstånd att förvärva vapen för samlarändamål. I promemorian anges bl.a. att tillstånd inte får meddelas till förvärv av kulsprutepistol eller helautomatiskt gevär, att tillstånd att förvärva pistol eller revolver bör beviljas restriktivt och i regel endast sådana samlare som är medlemmar av någon samlarsammanslutning samt att vapensamling får innehålla sammanlagt högst fem pistoler och revolverar. För tillstånd krävs vidare enligt överståthållarämbetets promemoria att pistolen eller revolvren är av särskilt intresse från samlarsynpunkt, företrädesvis av särpräglad eller äldre typ, och att samlingen förvaras eller avses skola förvaras på ett ur stöldskyddssynpunkt tillfredsställande sätt. Vissa undantagsregler ges för samlare som på grund av tidigare tillämpad praxis redan innehar samlingar som innehåller fler fickvapen än de nya riktlinjerna medger. I promemorian sägs slutligen, att tillstånd att förvärva ammunition för samlarändamål t.v. inte bör beviljas i avbidan på resultatet av pågående översyn av VF.

I skrivelse till chefen för justitiedepartementet den 21 augusti 1967 har

Skånes vapenhistoriska förening riktat skarp kritik mot de i överståthållarämbetets promemoria uppdragna riktlinjerna för tillståndsgivningen. Föreningen hävdar, att det saknas belägg för att en så restriktiv tillståndsprövning som promemorian anbefaller är påkallad av säkerhetsskäl när det gäller samlare och hänvisar till att det övervägande antalet stulna skjutvapen kommer från militära vapenförråd. Till flertalet av de vapen som äger samlarintresse kan enligt föreningen ingen ammunition erhållas eller finns endast att tillgå i specialaffärer. Föreningen framhåller vidare, att de hel- och halvautomatiska vapnen är av särskilt intresse för belysning av den tekniska utvecklingen på eldhandvapnens område. Föreningen hemställer om sådana åtgärder att de i överståthållarämbetets promemoria angivna riktlinjerna inte kommer att bli vägledande för tillståndsprövningen.

Synpunkter på bestämmelserna angående vapensamlare har också förts fram i skrivelser till chefen för justitiedepartementet från *Samlarförbundet Nordstjärnans vapensektion* den 15 maj 1967 och från styrelsen för *Svenska Vapenhistoriska sällskapet* den 1 juni 1967. I båda skrivelserna görs gällande, att skjutvapen som härrör från vapensamlingar hittills inte vid något tillfälle har kommit till användning i samband med brott. Organisationerna förklarar sig emellertid införstådda med att åtgärder måste vidtas för att så långt som möjligt förebygga att skjutvapen kommer i orätta händer. För att nå detta syfte förordas bl.a. bestämmelser som gör det möjligt att vägra obehöriga att ta del av innehållet i vapenregister. Vapenhistoriska sällskapet framhåller att många samlare har sitt intresse inriktat främst på vapen som är lämpade att från studie- och forsknings-synpunkt belysa utvecklingen inom någon viss gren av vapenframställningen. Även om det kan vara nödvändigt att skärpa tillståndsgivningen beträffande brukbara vapen, bör enligt sällskapets mening hänsyn därför tas till samlarnas behov att förvärva typexemplar och bör antalet tillåtna vapen i en samling maximeras endast såtillvida att bara ett exemplar av varje vapentyp får ingå i samlingen.

I *departementspromemorian* sägs att det i och för sig inte finns anledning till annat än en positiv inställning till vapensamlandet men att det otvivelaktigt föreligger ett behov av bestämmelser som på ett tillräckligt effektivt sätt hindrar att skjutvapen som ingår i vapensamlingar kommer till obehörig användning. Genom den noggranna prövning av sökandens personliga kvalifikationer som enligt anvisningarna till VF skall föregå beviljande av tillstånd att förvärva och inneha vapen för samlarändamål torde enligt promemorian någon fara för att tillståndshavaren själv skall missbruka vapnet i allmänhet inte föreligga. Samlingar av äldre vapen, till vilka ammunition inte alls eller endast med stor svårighet kan anskaffas, torde inte heller från andra synpunkter vålla några egentliga problem.

I promemorian anförs vidare. När det i anvisningarna sägs att ett legitimt

intresse att inneha skjutvapen får anses föreligga för vapensamlare, torde det emellertid vara att förstå så, att tillstånd för samlarändamål kan beviljas inte bara i fråga om vapen som huvudsakligen har affektions- eller prydnadsvärde utan i princip också för andra, brukbara skjutvapen till vilka ammunition finns tillgänglig. Det är givetvis i första hand beträffande dessa senare vapen som det finns anledning att närmare överväga, efter vilka normer tillståndsprövningen bör ske för att man skall kunna åstadkomma en ordning som, utan att onödigtvis försvåra vapensamlarnas verksamhet, innefattar tillräckliga garantier mot att vapen kommer i orätta händer. I sistnämnda hänseende torde det inte vara orealistiskt att räkna med att risken för tillgrepp av samlarvapen kan komma att öka, om vapensamlarna i större utsträckning än tidigare visar intresse för tämligen moderna skjutvapen samtidigt som åtgärder vidtas för att förbättra bl.a. de militära vapenförrådens stöldskydd. Även om en stor vapensamling helt naturligt är mer attraktiv som stölobjekt än en mindre, förefaller det enligt promemorian föga tilltalande att söka komma till rätta med problemen genom att införa generella bestämmelser om hur många skjutvapen som en samling högst får innehålla. Sådana regler skulle alltför lätt komma i konflikt med den för en samlare naturliga ambitionen att kunna uppvisa en så fullständig uppsättning vapen som möjligt inom det område som hans samling avser. Däremot synes man utan olägenhet kunna föreskriva att tillstånd inte bör ges för mer än ett exemplar av varje särskild vapenmodell. Anvisningarna till VF synes därför böra kompletteras med en sådan föreskrift. I detta sammanhang bör också erinras om att den i 8 § 1 mom. VF intagna regeln om att licens för pistol eller annat dylikt fickvapen får meddelas endast om det föreligger synnerliga skäl, givetvis också gäller i fråga om tillstånd för samlarändamål.

I promemorian heter det vidare. Av den allra största betydelse från säkerhetssynpunkt är det sätt varpå vapnen förvaras. När det i anvisningarna anges att sökanden i allmänhet skall avkrävas uppgift om hur han avser att ordna förvaringen av vapnen, får meningen antas vara den att ansökningen kan avslås, om tillståndsmyndigheten finner det uppgivna förvaringssättet otillfredsställande. Mycket talar för att det är på denna väg, genom att ställa upp relativt långtgående krav i fråga om förvaringen av brukbara skjutvapen, som man finner den lämpligaste lösningen på de här behandlade säkerhetsproblemen. För att undanröja eventuell tveksamhet om tillståndsmyndighetens befogenheter i det här avseendet föreslås en uttrycklig bestämmelse i 8 § 1 mom. VF om att det vid meddelande av tillstånd att inneha skjutvapen får ges föreskrifter att vapnet skall förvaras på visst, i tillståndsbeviset närmare angivet sätt. Bestämmelsen synes böra ges en allmän räckvidd så att den, när omständigheterna ger anledning till det, kan tillämpas också i fråga om tillstånd för annat än samlarändamål. Polismyndigheten bör begagna sig av sådan möjlighet att ge

förvaringsföreskrifter, när antalet och/eller arten av de vapen som tillståndet avser gör det särskilt angeläget att ett effektivt stöldskydd anordnas. Så torde ofta vara fallet när fråga är om automat- eller enhandsvapen. För att möjliggöra kontroll bör föreskrifterna införas såväl på tillståndsbeviset som i det vapenregister som polismyndighet skall föra enligt 39 § VF. För den som anskaffar skjutvapen utan att i förekommande fall rätta sig efter de vid tillståndet knutna förvaringsföreskrifterna bör ansvar kunna komma i fråga. En bestämmelse härom bör tas in i 36 § 1 mom. VF, vars nuvarande lydelse knappast täcker det förfarande det här är fråga om. Straffbestämmelsen bör även omfatta underlåtenhet att uppfylla sådan föreskrift om att ett vapen skall göras varaktigt obrukbart som en polismyndighet äger meddela enligt 8 § 1 mom. andra stycket sista satsen VF.

Den möjlighet för polismyndighet att meddela föreskrifter om förvaring av skjutvapen som sålunda föreslås bör enligt promemorian i viss utsträckning finnas även i fråga om vapen som enskild person redan förut innehar på grund av deklara-tionsbevis eller tidigare meddelat tillstånd. Polismyndigheten i den ort där vapeninnehavaren har sitt hemvist synes böra ha rätt att, när särskild anledning därtill förekommer, för det enskilda fallet ge bindande anvisningar om hur förvaringen av redan innehavda vapen skall ordnas. Sådan anledning kan föreligga exempelvis när det visar sig att en vapeninnehavare har förvarat ett särskilt farligt vapen på ett inte betryggande sätt. Situationen kan också vara den att polismyndigheten i samband med att den i tillstånd för en person att inneha ett nyförvärvat skjutvapen ger föreskrifter för förvaringen av detta anser skäl föreligga att meddela liknande anvisningar för förvaringen av vapen som sökanden har förvärvat tidigare. Den förut föreslagna straffbestämmelsen i 36 § 1 mom. VF bör enligt promemorian omfatta också underlåtenhet att iaktta föreskrift av nu angivet slag.

I promemorian konstateras vidare att det med hänsyn till svårigheten att ställa upp generella regler hur en enskild vapeninnehavare skall förvara sina vapen synes ofrånkomligt att ge tillståndsmyndigheten relativt fria händer att avgöra vad som i varje särskilt fall rimligen kan fordras i fråga om skyddsanordningar. Vapnens antal och deras större eller mindre farlighet liksom deras begärlighet som stöldobjekt bör naturligtvis tillmätas stor vikt vid bedömningen liksom förvaringslokalens belägenhet och allmänna beskaffenhet. Om vapnen förvaras i innehavarens bostad, vilket torde vara det vanliga i här avsedda fall, kan behovet av säkerhetsanordningar under i övrigt likartade betingelser växla med hänsyn till den mer eller mindre kontinuerliga tillsyn som ägnas bostaden. Också en hel del andra faktorer kan självfallet tänkas påverka bedömningen. Även om prövningen således i princip bör vara obunden av centralt utfärdade föreskrifter, måste givetvis eftersträvas att lika fall i så stor utsträckning som möjligt kommer att

bedömas på likartat sätt. Från denna synpunkt synes enligt promemorian ett med jämna mellanrum återkommande samråd och utbyte av erfarenheter mellan berörda tillståndsmyndigheter, exempelvis på länspolischefsnivå vara att rekommendera.

Trots att det i allmänhet lär te sig mindre tilltalande för en samlare att vidtaga sådana åtgärder med vapnet som fordras för att det skall kunna betraktas som varaktigt obrukbart, kan han, enligt vad som anges i promemorian, ändå i vissa fall tänkas föredra en sådan lösning framför att bekosta de stöldskyddsanordningar som tillståndsmyndigheten kan föreskriva, om vapnet skall bevaras i brukbart skick. Det synes därför lämpligt att bestämmelserna lämnar utrymme för en viss valfrihet i detta hänseende. Med hänsyn härtill förordas i promemorian att 8 § 1 mom. VF ändras så att det klart framgår att polismyndighet vid meddelande av tillstånd kan föreskriva att vapnet skall göras varaktigt obrukbart också i fråga om andra vapen än sådana som huvudsakligen har affektions- eller prydnadsvärde.

I fortsättningen anförs i promemorian. Såvitt känt har det hittills inte förekommit att vapenregistren har blivit utnyttjade i otillbörligt syfte. Det förefaller inte heller sannolikt att man för framtiden behöver räkna med någon allvarlig risk för sådant missbruk. Det synes därför i varje fall inte f.n. finnas tillräckliga skäl att införa bestämmelser om inskränkningar i rätten att ta del av de uppgifter som tillförs registren.

Varken VF eller dess tillämpningsföreskrifter innehåller f.n. några särskilda regler om förvärv av ammunition för samlarändamål. Enligt 23 § VF får tillstånd att förvärva ammunition beviljas endast den som finnes vara i behov av ammunitionen och skäligen kan antas inte komma att missbruka den. Som allmän förutsättning gäller vidare enligt 21 § 1 mom. andra stycket VF att sökanden äger inneha sådant skjutvapen för vilket ammunitionen är avsedd. Det är således med nuvarande bestämmelser inte möjligt att bygga upp separata samlingar av licensbelagd ammunition. Anledning att ändra bestämmelserna i det avseendet torde inte föreligga. Det är enligt promemorian mera tveksamt om en samlare kan få tillstånd att förvärva ammunition, avsedd för sådant skjutvapen som han är berättigad att inneha. Eftersom intresset för att samla ammunition tycks vara en företeelse av tämligen sent datum, har frågan sannolikt inte ägnats någon uppmärksamhet i samband med de nuvarande bestämmelsernas tillkomst. De säkerhetsrisker som är förbundna med samlande av brukbara skjutvapen accentueras givetvis om samlingarna också innehåller ammunition till vapnen. Det torde emellertid knappast behöva inge några betänkligheter att tillåta samlare att som komplement till varje vapen förvärva exempelvis en patron, en hylsa och en projektil. Det föreslås därför att en föreskrift av den innebörden tas in i anvisningarna.

Flertalet av de remissinstanser som vid *remissbehandlingen av*

promemorian yttrar sig över där redovisade ställningstaganden till frågorna om vapensamlares möjligheter att erhålla tillstånd att förvärva och inneha vapen och ammunition är i stort sett positivt inställda till de i *promemorian* förordade lösningarna.

Enighet råder sålunda om att det i princip inte bör sättas någon övre gräns för det antal vapen som bör få ingå i en samling. *Länsstyrelsen i Stockholms län* förordar dock att det i anvisningarna tas in ett allmänt uttalande om att vapensamlingar avseende fickvapen bör starkt begränsas. Enligt länsstyrelsens mening bör tillstånd inte ges att inneha kulsprutepistol och liknande automatvapen för samlarändamål. Samma uppfattning har *länsstyrelsen i Östergötlands län*, som också rekommenderar att varje samlare avkrävs en plan för samlandet, varigenom man kan nå en automatisk begränsning av den tillämnade samlingens omfattning.

Förslaget i *promemorian* att begränsa möjligheten att för samlarändamål få tillstånd endast till ett exemplar av varje särskild vapenmodell har i allmänhet godtagits under remissbehandlingen. Från några håll efterlyser man emellertid i detta sammanhang en definition av uttrycket 'vapenmodell'. Enligt *Föreningen Sveriges polismästare* bör inskränkningen gälla endast sådana vapen till vilka det finns ammunition i handeln och då särskilt pistoler. Bestämmelsen bör enligt föreningens mening därför utformas så att den inte blir ovillkorlig. *Länsstyrelsen i Stockholms län* anser att det är lämpligare att knyta begränsningen till visst fabrikat i stället för till viss modell och framhåller därvid att, när det gäller fickvapen, enbart ett fabrikat representerar ett inte oväsentligt antal modeller. Enligt *RPS* förekommer det att vapensamlare beviljas tillstånd att idka handel med skjutvapen. Styrelsen finner detta olämpligt, eftersom det möjliggör ett kringgående av VF:s bestämmelser och motverkar syftet med de restriktioner i fråga om antal vapen av samma slag som föreslås bli genomförda.

I flera yttranden framhålls att det är önskvärt med ett klarläggande av vad som i förevarande sammanhang bör läggas in i det krav på synnerliga skäl som enligt 8 § 1 mom. VF gäller för bifall till ansökan om tillstånd att inneha pistol eller annat dylikt fickvapen.

Förslaget om rätt för polismyndighet att vid behov meddela föreskrifter om förvaring av skjutvapen tillstyrks av bl.a. *hovrätten för Övre Norrland*, *RPS* samt *länsstyrelserna i Södermanlands, Kronobergs och Jämtlands län*. *Samlarförbundet Nordstjärnan* förklarar sig inte ha något att erinra mot förslaget men betonar i likhet med *Svenska vapenhistoriska sällskapet* och *Skånes vapenhistoriska förening* att kraven på förvaringsskyddet måste vara rimliga, så att den enskilde samlaren inte tvingas upphöra med sin verksamhet. En starkt kritisk inställning till förslaget har *Svenska jägareförbundet* som anser att det skulle föra för långt att i annat än exceptionella fall ge detaljerade föreskrifter om hur privatpersoner skall

förvara sina vapen. Förbundet avstyrker bestämt att polismyndigheten ges rätt att utfärda sådana föreskrifter beträffande förvaringen av vapen i permanenta bostäder. I yttrandet anförs att de skyddsanordningar som utan oskäligen kostnader kan åläggas en vapeninnehavare inte nämnvärt torde kunna hindra en obehörig, som väl tagit sig in i bostaden, från att komma åt vapnen. Vidare framhålls att skjutvapen, som härrör från samlingar inte vid något tillfälle har kommit till användning i samband med brott. Under alla omständigheter anses förslaget böra modifieras så att förvaringsbestämmelser får meddelas endast undantagsvis för fickvapen och kulsprutepistoler som förvaras i permanenta bostäder och aldrig för andra vapen. Till undvikande av en alltför olikartad praxis anser förbundet det vidare nödvändigt att utförliga anvisningar meddelas för tillämpningen. *Föreningen Sveriges polismästare* instämmer i promemorians uttalande att det inte torde vara möjligt att ställa upp generella regler för innehållet i de förvaringsföreskrifter som bör meddelas. Uppgiften att verka för enhetlighet i tillämpningen bör enligt föreningen ankomma på RPS.

Delade meningar råder om den föreslagna utvidgningen av möjligheterna att förena tillstånd med föreskrift att vapnet görs varaktigt obrukbart. Några remissinstanser, såsom *hovrätten för Övre Norrland*, *RPS*, *länsstyrelsen i Södermanlands län* samt *Föreningen Sveriges polismästare*, lämnar förslaget utan erinran. *RPS* framhåller, att en bestämmelse av den föreslagna typen är nödvändig med hänsyn till att vapensamlare i allt större utsträckning har börjat utöka sina samlingar till att avse även moderna vapen, till vilka ammunition finns att köpa. Det är känt att vapensamlare ytterst ogärna vidtar sådana åtgärder med ett vapen som gör det varaktigt obrukbart. Enligt styrelsens mening måste dock samlarnas intresse av att få ha fullt funktionsdugliga vapen i sina samlingar stå tillbaka för samhällets berättigade krav på att inte ett stort antal brukbara vapen samlas på en och samma plats. Styrelsen anser att tillstånd att för samlarändamål inneha sådant vapen till vilket ammunition finns att tillgå bör beviljas endast under förutsättning att vapnet görs varaktigt obrukbart. En rakt motsatt uppfattning framför *Svenska vapenhistoriska sällskapet*, *Samlarförbundet Nordstjärnan*, *Skånes vapenhistoriska förening* och *Svenska jägareförbundet*, vilka hävdar att föreskrift om att vapen skall göras obrukbart aldrig bör meddelas. Svenska vapenhistoriska sällskapet menar att en sådan åtgärd innebär en stympning av vapnet som gör det helt värdelöst. Skånes vapenhistoriska förening framhåller att en föreskrift om att vapnet skall göras varaktigt obrukbart medför att det blir omöjligt att studera utvecklingen av de vapendelar som berörs av åtgärden.

Om det finns ett intresse för att bygga upp en separat samling av ammunition, behöver det enligt *Svenska jägareförbundet* inte inge några betänkligheter att ändra 21 § 1 mom. VF så att det blir möjligt att av licensbelagd ammunition förvärva högst fem patroner eller motsvarande av

önskade kalibrar för samlarändamål. *Samlarförbundet Nordstjärnan* anser det böra vara tillåtet att till varje vapen förvärva en patron, en hylsa och en projektil av de olika slag som förekommer, t.ex. skarp, lös, pansarbrytande, hagel, brenneke, blind m.m. *Skånes vapenhistoriska förening* finner den i promemorian förordade begränsningen till en patron, en hylsa och en projektil orealistisk med hänsyn till att få vapenaffärer lär vara intresserade av att sälja annat än hela förpackningar.

3.6 Förvaring av vapen och ammunition

Enligt 12 § första stycket VF är den som för egen eller annans räkning innehar skjutvapen skyldig att ta sådan vård om vapnet att obehörig person inte kommer åt det. I 26 § första stycket VF finns en motsvarande föreskrift i fråga om ammunition.

För sammanslutning som avses i 9 § VF gäller enligt 12 § andra stycket och 26 § andra stycket VF att den inte får förvara vapen eller ammunition i skyttepaviljong eller annan liknande lokal, om inte polismyndigheten i orten har godkänt lokalen. Den som bryter mot dessa bestämmelser straffas enligt 36 § 3 mom. VF med dagsböter.

Enligt 31 § första stycket VF äger bl.a. bestämmelserna i 12 § VF motsvarande tillämpning på vapenhandlare. Polismyndigheten i orten skall se till att vapen som handlande innehar förvaras på föreskrivet sätt. Bestämmelser om polisens tillsyn finns i 33 och 34 §§ VF. Handlare som åsidosätter bestämmelserna i 12 § första stycket VF döms enligt 36 § 5 mom. VF till dagsböter. Länsstyrelsen kan enligt 30 § VF återkalla tillstånd att handla med skjutvapen, om särskilda skäl föreligger.

Utöver dessa allmänt hållna regler finns det inte några föreskrifter om förvaring av vapen eller ammunition i VF. Frågor om förvaring av vapen som innehas av sammanslutning behandlas dock i anvisningarna till förordningen. Där föreskrivs att i ansökan om vapenlicens från sådan sammanslutning skall anges den plats där vapen och ammunition skall förvaras. Som allmän regel bör gälla att vapen och ammunition inte bör förvaras i skyttepaviljonger eller liknande lokaler i andra fall än när förvaringsfrågan inte kan ordnas på annat sätt utan väsentliga olägenheter för sammanslutningens verksamhet. Det framhålls sålunda att det från säkerhetssynpunkt är lämpligare att vapen och ammunition förvaras hemma hos någon ledamot i styrelsen eller funktionär än i en avlägset belägen skyttepaviljong. Vapen och ammunition bör om möjligt förvaras åtskilda, helst i olika lokaler men i allt fall under skilda lås. Slutstycken till gevär och liknande vapen bör förvaras på annan plats än vapnet i övrigt. Kulsprutepistoler bör alltid förvaras hos styrelseledamot eller funktionär. Pipan skall alltid förvaras på annan plats än vapnet. För att skyttepaviljong

och liknande lokal som inte står under ständig tillsyn skall kunna godkännas som förvaringslokal måste i allmänhet fordras, att den ger betryggande säkerhet mot inbrott genom hjälpmedel som verkar mekaniskt. Sådana lokaler bör i allmänhet uppfylla samma fordringar som ställs upp för större handelsförråd för sprängämnen, krut o.d. i de tillämpningsföreskrifter till förordningen (1949:341) om explosiva varor (explosivvaruförordningen) som kommerskollegium har utfärdat. Vilka fordringar på lås, material m.m. som bör ställas upp i fråga om andra förvaringslokaler än skyttepaviljonger o.d. måste i viss mån bedömas efter förhållandena i det särskilda fallet. Vissa allmänna synpunkter på frågan anges dock i en promemoria som har upprättats inom statens kriminaltekniska anstalt. Promemorian har bifogats anvisningarna som bilaga.

Det kan i detta sammanhang noteras att RPS i januari 1967 har tillställt samtliga länspolischefer och polismästare provisoriska anvisningar beträffande förvaringsutrymmen m.m. för vapen och ammunition hos handelsidkare. Anvisningarna, som enligt styrelsen skall betraktas som rekommendationer, innehåller tämligen detaljerade regler om kraven på affärslokals dörrar, lås och fönster m.m. samt i fråga om vapnens förvaring inom lokalen. Ett tillägg till anvisningarna sändes ut av RPS i december 1967.

Handeln med ammunition regleras inte i VF utan i explosivvaruförordningen. Enligt 21 § i denna förordning får handel med explosiva varor bedrivas endast av den som har tillstånd därtill av polismyndigheten. I 23 § föreskrivs att den som har fått sådant tillstånd inte får börja rörelsen förrän handels- och förvaringslokalerna har blivit avsynade och därvid har funnits vara belägna och inrättade i överensstämmelse med gällande föreskrifter och polismyndighetens beslut.

Explosivvaruförordningen innehåller som tidigare nämnts även bestämmelser om bl.a. förvaring av explosiva varor. Dessa bestämmelser skall enligt 2 § andra stycket i fråga om ammunition endast tillämpas på tillverkare och handlare. Ordningsföreskrifter beträffande förvaringen av explosiva varor och närmare bestämmelser om hur förvaringsrum för förråd av sådana varor skall vara belägna och beskaffade utfärdas av kommerskollegium. Innan bestämmelser av byggnadsteknisk natur utfärdas, skall kommerskollegium samråda med statens planverk. Om myndigheterna därvid inte blir eniga avgörs frågan av Kungl. Maj:t (32 §). Kommerskollegium har den 30 oktober 1964 utfärdat kungörelse med närmare bestämmelser rörande tillämpningen av explosivvaruförordningen.

I *departementspromemorian* lämnas vissa uppgifter om antalet genom stöld eller på annat sätt förkomna vapen. Under åren 1965 och 1966 inrapporterades till RPS 380 resp. 541 fall av vapentillgrepp. Tillgreppen

avsåg både militära och civila skjutvapen. Enligt försvarsstabens pressavdelning uppgick antalet genom stöld eller på annat sätt förkomna militära vapen under åren 1964-1966 till 394, 286 resp. 269. Av dessa härrörde 195, 140 resp. 138 från militära vapenförråd. Av de förkomna vapnen hade senare 186, 116 resp. 133 kommit till rätta. Fram till den 30 september 1967 hade 146 militära skjutvapen förlorats. Av dessa hade 86 återskaffats. Ungefär hälften av de militära vapenförlusterna gäller således vapen som har funnits i mobiliseringsförråd, medan resten har försvunnit från kompanikorridorer, logementssskåp, expeditioner, tältförläggningar, skyttepaviljonger och bostäder m.m.

Mot bakgrund av de anförda siffrorna och med hänsyn bl.a. till den tilltagande användningen av skjutvapen i samband med rån och annan brottslighet är det enligt promemorian uppenbart att verksamma åtgärder måste vidtas för att i möjligaste mån förhindra tillgrepp av skjutvapen.

I promemorian redovisas därefter vad som på senare år har gjorts bl.a. för att förstärka mobiliseringsförrådets inbrottskydd. För att fullfölja de strävanden som ligger bakom dessa åtgärder bör man enligt promemorian undersöka om det finns behov av ändringar i eller kompletteringar till VF:s och tillämpningsföreskrifternas bestämmelser om förvaring av vapen och ammunition. Eftersom det främst är större förråd och samlingar av vapen som är av intresse i förevarande sammanhang, riktas uppmärksamheten i första hand mot vapenhandlars samt skytteföreningars och liknande sammanslutningars förvaring av vapen.

I promemorian anförts fortsättningsvis. Det får anses otillfredsställande att det f.n. saknas närmare bestämmelser om förvaringen av *vapen som innehas av vapenhandlare*. Den kontroll av förvaringen som det åligger polismyndigheten att företa har till följd därav försvårats, och osäkerhet torde ofta ha rått om vilka krav man varit berättigad att ställa i detta sammanhang. RPS:s rekommendationer torde få ses som ett försök att provisoriskt avhjälpa denna brist. Eftersom styrelsen inte har haft något formellt bemyndigande att utfärda sådana föreskrifter, har emellertid vid tillämpningen yppats tveksamhet om hur strikt rekommendationerna bör följas. För att skapa större klarhet om vad som skall gälla kan enligt promemorian övervägas att ta in föreskrifter om hur vapen skall förvaras hos vapenhandlare i de av Kungl. Maj:t utfärdade anvisningarna till VF. En sådan lösning betecknas dock som mindre lämplig med hänsyn bl.a. till att föreskrifterna delvis måste bli av utpräglad teknisk natur och att de snabbt bör kunna ändras om den tekniska utvecklingen eller andra förhållanden ger anledning till det. Det framstår därför som mer rationellt att RPS får i uppdrag att utfärda föreskrifter på området. Det förordas att en bestämmelse härom tas in i 42 § VF. Med hänsyn till att vapenhandlare inte sällan också torde ha tillstånd att driva handel med ammunition och kommerskollegium enligt explosivvaruförordningen har att utfärda

föreskrifter beträffande förvaringen av vapenhandlares ammunition, är det naturligt att RPS för åstadkommande av enhetliga förvaringsregler samråder med kommerskollegium vid utfärdandet av föreskrifter för handlandes förvaring av vapen. Kommerkollegium bör åläggas en motsvarande skyldighet att samråda med RPS, innan kollegiet utfärdar anvisningar beträffande explosivvaruhandlandes förvaring av ammunition. Det föreslås därför att 32 § explosivvaruförordningen kompletteras i detta hänseende.

Enligt 32 § explosivvaruförordningen skall kommerskollegium samråda med statens planverk, innan kollegiet utfärdar förvaringsbestämmelser av byggnadsteknisk natur. Något motsvarande samråd anses inte behövas för RPS:s del. Det anses inte heller vara nödvändigt att föra in någon bestämmelse om att fråga, varom enighet inte kan nås mellan RPS och kommerskollegium, skall hänskjutas till Kungl. Maj:t.

Det materiella innehållet i föreskrifterna anses kunna utformas i huvudsak efter de principer som ligger till grund för de provisoriska anvisningar som RPS redan har ställt samman. En större differentiering av kraven med hänsyn till antalet och arten av de vapen som handlaren får inneha på en gång anses dock böra övervägas. Om möjligt anses föreskrifterna vidare böra utformas så att kraven på det yttre inbrotts-skyddet görs beroende av det sätt på vilket vapnen förvaras inom lokalen.

Innan vapenhandlare som har fått tillstånd att handla med vapen börjar sin rörelse, bör tillståndmyndigheten pröva om försäljnings- och förvaringslokalerna är anordnade i överensstämmelse med föreskrifterna. Kontrollen av förvaringslokalerna anses lämpligen kunna ske genom en besiktning, som i förekommande fall kan göras i samband med avsyning enligt 23 § explosivvaruförordningen. Även beträffande ett sådant godkännande av förvaringslokal bör en bestämmelse tas in i VF (28 §). När de nu föreslagna bestämmelserna har trätt i kraft och RPS har utfärdat närmare föreskrifter om förvaring, bör det enligt promemorian ankomma på polismyndigheterna att se till att de vapenhandlare, som har erhållit tillstånd före ikraftträdande av de nya föreskrifterna, rättar sig efter dessa. I föreskrifterna bör anges en tidpunkt, inom vilken nödvändiga åtgärder för stöldskyddets anordnande i dessa fall skall vara vidtagna.

Den handlare som påbörjar försäljningsrörelse innan polismyndigheten har godkänt lokalerna eller underlåter att följa RPS:s förvaringsföreskrifter riskerar att få sitt handelstillstånd indraget. För underlåtenhet att följa förvaringsföreskrifterna kan enligt promemorian straff i vissa fall ådömas med stöd av den nuvarande bestämmelsen i 36 § 5 mom. VF om ansvar för den som åsidosätter föreskriften i 12 § första stycket, nämligen i de fall då åsidosättandet av RPS:s anvisningar innebär ett brott mot nämnda bestämmelse. Det anses enligt promemorian inte nödvändigt med en särskild straffbestämmelse vid sidan härav. Däremot föreslås att det i 36 §

5 mom. VF förs in en straffbestämmelse för den som påbörjar försäljningsrörelse innan lokalerna har godkänts.

När det gäller *vapen som innehas av sammanslutning som avses i 9 § VF* torde det enligt promemorian finnas ett behov av att ändra de nuvarande förvaringsföreskrifterna i anvisningarna till VF. Det synes naturligt att de nya föreskrifterna utfärdas i anslutning till anvisningarna om vapenhandlares förvaring av vapen. Det föreslås därför att i 42 § VF tas in en bestämmelse som anger att RPS också skall utfärda föreskrifter om hur sammanslutning som avses i 9 § skall förvara vapen och ammunition. Något samråd med kommerskollegium anses dock inte behövas i detta fall. Däremot förordas att RPS ger skytteförbundens överstyrelse tillfälle att yttra sig, innan föreskrifterna slutligt utformas. Med tanke på att ifrågavarande organisationers ekonomiska resurser ofta torde vara begränsade anges vidare i promemorian att fordringarna på förvaringsutrymmenas beskaffenhet inte bör ställas högre än som är nödvändigt eller rimligt med hänsyn till föreliggande omständigheter.

Förutom sina egna vapen har de frivilliga skytteorganisationerna normalt till sin disposition ett betydande antal vapen som lånats från krigsmakten. På militärt håll är man f.n. sysselsatt med att utreda vilka krav i fråga om förvaringen som bör och kan ställas vid utlåning från kronans förråd. En samordning anses böra ske så att de av RPS utfärdade föreskrifterna kommer att stämma överens med de militära myndigheternas. Med hänsyn härtill framförs i promemorian den rekommendationen att en inventering sker av frivilligorganisationernas möjligheter att anskaffa säkra förvaringsutrymmen antingen inom militärt område eller i lokaler som står under ständig eller temporär bevakning eller är försedda med fullgoda skyddstekniska anordningar. Enligt vad som vidare anförs i promemorian bör i föreskrifterna anges i vilka fall det fordras att polismyndighet godkänner lokal för central förvaring av vapen. Den nuvarande bestämmelsen härom i 12 § andra stycket VF anses därför kunna utgå. Vid sådant förhållande kommer företrädare för sammanslutning, som åsidosätter en av RPS meddelad föreskrift om förvaring av vapen, att drabbas av ansvar endast i den mån sammanslutningen därigenom också kan anses ha gjort sig skyldig till förseelse mot den allmänna bestämmelsen i nuvarande 12 § första stycket VF (jfr 36 § 3 mom. VF). Det anses inte föreligga tillräckliga skäl att införa en särskild straffbestämmelse om ansvar för underlåtenhet att följa rikspolisstyrelsens förvaringsföreskrifter. Om 12 § andra stycket VF upphävs bör också motsvarande föreskrift i fråga om ammunition i 26 § andra stycket VF utgå.

Det erinras i promemorian om att man i samband med VF:s tillkomst diskuterade frågan om behovet av närmare bestämmelser för *enskilda tillståndshavares* förvaring av vapen och ammunition eller om man borde inskränka sig till en allmän föreskrift om skyldighet för innehavaren att ta

sådan vård om egendomen att den inte blev åtkomlig för obehöriga. I propositionen stannade departementschefen för det senare alternativet. Det som främst ansågs tala för den lösningen var att de fordringar som borde uppställas på förvaringen måste kunna anpassas efter förhållandena i de enskilda fallen och att det därför inte var lämpligt med generella föreskrifter. Inte ens frågan i vad mån förvaringsstället skulle vara låst ansågs kunna besvaras generellt.

I promemorian görs gällande, att åtskilliga vapeninnehavare inte syns ha blivit tillräckligt medvetna om vilka risker en oförsiktig vapenförvaring kan innebära. Det anses sannolikt att en intensifierad upplysning om dessa risker skulle kunna förmå många att sörja för en säkrare förvaring av sina vapen än de hittills har gjort. Om man dessutom bör söka få till stånd en bättre ordning genom att ta in detaljerade föreskrifter om förvaringen i VF eller anvisningarna till denna förordning är enligt promemorian tveksamt. De skäl som anfördes mot en sådan lösning under förarbetena till VF kan fortfarande åberopas. Vilka krav som bör ställas på privatpersoners förvaring av skjutvapen måste uppenbarligen bli beroende på en mängd faktorer som i de enskilda fallen kan förekomma i olika kombinationer. I likhet med vad som anförs i samband med behandlingen av tillståndsgivningen för samlarändamål konstateras sålunda att det knappast låter sig göra att utforma differentierade föreskrifter som på ett ändamålsenligt sätt anger vad som bör krävas i olika situationer. Man torde därför enligt promemorian också i fortsättningen för de enskilda tillståndshavarnas del få nöja sig med en tämligen allmänt hållen vårdnadsregel i VF vid sidan av den tidigare föreslagna bestämmelsen om rätt för polismyndigheten att i vissa enskilda fall meddela närmare föreskrifter om förvaringen bl.a. i samband med beviljande av tillstånd att inneha skjutvapen. För att markera att vapen i allmänhet bör förvaras i låst utrymme förordas emellertid, att den allmänna bestämmelsen i 12 § första stycket VF ges en något ändrad lydelse. Det föreslås sålunda att den aktuella bestämmelsen kommer att ange att den som för egen eller annans räkning innehar skjutvapen är skyldig att förvara vapnet under lås eller på annat betryggande sätt, så att fara inte uppkommer för att det skall åtkommas av obehörig. Motsvarande ändring föreslås av bestämmelsen i 26 § första stycket VF om förvaring av ammunition.

Av *remissbehandlingen av departementspromemorian* framgår att det är en allmän uppfattning bland remissinstanserna att det behövs närmare föreskrifter för vapenhandlars och sammanslutningars förvaring av skjutvapen. Förslaget i promemorian att RPS skall få i uppdrag att utfärda sådana föreskrifter tillstyrks genomgående. Beträffande förfarandet vid utfärdandet av dessa föreskrifter godtas tanken att samråd bör ske mellan RPS och kommerskollegium vid fastställande av föreskrifter för vapenhandlare vad gäller både skjutvapen och ammunition. I detta sammanhang framförs även önskemål om att föreskrifterna utfärdas i en

gemensam handling. Enligt *kommerskollegium* får det inte råda tveksamhet om vad som skall gälla, om myndigheterna stannar i olika uppfattningar. Den nuvarande bestämmelsen i 32 § explosivvaruförordningen om att frågan i så fall skall hänskjutas till Kungl. Maj:t bör därför behållas och motsvarande regel införas i 42 § VF. Kollegiet påpekar i detta sammanhang att någon ändring inte har föreslagits beträffande 14 § explosivvaruförordningen som också innehåller en bestämmelse med samma innebörd. Enligt kollegiet bör även RPS åläggas att samråda med statens planverk, innan bestämmelser av byggnadsteknisk natur utfärdas. Samma uppfattning har *planverket*, som också anser det önskvärt att anvisningar som gäller byggnadsanordnande införs i tillämpningsbestämmelserna till byggnadsstadgan där så anses lämpligt. Planverket framhåller vidare att RPS:s redan utfärdade rekommendationer innehåller vissa byggnadstekniska detaljuppgifter, beträffande vilka samråd bör äga rum. *Svenska jägareförbundet* förordar att även representanter för vapenhandlarna får delta i samrådet om de bestämmelser som skall gälla för deras del och att föreskrifterna för sammanslutningar utarbetas i samråd med företrädare för den frivilliga skytterörelsen. *Sveriges grossistförbund m.fl.*, *skytteorganisationerna* och *Centralförbundet för befälsutbildning* framför liknande önskemål.

De materiella föreskrifterna i RPS:s provisoriska anvisningar för vapenhandlare är enligt flera remissinstansers uppfattning alltför rigorösa och odifferentierade. *Husqvarna Vapenfabriks aktiebolag* anser att kraven bör uppdelas efter olika vapentyper. För enhandsvapen bör i stort sett gälla vad RPS föreskrivit. För jaktstudsare, salongsgevär och liknande vapen bör gälla att slutstycket skall förvaras separat i kassaskåp, medan vapnet i övrigt får förvaras fritt i butiken. Hagelvapen torde vara så föga attraktiva för brottslingar att de kan lämnas utanför diskussionen. Av säkerhetsskäl bör dessutom enligt bolaget gälla att licens för ett vapen av motsvarande kaliber skall uppvisas vid köp av all ammunition. I huvudsak samma inställning till denna fråga har *handelskamrarna i Stockholm, Malmö och Jönköping*. *Föreningen Sveriges polismästare* delar uppfattningen att en gradering av föreskrifterna efter vapnens farlighet bör ske. Föreningen anser det däremot betänkligt att efterge säkerhetskraven av kostnadsskäl eller på grund av att det är fråga om endast mindre vapenförråd.

Beträffande föreskrifterna för sammanslutningars förvaring av skjutvapen och ammunition anför *Sveriges grossistförbund m.fl.*, att i de fall då förvaringen sker på plats som inte står under ständig tillsyn det i princip bör ställas samma fordringar på skyddsanordningar som för obehövade militära förråd. För att kostnaderna inte skall bli alltför betungande för organisationerna anser förbundet att statsbidrag bör kunna beviljas för ändamålet.

Den inverkan som de föreslagna ändringarna skulle få i fråga om

ansvarsbestämmelserna i 36 § VF har inte föranlett några uttalanden vid remissbehandlingen.

Förslaget om ändrad lydelse av 12 § första stycket och 26 § första stycket VF tillstyrks av bl.a. *hovrätten för Övre Norrland, RPS* samt *länsstyrelserna i Stockholms, Kronobergs och Jämtlands län*. *ÖB* framhåller att man inom försvaret är inriktad på att söka utforma de militära bestämmelserna så att de så nära som möjligt stämmer överens med vad som gäller enligt VF. Provisoriska bestämmelser för enskild krigsmans förvaring av vapen har nyligen utfärdats. Enligt dessa bestämmelser åligger det den som har tilldelats vapen för enskild förvaring att i bostaden förvara det oladdade vapnet och ammunitionen var för sig under skilda lås. Dessutom skall någon vital del av vapnet förvaras under lås på annat ställe än vapnet i övrigt, lämpligen tillsammans med ammunitionen. Bestämmelserna skiljer sig alltså från vad som har föreslagits i promemorian. Enligt *ÖB* vore det från olika synpunkter önskvärt om man på denna punkt kunde nå en bättre överensstämmelse mellan de civila och militära föreskrifterna.

En kraftig opinion mot förslaget att skärpa nuvarande regler för förvaring av vapen har också redovisats under remissbehandlingen, framför allt från jägarhåll. *Svenska jägareförbundet* vänder sig sålunda bestämt mot promemorians förslag och anser att de synpunkter på frågan om enskilds förvaring som anlades i samband med VF:s tillkomst fortfarande är giltiga. Det kan enligt förbundets mening inte anses befogat att ställa så höga krav på enskild tillståndshavares vapenförvaring i hemmet som skulle fordras för att vapnen skall bli oåtkomliga för övriga medlemmar i hushållet eller för besökande gäster. Att effektivt hindra en person som obehörigen har berett sig tillträde till bostaden från att komma åt vapnen stöter emellertid också på stora för att inte säga oöverstigligen praktiska svårigheter. Man kan inte rimligen kräva att kassaskåp installeras i hemmen. Inte heller bör man bortse från att vapen av många anses ha ett betydande prydnadsvärde. En föreskrift om att skjutvapen skall förvaras under lås skulle få svårt att tränga igenom i det allmänna medvetandet bland vapeninnehavare. Det centrala i sammanhanget är enligt förbundet att vapnen förvaras oladdade och åtskilda från ammunitionen. En bestämmelse om att ammunition skall förvaras under lås skulle möjligen vara att rekommendera trots att möjligheterna att övervaka efterlevnaden av en sådan regel måste bli minimala. *Sveriges grossistförbund m.fl.* samt de *jaktvårdsföreningar* som yttrar sig i frågan avstyrker också förslaget av liknande skäl som Svenska jägareförbundet åberopat.

I några yttranden konstateras att vapenstöder inte sällan begås i obebodda sommar- och jaktstugor. Mot bakgrund härav sätts det i fråga om det inte finns skäl att införa ett direkt förbud mot att lämna kvar vapen på sådana ställen. Likaså understryks från flera håll att en upplysningskampanj för säkrare förvaring av skjutvapen och ammunition

sannolikt skulle vara av stort värde.

3.7 Införsel till riket av vapen och ammunition

Enligt 35 § 1 mom. VF får skjutvapen och ammunition i allmänhet inte föras in i landet utan tillstånd av länsstyrelse. Vissa undantag härifrån finns dock. Bl.a. får svensk, dansk, finsk och norsk medborgare utan tillstånd föra in sedvanliga jakt- och tävlingsskjutvapen med tillhörande ammunition från Danmark, Finland eller Norge för tillfällig användning vid jakt eller tävling här i riket. Det krävs dock att vederbörande vid införseln lämnar skriftlig deklARATION till tullmyndigheten i införselorten och dessutom visar upp antingen sådant tillstånds- eller anmälningsbevis för vapnet som krävs för vapeninnehavet i det land där vapnet innehas eller bevis att tillstånd eller anmälan inte krävs i detta land. Sådana vapen och sådan ammunition får utan särskilt tillstånd innehas här i riket under högst tre månader från införseldagen av den som har infört egendomen.

Rätten att föra skjutvapen och ammunition ut ur landet regleras — med visst undantag som anges i 25 § 2 mom. VF — inte i VF utan i kungörelsen (1949:614) angående förbud mot utförsel från riket av krigsmateriel (omtryckt i SFS 1966:531). Enligt denna kungörelse (i fortsättningen kallad utförselkungörelsen) krävs för utförsel av sådana vapen som är att hänföra till krigsmateriel som regel tillstånd, som i vissa fall meddelas av länsstyrelse. Kungörelsen medger dock undantag härifrån. Således får enligt 2 § i kungörelsen sådana jakt- och tävlingsskjutvapen med tillhörande ammunition som har förts in i landet i enlighet med den förut berörda bestämmelsen i VF om nordiska medborgares införselrätt åter utföras enligt de närmare föreskrifter som meddelas av generaltullstyrelsen. Generaltullstyrelsen har genom kungörelse den 6 december 1955 (tullverkets författningssamling nr 290) meddelat föreskrifter angående ifrågavarande införsel och återutförsel. Enligt kungörelsen skall deklARATION enligt 35 § 1 mom. VF lämnas i två exemplar. Tullmyndigheten kontrollerar att uppgifterna i deklARATIONEN är riktiga. Om det inte finns anledning till anmärkning mot deklARATIONEN, antecknas tid och ort för införseln på deklARATIONEN, varefter det ena exemplaret lämnas tillbaka till resenäREN. Det andra exemplaret behålls av tullmyndigheten på införselorten. När vapen eller ammunition som har deklarerats skall föras ut ur landet, lämnar resenäREN till tullmyndigheten det exemplar av deklARATIONEN som han erhöLL vid införseln. Förs egendomen ut ur annan ort än införselorten, sänder tullmyndigheten i införselorten deklARATIONEN till myndigheten i införselorten. Om vapnet inte har förts ut ur landet inom tre månader från dagen för införseln, skall tullmyndigheten i införselorten göra anmälan till polismyndigheten i den ort där resenäREN enligt uppgift i

deklarationen uppehåller sig under vistelsen i landet.

Generaltullstyrelsen har i skrivelse den 14 februari 1964 till Kungl. Maj:t hemställt om sådan ändring av 35 § VF som innebär att möjligheten till licensfri in- och återutförsel av skjutvapen och ammunition kommer att stå till buds inte bara för nordiska medborgare utan för alla resande oberoende av nationalitet och från vilket land utförseln sker. Enligt styrelsens mening har det enklare system som i vissa fall tillämpas för nordiska medborgare den fördelen från säkerhetssynpunkt framför ordningen med krav på tillstånd av länsstyrelse att man får kontroll över att de vapen som har förts in i landet inte blir kvar här. För tullmyndigheten medför systemet med deklaration ett visst merarbete på grund av att deklarationerna skall kontrolleras. Detta merarbete har emellertid enligt styrelsens mening ringa betydelse jämfört med de fördelar som systemet innebär bl.a. genom att det underlättar klareringen av trafiken.

I *departementspromemorian* erinras om att bestämmelserna i 35 § 1 mom. VF om ett enklare förfarande i vissa fall för nordiska medborgares införsel och utförsel av vapen och ammunition tillkom genom en år 1955 genomförd ändring i förordningen (prop. 1955:37, 1LU 1955:14, rskr. 1955:117). Till grund för ändringen låg ett förslag från nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdse m.m. Departementschefen framhöll i propositionen (s. 62) att en lättnad i fråga om samfärdse mellan de nordiska länderna tidigare hade genomförts bl.a. i fråga om passkontrollen och att det givetvis var önskvärt att man i den mån så kunde ske fortsatte på den inslagna vägen mot större frihet i det internordiska umgänget. I anslutning till frågan om säkerhetskravet kunde anses lägga hinder i vägen för att genomföra de lättnader som förslaget innebar framhöll departementschefen, att de nordiska länderna Sverige, Danmark, Finland och Norge hade i stort sett samma bestämmelser om licensvång för rätt att inneha skjutvapen och att en grundregel i förslaget var att licens från hemlandsmyndigheten skulle företes vid in- och utförseln. Eftersom fordringarna för att få licens torde vara ungefär desamma i alla nordiska länderna syntes det rimligt att man i varje land godtog en licens som hade beviljats i något av de andra länderna. På grund härav och då det deklaraionsförfarande som hade föreslagits torde innebära möjlighet till en fullt tillfredsställande kontroll av att återutförsel resp. återinförsel skedde ville departementschefen i huvudsak förorda förslaget.

De skäl som låg till grund för 1955 års författningsändring kan enligt departementspromemorian inte åberopas som stöd för en sådan utvidgning av bestämmelserna om licensfri införsel som generaltullstyrelsen har förordat. Regleringen av medborgarnas rätt att inneha skjutvapen skiljer sig nämligen på många håll i världen starkt från vad som gäller i Norden. Med hänsyn framför allt härtill anses det enligt promemorian knappast tillrådligt

att generellt slopa kravet på tillstånd för införsel av skjutvapen och ammunition för tillfällig användning här i riket. Styrelsens framställning föreslås därför inte föranleda någon ändring i VF.

Vid remissbehandlingen av *departementspromemorian* har endast ett mindre antal remissinstanser yttrat sig i denna fråga. RPS anser att en prövning i det enskilda fallet alltjämt bör företas i införselärenden beträffande icke nordbor med hänsyn till att regleringen av medborgarnas rätt att inneha skjutvapen på många håll i världen skiljer sig från vad som gäller i Norden. Av samma mening är *hovrätten för Övre Norrland*.

Generaltullstyrelsens förslag om en utvidgning av den licensfria införseln tillstyrks av *Svenska jägareförbundet* och *Sveriges grossistförbund m.fl.* Jägareförbundet gör gällande att länsstyrelserna f.n. torde medge införseltillstånd utan större omgång. När en person från något utomnordiskt land söker tillstånd att införa vapen hit för jakt- eller tävlingsändamål, torde det f.ö. finnas små möjligheter att få tillstånd en effektiv personundersökning eller liknande beträffande honom. En liberalisering skulle knappast komma att medföra någon ökning av införseln och inte heller innebära några säkerhetsrisker. Enligt förbundet pågår f.n. arbete på internationell nivå med att söka skapa enkla och enhetliga regler för in- och utförsel av vapen för jakt samt övnings- och tävlingsskytte. Möjligen bör resultatet av detta arbete avvaktas innan ändringar genomförs i den svenska lagstiftningen.

3.8 Decentralisering av vissa vapenärenden

Som tidigare har nämnts krävs enligt 28 § VF tillstånd för rätt att idka handel med skjutvapen. Tillståndsmyndighet är länsstyrelsen i det län där rörelsen skall drivas. Enligt särskilda bestämmelser i samma paragraf skall, när tillstånd har meddelats för bolag eller förening, det finnas en av länsstyrelsen godkänd föreståndare för rörelsen. Vid förfall för tillståndshavaren eller föreståndaren kan rörelsen förestås av en vikarie som likaledes skall godkännas av länsstyrelsen. Har tillståndshavaren avlidit eller försatts i konkurs, får rörelsen enligt 28 § VF fortsättas viss tid, om anmälan görs till länsstyrelsen. Tillstånd att idka handel innefattar rätt för tillståndshavaren att för försäljning förvärva och inneha de vapen tillståndet avser (29 § VF). När särskilda skäl föreligger, kan länsstyrelsen enligt 30 § VF återkalla handelstillstånd. I samband med sådan återkallelse kan länsstyrelsen besluta att vapen som innehas av handlaren inom viss tid skall avlämnas till polismyndighet eller annan myndighet.

Hos länsstyrelsen skall enligt 39 § VF föras särskilt register över ärenden om handel med skjutvapen. Länsstyrelsen är enligt 35 § 1 mom. VF tillståndsmyndighet också i ärenden om införsel till riket av skjutvapen och

ammunition. I momentets andra stycke anges vilken länsstyrelse som i det särskilda fallet har att pröva ansökan om införsel. Beträffande tillstånd till införsel skall bestämmelserna i 8-10, 20 och 23-25 §§ VF gälla i tillämpliga delar. Att skjutvapen och ammunition i vissa fall får föras in i landet utan tillstånd har tidigare nämnts. Föreskrifter om rätt för tillverkare och handlare att föra in ammunition i riket ges i explosivvaruförordningen.

Frågan om rätt att föra skjutvapen och ammunition ut ur landet regleras i VF endast i vad avser sådana vapen och sådan ammunition som resande har fört med hit till landet för personligt bruk utan att han erhållit föreskrivet tillstånd att införa egendomen. Vapen och ammunition av detta slag får enligt 35 § 2 mom. VF åter föras ut om egendomen i behörig ordning anmäls för tullklarering. Som tidigare nämnts regleras utförselfrågorna i övrigt i utförselkungörelsen. Med krigsmateriel förstås i kungörelsen bl.a. pistoler, revolverar, gevär, karbiner, kulsprutegevär och kulsprutepistoler samt ammunition till sådana vapen. Undantagna är slätborrade hagelgevär samt sådana skjutvapen som inte är underkastade bestämmelserna i VF. Enligt 1 § tredje stycket utförselkungörelsen får enskild person utan särskilt tillstånd för personligt bruk från riket föra ut skjutvapen som han enligt 3 § VF är berättigad att inneha här i riket. Han får i samband därmed också föra ut erforderlig ammunition till vapnet. Som nämnts i föregående avsnitt krävs tillstånd inte heller för återutförsel av skjutvapen och ammunition som har förts in i landet i enlighet med de särregler för medborgare i nordiska länder som har berörts i det föregående (2 § tredje stycket utförselkungörelsen). Om sammanslutning som avses i 9 § VF ämnar delta i en utom riket anordnad tävling eller övning, kan sammanslutningen för medlems räkning söka tillstånd att utföra vapen eller ammunition som skall användas vid tävlingen eller övningen. Sådant tillstånd meddelas av länsstyrelsen i det län där sammanslutningens styrelse har sitt säte. I andra fall kan chefen för handelsdepartementet meddela tillstånd att utföra krigsmateriel från riket. I ärenden av större vikt skall frågan underställas Kungl. Maj:t.

Enligt 40 § VF får polismyndighets beslut i vapenärende överklagas hos länsstyrelsen. Över länsstyrelsens beslut kan besvär anföras endast i vissa fall, nämligen hos Kungl. Maj:t, om beslutet gäller tillstånd att idka handel med skjutvapen, återkallelse av sådant tillstånd eller av tillstånd att inneha skjutvapen och ammunition eller förbud mot fortsatt innehav av skjutvapen samt hos kammarrätten om ärendet gäller värdering av vapen och ammunition som skall inlösas av kronan. Polismyndighets, länsstyrelsens och kammarrätts beslut i ärende enligt VF skall omedelbart lända till efterrättelse.

Kungl. Maj:t uppdrog den 12 maj 1967 åt statskontoret att undersöka organisationen, arbetsformerna och personalbehovet vid länsstyrelserna

och att inkomma med de förslag som undersökningen kunde föranleda till. *Statskontoret* har den 10 april 1968 som delresultat av utredningsuppdraget överlämnat en rapport till Kungl. Maj:t med förslag till ändrad handläggning av vapenärenden och ärenden om explosiva varor. Till grund för rapporten ligger en undersökning som inom statskontoret har gjorts av landskansliutredningen. Efter undersökning av handläggningen av ifrågasvarande ärenden hos en länsstyrelse (länsstyrelsen i Värmlands län) har utredningen berett övriga länsstyrelser tillfälle att yttra sig över preliminära utredningsrapporter. På grundval av inkomna svar har utredningen därefter utarbetat ett första förslag i ärendet som granskats av länsstyrelserna i Skaraborgs, Örebro, Kopparbergs och dåvarande Stockholms län samt RPS och kommerskollegium. I den slutliga utredningsrapporten har redovisats de synpunkter som förts fram vid granskningen.

I utredningsrapporten hänvisas till att länsförvaltningsutredningen i sitt betänkande (SOU 1967:20) Den statliga länsförvaltningen föreslagit, att länsstyrelserna i framtiden skall få delvis andra göromål än nu. Tyngdpunkten i verksamheten bör enligt detta förslag ligga på uppgiften att vara ett aktivt, samordnande organ med ansvar för länets utveckling och för den översiktliga statliga samhällsplaneringen. I betänkandet framhålls att det därför är önskvärt att länsstyrelserna så långt möjligt befrias från ärendegrupper av annan karaktär. Länsförvaltningsutredningen nämner i detta sammanhang ansökningsärenden enligt VF och explosivvaruförordningen som exempel på sådana ärendegrupper som inte längre bör handläggas av länsstyrelserna.

Landskansliutredningen bedömer möjligheterna till rationalisering av handläggningen av ifrågasvarande ärenden som ringa, om den nuvarande kompetensfördelningen mellan polismyndighet och länsstyrelse behålls. Utredningen konstaterar vidare att polismyndigheterna redan nu tar befattning i stor utsträckning med de ansökningsärenden som länsstyrelserna avgör i första instans. Länsstyrelserna remitterar sålunda regelmässigt inkomna ansökningar till polismyndigheten för utredning och yttrande. En överflyttning av beslutanderätten till polismyndigheterna skulle därför inte medföra någon nämnvärd ökning av polismyndigheternas nuvarande arbetsbelastning. RPS har också i sitt yttrande över landskansliutredningens preliminära rapport framhållit, att en decentralisering inte torde komma att föranleda krav på personalförstärkningar från polisens sida. Utredningen anför vidare att bedömningen av ifrågasvarande ärenden huvudsakligen skall ske med utgångspunkt i vad allmän ordning och säkerhet kräver och att prövningen därför framstår som en naturlig uppgift för polisen. Enligt utredningens mening behöver man därför inte räkna med att en decentralisering kommer att medföra någon märkbar ändring av tillämpningen i första instans av resp. författningar. Den verkställda undersökningen har sålunda visat att

länsstyrelserna praktiskt taget alltid beslutar i enlighet med polismyndighetens yttrande. Utredningen finner med hänsyn till de anförda omständigheterna att övervägande skäl talar för att handläggningen av ifrågasvarande ärendegrupper bör ankomma på polismyndigheterna. I rapporten föreslås därför att beslutanderätten i de ärenden enligt VF och utförelseörelsen som nu prövas av länsstyrelse som första instans flyttas över till polismyndighet och att den särskilda registreringen av handelstillstånd hos länsstyrelse upphör.

Med hänsyn till den betydelse frågan om handelstillstånd kan ha för den enskilde anser utredningen att det i ärenden angående sådant tillstånd bör finnas möjlighet att få saken prövad av Kungl. Maj:t genom besvär över länsstyrelsens beslut och att verkställighet av polismyndighets beslut om återkallelse av sådant tillstånd i normalfallen inte bör få ske innan beslutet har vunnit laga kraft. I in- och utförelseärenden finner utredningen det däremot tillräckligt om sökanden kan få ärendet prövat i två instanser, nämligen av polismyndighet och länsstyrelse.

Det bör tilläggas att det i utredningsrapporten också läggs fram förslag om att länsstyrelsernas beslutanderätt i ansökningsärenden enligt explosivvaruförordningen, med vissa undantag, skall flyttas över till polismyndighet.

Departementspromemorian behandlar också statskontorets i utredningsrapporten framlagda förslag. Mot de skäl för en decentraliserad handläggning av förevarande ärenden som anføres i rapporten synes enligt *promemorian* föga vara att invända. Det är enligt *promemorian* vidare uppenbart att väsentliga vinster från rationaliseringssynpunkt skulle uppkomma, om länsstyrelserna helt befrias från ansökningsärenden beträffande vapen och ammunition eftersom detta kan ske utan att någon annan myndighet i nämnvärd grad tillförs ökad arbetsbelastning på grund av dessa ärenden. Som landskansliutredningen påpekat kan man också räkna med större snabbhet i handläggningen, om samma myndighet som har hand om utredningen också blir behörig att fatta beslut i ärendena. En sådan utveckling skulle givetvis vara till fördel för allmänheten.

Det som närmast skulle kunna tala mot en decentraliserad tillståndsgivning är enligt *promemorian* risken för en ökad ojämnhet i bedömningen av ärendena eller en inte åsyftad ändring av nuvarande tillämpning av bestämmelserna. Med hänsyn till vad som framkommit rörande länsstyrelsernas praxis att i förevarande ärende regelmässigt fatta beslut i överensstämmelse med polismyndighetens yttranden synes man emellertid behöva räkna med en sådan utveckling. Beträffande handelstillstånden kommer dessutom även enligt förslaget finnas möjlighet att anföra besvär hos Kungl. Maj:t.

I *promemorian* förordas därför att statskontorets förslag om decentralisering genomförs. Utöver vad som tidigare har nämnts innebär

förslaget att polismyndigheterna i fortsättningen också får överta uppgiften att i anslutning till vissa tillstånd för handel med vapen godkänna föreståndare för handelsrörelse och vikarie för honom samt att ta emot anmälan om fortsättande av handelsrörelse i fall när tillståndshavaren har avlidit eller försatts i konkurs.

Efter en decentralisering av beslutanderätten i handelstillstånds- och införselärendena bör enligt promemorian skyldigheten att föra register över dessa ärenden åvila polismyndigheterna i stället för länsstyrelserna. En sådan ordning föranleder att 39 § andra stycket VF uphävs och att tillämpningsföreskrifterna ändras i hithörande delar.

Vad i utredningsrapporten anförts i fråga om besvärsrätten och verkställigheten av inte lagakraftvunna beslut bör enligt promemorian godtas.

Förslagen, som innebär att länsstyrelsernas befattning med vapenärenden kommer att begränsas till de uppgifter som följer av länsstyrelsens egenskap av besvärinstans och till de kontrollerande funktioner som hänger samman med länsstyrelsens ställning som högsta polismyndighet i länet, föranleder enligt promemorian ändringar av 28 och 30 §§, 35 § 1 mom., 36 § 7 mom. samt 39 och 40 §§ VF. I fråga om utförselkungörelsen medför förslaget ändrad lydelse av 2 § och tillägg av en ny paragraf med bestämmelser om talan mot polismyndighets beslut i utförselärende.

Av de remissinstanser som vid *remissbehandlingen av departementpromemorian* yttrar sig i hithörande delar tillstyrker alla utom en att den föreslagna decentraliseringen genomförs.

Undantaget är *länsstyrelsen i Värmlands län*, som anser att förslaget inte bör genomföras f.n. Som skäl för sin ståndpunkt anför länsstyrelsen, att det ännu är vanskligt att bedöma om länsförvaltningsutredningens förslag beträffande länsstyrelsernas framtida organisation kommer att förverkligas och att det med hänsyn därtill knappast finns anledning att föra över beslutanderätten i ifrågavarande relativt små ärendegrupper till annan myndighet. Länsstyrelsen framhåller också att ärenden om handelstillstånd är av stor betydelse för den enskilde.

Generaltullstyrelsen tar i sammanhanget upp en fråga om gällande rätts innebörd. Enligt 35 § 2 mom. VF får skjutvapen och ammunition, som resande medför hit till riket för personligt bruk utan att han har erhållit föreskrivet tillstånd att införa egendomen, åter utföras, om egendomen har anmälts för tullklarering i behörig ordning. Styrelsen sätter i fråga om denna bestämmelse kan anses upphäva utförselkungörelsens regler om utförselbud. För att undvika tveksamhet vid tillämpningen förordar styrelsen att kungörelsen förses med ett undantag för det angivna fallet.

3.9 Vapenregistreringen m.m.

Enligt 39 § första stycket VF skall polismyndighet föra register över ärenden som avses i förordningen. Närmare föreskrifter om vapenregistren lämnas i anvisningarna till VF. Enligt dessa skall i registren ingå vapenkort och spärrkort. På vapenkorten skall antecknas bl.a. vapeninnehavarens namn, titel eller yrke, kyrkobokföringsort, postadress och födelsetid samt ansökningens innehåll, beslut i anledning därav med angivande av tidpunkt och innehåll, nummer för tillståndsbevis samt inkomna meddelanden och därav föranledda beslut. Beträffande skjutvapen skall vidare antecknas bl.a. vapnets beteckning och kaliber. Hos länsstyrelse skall som tidigare nämnts föras särskilt register angående ärenden om handel med skjutvapen (39 § andra stycket VF).

Under förarbetena till VF fördes fram förslag om att tillverkarens namn eller firma och vapnets tillverkningsnummer skulle antecknas på vapenlicens och i register för att skapa bättre möjligheter att identifiera skjutvapen. Den s.k. vapenutredningen, vars betänkande låg till grund för VF, fann förslaget i och för sig beaktansvärt men ansåg att dess realiserande skulle medföra praktiska svårigheter och olägenheter som inte kunde uppvägas av den betydelse som de ifrågasatta ändringarna skulle kunna få från kontrollsynpunkt. Enligt utredningen förutsatte ändringen bl.a. att sökanden alltid hade kännedom om vapnets fabrikat och tillverkningsnummer redan vid ansökningen. Utredningen framhöll att så ofta inte var fallet, utan att sökanden i många fall väl bestämt sig för att förvärva ett vapen av viss typ, om tillstånd skulle beviljas, men inte bestämt sig i fråga om valet av fabrikat eller kvalitet inom visst fabrikat. Vid köp av mausegevär från kronan fanns ingen möjlighet för köparen att välja ut något visst vapen på förhand. Vidare anfördes att de föreslagna bestämmelserna inte gärna kunde göras tillämpliga på redan befintliga vapeninnehav, vilket förhållande i hög grad skulle begränsa räckvidden av bestämmelserna. Slutligen påpekades att vissa äldre typer av handvapen saknar både fabrikatbeteckning och tillverkningsnummer. Utredningen ansåg sig på de skäl som sålunda anförts inte böra förorda förslaget. För att i viss mån tillgodose önskemålet om bättre kontrollmedel för fastställande av vapens identitet föreslog utredningen emellertid att skyldighet skulle införas för vapenhandlare att i försäljningsbok anteckna bl.a. fabrikat och tillverkningsnummer på försålt vapen.

Departementschefen anslöt sig till utredningens förslag. Bestämmelse om vapenhandlares skyldighet att anteckna fabrikat och tillverkningsnummer i försäljningsbok togs in i 32 § VF.

Från *polishåll* har vid skilda tillfällen under senare år framhållits att det är en brist från kontrollsynpunkt att varken tillståndsbeviset eller registren innehåller uppgift om vapens fabrikat och tillverkningsnummer. Det har

därvid gjorts gällande att det vid brottsutredningar och i andra sammanhang skulle vara av värde, om vapenlicens innehöll sådana uppgifter. Vidare har pekats på att frågan om att inrätta ett centralt vapenregister har fått förnyad aktualitet på senaste tiden och att man inom RPS kommer att undersöka förutsättningarna för en sådan registrering. För att ett centralt register skall få det värde från spaningssynpunkt som man eftersträvar har det ansetts nödvändigt att det innehåller uppgift om fabrikat och tillverkningsnummer på de vapen för vilka tillståndsbevis har utfärdats.

I *departementspromemorian* konstateras, att det med nuvarande ordning är svårt att fastställa ett vapens identitet även om det ibland kan ske genom uppgifterna i vapenhandlarnas försäljningsböcker. Härför fordras dock i allmänhet att man först via tillverkare eller grossist får upplysning om vilken detaljhandlare som kan ha sålt vapnet i fråga. Proceduren skulle kunna förenklas avsevärt, om fabrikat och tillverkningsnummer antecknades i vapenregister, i all synnerhet om ett centralt register upprättas.

Den omständigheten att en del äldre vapentyper saknar fabrikatbeteckning och tillverkningsnummer anses i *promemorian* inte böra tillmätas sådan betydelse i sammanhanget att man för den skull avstår från att registrera dessa uppgifter beträffande modernare vapen. Att föreskrifter om sådan registrering knappast kan göras tillämpliga på redan befintliga vapeninnehav medför, som vapenutredningen framhöll, att bestämmelsernas räckvidd under relativt lång tid i och för sig blir begränsade. I samband med att vapnen genom överlåtelse eller vid dödsfall övergår i ny ägo kommer emellertid registren successivt att kunna fullständigas. Möjligen skulle polismyndigheterna också i andra fall i viss utsträckning kunna skaffa fram ifrågavarande uppgifter genom vapeninnehavarnas frivilliga medverkan, åtminstone i fråga om vapen som ägs av de i 9 § VF nämnda sammanslutningarna. Om de praktiska svårigheterna visar sig överkomliga, finns det därför enligt *promemorian* i och för sig inte anledning att avstå från att söka förbättra vapenkontrollen genom att införa bestämmelser om registrering av fabrikat och tillverkningsnummer.

På de skäl som vapenutredningen anförde bör det emellertid enligt *promemorian* inte komma ifråga att kräva att ansökan om förvärvstillstånd alltid skall innehålla uppgift om fabrikat och tillverkningsnummer. Det bör därför undersökas om det inte finns andra möjligheter att förse registren med uppgifter därom.

I *promemorian* anfördes följande. I Danmark och Norge gäller att vapenhandlare är skyldig att vid försäljning av skjutvapen anteckna vapnets fabrikat och tillverkningsnummer på köparens tillståndsbevis och därefter sända ett exemplar av beviset till vederbörande myndighet för registrering. Detta tillvägagångssätt förefaller ändamålsenligt och värt att pröva också i vårt land. Det skulle innebära att vid köp från vapenhandlare köparen skall

förete sitt tillståndsbevis jämte två dupletter av detta. På handlingarna skall handlaren anteckna det försålda vapnets fabrikat och tillverkningsnummer, i den mån sådana uppgifter finns på vapnet, samt därefter återställa originalbeviset till köparen, tillstålla den polismyndighet som meddelat tillståndet en av dupletterna samt foga den andra vid försäljningsboken. Det ytterligare besvär som härigenom läggs på vapenhandlarna anses inte bli särskilt betungande. Bestämmelser om den föreslagna ordningen bör tas in i 10 och 32 §§ VF.

I fråga om överlåtelse av vapen från annan än vapenhandlare bör enligt 7 § andra stycket VF vid ansökningen fogas överlåtarens tillstånds- eller deklarationsbevis rörande vapnet. I dessa fall synes man enligt promemorian kunna utgå från att ansökningen alltid avser ett visst bestämt vapen. Om tillstånds- eller deklarationsbeviset saknar uppgift om vapnets fabrikat och tillverkningsnummer, torde man kunna kräva att uppgift därom lämnas i ansökningen, såvida det inte är fråga om sådant äldre vapen som inte är försett med fabrikatbeteckning och tillverkningsnummer. Förutom den ändring av 7 § andra stycket VF som föranleds av en sådan ordning föreslås i promemorian att ordet 'överlåtelse' i samma stycke byts ut mot ordet 'förvärv', så att bestämmelsen blir tillämplig också när vapen förvärvas genom arv eller testamente eller på grund av giftorätt.

För det i promemorian förordade förfarandet vid registrering av vapen som köpts av vapenhandlare krävs att tillståndsbeviset utfärdas med två dupletter. För andra överlåtelser eller upplåtelser behövs inte mer än en duplett av tillståndsbeviset. Dupletterna bör enligt promemorian förses med påskrift att de utgör dupletter.

I promemorian anmärks, att de föreslagna ändringarna i VF även föranleder vissa kompletteringar i den del av anvisningarna som gäller vapenregistrering.

I promemorian tas i detta sammanhang också upp bestämmelserna i 8 § 2 mom. VF. Enligt första stycket i detta moment förfaller förvärvstillstånd som inte har utnyttjats inom sex månader från det att tillståndet meddelades, såvida inte tillståndsmyndigheten i särskilt fall har förordnat om längre giltighetstid. Enligt andra stycket i samma moment åligger det den som inte har utnyttjat erhållen licens före giltighetstidens utgång att sist inom en månad därefter underrätta tillståndsmyndigheten om förhållandet. Skyldighet föreligger däremot inte för vederbörande att i sådant fall även lämna ifrån sig licensen. Eftersom det lär förekomma att förfallna licenser används i illegalt syfte, bl.a. för att dölja olaga vapeninnehav, finns det emellertid enligt promemorian anledning att införa sådan skyldighet genom ett tillägg till föreskriften i andra stycket.

Den som underlåter att lämna ifrån sig förfallen licens bör enligt promemorian kunna drabbas av straff. Enligt 15 § VF är den som har fått vapenlicens återkallad eller som har meddelats förbud mot innehav av

skjutvapen skyldig att efter anmaning ofördröjligen avlämna bl.a. tillstånds- eller deklarationsbeviset rörande vapnet till polismyndigheten. Underlåtenhet att avlämna beviset bestraffas enligt 36 § 4 mom. VF med penningböter. Det förordas i promemorian att denna bestämmelse vidgas att gälla också underlåtenhet att återlämna förfallen vapenlicens.

Vid *remissbehandlingen av departementspromemorian* har förslaget att tillföra vapenregistren uppgifter om skjutvapens fabrikat och tillverkningsnummer tillstyrkts av praktiskt taget alla remissinstanser. Många framhåller därvid att ett genomförande av förslaget i denna del är en mycket angelägen reform. Av en del remissyttranden framgår att man i vissa polisdistrikt redan har utarbetat och tillämpar system för att förse registren med anteckningar om fabrikat och tillverkningsnummer.

Från ett par håll redovisas emellertid tveksamhet inför förslaget. *Sveriges grossistförbund m.fl.* framhåller sålunda, att det med hänsyn till det stora antal vapen som finns ute i marknaden kommer att ta lång tid innan registren blir kompletta. Det kan också enligt förbundet ifrågasättas om de praktiska fördelarna motiverar kostnaderna. Förbundet för som ett alternativ fram tanken på att begränsa registreringen till pistoler och kulsprutepistoler. Med hänsyn till att många vapentillverkare har långa leveranstider förordar förbundet även att giltighetstiden för vapenlicens förlängs från sex till tolv månader. *Polismästaren i Linköping* framhåller, att promemorieförslaget skulle medföra en betydande arbetsbelastning för polisen. Eftersom nackdelarna härav enligt hans mening inte uppvägs av fördelarna med förslaget, ställer han sig avvisande till att det genomförs.

Aktiebolaget Norma projektilfabrik för fram en speciell aspekt på lämpligheten av att inrätta ett centralt vapenregister. Erfarenheter från andra länder visar enligt bolaget att privatägda vapen kan vara av stort försvarsmässigt värde, t.ex. vid en eventuell ockupation. Detta värde kan gå förlorat, om ockupationsmakten får tillgång till ett centralt register över var alla civila vapnen finns.

Den i promemorian föreslagna metoden för registreringen lider enligt RPS av den svagheten att den vid köp hos vapenhandlare inte ger polismyndigheten möjlighet att kontrollera om en beviljad vapenlicens utnyttjas inom föreskriven tid. Styrelsen förordar därför ett annat system som har tillämpats inom ett polisdistrikt och därvid visat sig fungera utmärkt. Det innebär att polismyndigheten vid bifall till ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen först lämnar sökanden två kopior av tillståndsbeviset men behåller originalet. När sökanden har bestämt sig för att köpa ett visst vapen lämnar han kopiorna till vapenhandlaren, som på dessa antecknar vapnets fabrikat och tillverkningsnummer och därefter sänder den ena kopian till polismyndigheten. Med ledning av kopian för polismyndigheten in uppgifterna på originalet, som sedan får lösas av sökanden. Först därefter kan han hämta ut vapnet hos handlaren. Genom

att de inte utlösta originallicenserna förvaras i datumföljd kan polismyndigheten lätt konstatera, om någon licens ej utnyttjas inom föreskriven tid. Samtidigt förhindras att originallicens används för att dölja olaga vapeninnehav.

Polismästarna i Lidingö, Solna och Märsta förordar, att det fastställdes en tid, förslagsvis 14 dagar, inom vilken vapenhandlare skall fullgöra skyldigheten att sända den ena dupletten av tillståndsbeviset till polismyndigheten.

Biträdande länspolischefen i Östergötlands län anser, att den föreslagna registreringen bör gälla även tillstånd till införsel av skjutvapen enligt 35 § 1 mom. VF och att ett särskilt register bör föras över sådana tidsbegränsade tillstånd.

Förslaget att införa en föreskrift om skyldighet vid straffansvar att avlämna förfallen vapenlicens till den myndighet som har utfärdat licensen lämnas utan erinran av remissinstanserna. *Länsstyrelsen i Stockholms län* förordar att en motsvarande föreskrift införs för det fall att en vapen, som innehas på grund av tillstånds- eller deklarationsbevis, förklaras förverkat enligt 36 § 1 mom. VF. *Polismästaren i Stockholm* anser det föreliggande behov av en generell bestämmelse av innehåll att samtliga inte giltiga licenser och duplettlicenser inom skälig tid skall inges till polismyndigheten och åsyftar därvid bl.a. de licenser som förlorar sin giltighet i samband med att licensinnehavare överlåter sitt vapen till annan.

3.10 Tillverkning och ändring av vapen

Frågan om yrkesmässig tillverkning av skjutvapen behandlas inte i VF utan regleras i förordningen (1935:395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m.m. och i en kungörelse (1949:615), innehållande tillämpningsföreskrifter till nämnda förordning.

Om annan än den som yrkesmässigt tillverkar skjutvapen själv vill förfärdiga sådant vapen, är han enligt 5 § 1 mom. första stycket VF skyldig att söka tillstånd att inneha vapnet. Underlåter han detta, kommer hans innehav av vapnet att bedömas som olovligt. Sker tillverkningen för annans räkning torde i motsvarande fall överlämnandet av det färdiga vapnet komma att betraktas som ett olovligt överlåtande. Tillverkningen som sådan är däremot inte straffbelagd.

Ändring av skjutvapen behandlas i 11 § VF. Enligt denna bestämmelse krävs tillstånd, om den som är berättigad att inneha skjutvapen vill vidta sådan ändring av vapnet att det får annan kaliber än som anges i tillstånds- eller deklarationsbeviset eller vidta annan väsentlig förändring av vapnet, som förkortning av pipan, ändring av patronläget eller slutstycket eller införande av repetersystem på vapen som tidigare inte haft ett sådant

system. Reglerna om tillstånd för enskild person att inneha skjutvapen gäller i tillämpliga delar även för tillstånd till ändring av skjutvapen.

Den som utan tillstånd vidtar sådan ändring på sitt vapen som avses i 11 § VF kan enligt 36 § 1 mom. andra stycket samma förordning straffas med dagsböter eller fängelse i högst ett år. Vapnet med tillhörande ammunition kan därjämte förklaras förverkade.

Intill den 1 juli 1971 avsåg straffbestämmelsen i 36 § 1 mom. VF både ändring av skjutvapen utan tillstånd och innehav av skjutvapen utan tillstånd. Genom en ändring i VF, som trädde i kraft den 1 juli 1971, skärptes straffet för olovligt innehav av skjutvapen till fängelse i högst två år eller, i ringa fall, böter eller fängelse i högst sex månader. Någon ändring av straffet för otillåten ändring skedde inte.

Reglerna om tillverkning och ändring av skjutvapen behandlas inte i departementspromemorian och har inte heller berörts under remissbehandlingen.

3.11 Ansvarsbestämmelser m.m.

36 § 1-6 mom. VF innehåller bestämmelser om straff för brott mot skilda bestämmelser i förordningen. I 1 och 2 mom. ges regler om straff för den som *innehär* skjutvapen utan att vara berättigad därtill, som *använder* skjutvapen för annat ändamål än det vartill han är berättigad, som *ändrar* skjutvapen utan att vara berättigad därtill, som efter anmaning *underlåter att avlämna* vapen eller ammunition sedan vapenlicens återkallats eller förvägrats honom eller handelstillstånd återkallats, som *förvärvar* ammunition utan tillstånd (1 mom.) eller som *överlåter* eller *upplåter* vapen eller ammunition i strid mot VF:s regler (2 mom.).

Före den 1 januari 1965 upptog straffskalan för nämnda brott dagsböter eller fängelse utan angivande av någon längsta tid. Det betydde till följd av bestämmelsen i 2 kap. 4 § strafflagen att fängelse kunde ådömas i högst två år. I samband med den reformering av påföljdssystemet som skedde vid brottsbalkens tillkomst ändrades straffskalan i 36 § 1 och 2 mom. så att straffmaximum bestämdes till fängelse ett år. I den proposition som låg till grund för bl.a. denna ändring i VF (prop. 1964:10) uttalades att man med hänsyn till domstolarnas straffmättningspraxis inte torde behöva räkna med att ändringarna, som avsåg också andra författningar, skulle komma att föranleda någon allmän sänkning av ådömda straff.

RA och RPS har i en gemensam framställning till Kungl. Maj:t den 13 mars 1967 lagt fram förslag till ändring i VF. I framställningen åberopades bl.a. att våldsbrotten har ökat kraftigt under senare tid och att det i mönstret för den ökade grova brottsligheten allt oftare ingår automatvapen. Sådana

vapen har under brottsspaning i flera fall påträffats hos kriminellt svårt belastade personer. Det påpekades vidare vikten av att de som har anförtrotts att inneha skjutvapen tar sådan vård om vapen att de inte åtkommes av obehörig. Mot denna bakgrund föreslogs i framställningen att straffskalan för brott enligt 36 § 1 och 2 mom. VF höjs och bestäms till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till dagsböter samt att även enskild skall kunna dömas till ansvar för åsidosättande av föreskriften i 12 § första stycket VF om skyldighet att ta sådan vård om vapen att obehörig inte kommer åt det. Framställningen tog såvitt avsåg straffskärpning i första hand sikte på olaga vapeninnehav. Den avsåg emellertid samtliga brott enligt 36 § 1 och 2 mom.

Genom ändring i VF, som trädde i kraft den 1 juli 1971, (prop. 1971:109, JuU 1971:14, rskr 1971:205. SFS 1971:236) höjdes som tidigare nämnts straffet för olaga vapeninnehav till fängelse i högst två år eller, i ringa fall, till böter eller fängelse i högst sex månader (36 § 1 mom. första stycket). Normalstraffet för olaga vapeninnehav är alltså numera fängelse. För övriga gärningar som avses i 36 § 1 och 2 mom. VF är straffet fortfarande dagsböter eller fängelse i högst ett år (36 § 1 mom. andra stycket och 2 mom.).

I 36 § 1 mom. tredje stycket VF föreskrivs, att egendom med vilken förfarits på sätt som sägs i första eller andra stycket skall förklaras förverkad till kronan, om det inte är uppenbart obilligt. Finns egendomen inte i behåll, får i stället värdet förklaras förverkat.

Om sammanslutning som avses i 9 § VF eller vapenhandlare åsidosätter de i 12 § första stycket VF givna allmänna bestämmelserna om vård av vapen, straffas den felande med dagsböter enligt 36 § 3 resp. 5 mom. VF. Vårdnadsplikten är däremot inte straffsanktionerad såvitt gäller enskild tillståndshavare.

För underlåtenhet att iaktta de föreskrifter som gäller vid licensfri utlåning av skjutvapen liksom för en del andra förseelser av ordningskaraktär stadgas straff i 36 § 4 mom. Straffet är i dessa penningböter från tio t.o.m. 300 kr.

Vid 1967 års riksdag väcktes två motioner (I:613) och (II:781) om skärpta brottspåföljder för bl.a. olaga innehav och överlåtelse av vapen.

I *departementspromemorian* konstateras att den under senare år allt tydligare tendensen till en ökad användning av skjutvapen i samband med brott inger allvarlig oro. Det är därför ytterst angeläget att samhället tar tillvara alla möjligheter som kan finnas för att motverka denna utveckling. I första hand gäller det därvid att vidta åtgärder som är ägnade att förhindra vapen- och ammunitionstölder. Angeläget är emellertid också enligt promemorian att de straffbestämmelser som domstolarna har att tillämpa på området är anpassade efter den föreliggande situationen. Mot bakgrund

härav lades i promemorian bl.a. fram de förslag till ändringen i straffbestämmelserna angående olaga vapeninnehav som redan lett till lagstiftning (prop. 1971:109).

I promemorian erinras vidare om att det under förarbetena till VF väcktes förslag om att straffansvar för försummelse av den i 12 § första stycket VF angivna vårdnadsplikten borde gälla även för enskild tillståndshavare. Detta förslag tillbakavisades emellertid under den fortsatta behandlingen av lagstiftningsärendet. Enligt promemorian ter det sig också mindre tilltalande att knyta en ansvarsbestämmelse till den allmänt hållna förvaringsregeln i 12 § första stycket VF utan att i tillämpningsföreskrifter eller på annat sätt närmare ange innehållet i denna skyldighet. Även andra skäl kan anföras mot att vidga straffansvaret till enskilda tillståndshavare. För att ge ett straffhot önskad effekt torde det sålunda vara nödvändigt att man får möjlighet att på ett eller annat sätt kontrollera hur vårdnads-skyldigheten fullgörs. Eftersom antalet enskilda tillståndshavare är så stort skulle emellertid en sådan kontroll bli svår även om generellt gällande föreskrifter om tillämpningen av 12 § första stycket VF fanns. Utan föreskrifter av detta slag skulle svårigheterna av naturliga skäl bli än större. Det förefaller därför enligt promemorian inte osannolikt att frågan huruvida en enskild vapeninnehavare har förvarat sitt vapen på godtagbart sätt i flertalet fall skulle komma att aktualiseras först sedan vapnet stulits eller på annat sätt förkommit. Om tillståndshavaren i ett sådant fall förstod att han hade eftersatt sin vårdnadsplikt, skulle dock ett straffhot säkerligen i vissa fall göra honom obenägen att anmäla förlusten. Därigenom skulle möjligheterna att snabbt återskaffa stulna vapen försämrats.

Med hänsyn härtill ifrågasätts i promemorian om man inte bör försöka komma till rätta med problemen på annat sätt än genom att införa ett generellt straffansvar för den enskilde vapeninnehavare som åsidosätter sin vårdnadsplikt. Därvid erinras om det tidigare i promemorian framlagda förslaget om rätt för polismyndighet att i samband med beviljande av vapenlicens meddela föreskrifter om förvaringen av vapnet och den därtill knutna ansvarsbestämmelsen. Det framhålls att den sålunda föreslagna ordningen kan förväntas leda till att man får en mer betryggande förvaring av sådana skjutvapen som är särskilt attraktiva från stöldsypunkt. Vidare hänvisas till vad som tidigare i promemorian har sagts om värdet av en ökad upplysning om vådan av att förvara vapen så att de kan komma i händerna på barn eller obehöriga samt till möjligheten att återkalla vapenlicensen i anledning av att vårdnadsplikten har eftersatts.

Enligt promemorian är det inte orealistiskt att räkna med att de berörda åtgärderna kan ge lika god effekt som en allmän straffsanktionering av föreskriften i 12 § första stycket VF. Det föreslås därför att man inte heller nu genomför en sådan kriminalisering. För att åstadkomma en anpassning till BrB:s bestämmelser förordas vidare i promemorian att straffskalan i 36

§ 4 mom. ändras så, att bötesmaximum sätts till 500 kr. och att föreskriften om minimum utgår.

Den 1 juli 1968 trädde vissa ändringar i brottsbalkens bestämmelser om förverkande i kraft. Enligt dessa nya bestämmelser skall värdeförverkande i anledning av brott enligt brottsbalken i fortsättningen kunna äga rum i stället för sakförverkande, även om egendomen finns i behåll. Enligt propositionen med förslag till dessa ändringar i brottsbalken (BrB, prop. 1968:79) bör denna regel tjäna som förebild till specialstraffrättsliga förverkandebestämmelser. Med anledning härav föreslås i promemorian att förverkandebestämmelserna i 36 § VF bör utformas i överensstämmelse med de nya brottsbalksreglerna. Enligt vad som anges i promemorian bör emellertid en sådan ändring inte få annan följd än att i allmänhet egendomen och inte dess värde förklaras förverkad, om egendomen finns i behåll. Med verkan från den 1 juli 1968 har vidare i BrB förts in en bestämmelse om att förverkad egendom skall tillfalla kronan, om annat inte föreskrivs. Med hänsyn härtill bör enligt promemorian motsvarande föreskrift i 36 § 1 mom. VF utgå.

Vid *remissbehandlingen av promemorian* har så gott som alla remissinstanser anslutit sig till uppfattningen att en skärpning av straffskalorna för brott enligt 36 § 1 och 2 mom. är motiverad. Motsatt uppfattning har dock *socialstyrelsen* som av principiella skäl avstyrker denna del av förslaget. Styrelsen anser det otvivelaktigt att en straffskärpning för ifrågavarande lagöverträdelse, som i regel begås av nyfikenhet eller obetänksamhet, skulle få endast begränsad effekt, och pekar också på de negativa verkningar som regelmässigt åtföljer frihetsstraff, speciellt när det är fråga om unga lagbrytare. Det väsentliga i sammanhanget är enligt styrelsen att åtgärder vidtas för att öka uppläringsprocenten för brotten.

Den i promemorian föreslagna uppdelningen av brotten enligt 36 § 1 och 2 mom. i normalbrott och grova brott tillstyrks eller lämnas utan erinran av de flesta remissinstanserna. *RA* och *RPS* vidhåller dock den uppfattning som kommit till uttryck i deras gemensamma framställning, nämligen att normalstraffet för brott enligt 36 § 1 och 2 mom. bör vara fängelse och att böter endast bör förekomma i undantagsfall. Som tidigare nämnts har frågan såvitt avser straff för olaga vapeninnehav tagits upp till avgörande år 1971 och därvid lösts i huvudsak enligt denna uppfattning.

De skäl som anförs i promemorian mot tanken på att vidga staffansvaret för bristfällig förvaring av skjutvapen och ammunition till att gälla även enskild tillståndshavare accepteras av bl.a. *hovrätten för Övre Norrland, länsstyrelserna i Stockholms, Jämtlands och Norrbottens län samt Svenska jägareförbundet. Föreningen Sveriges polismästare* anser frågan vara tveksam. Invändningen att ett straffhot skulle kunna medföra att den som förlorat sitt vapen blir obenägen att anmäla detta anser föreningen

emellertid vara väsentlig. I yttrandet sätts därför i fråga om det inte borde införas en bestämmelse om skyldighet för den som har förlorat ett vapen att — eventuellt vid äventyr av straffansvar — anmäla förlusten till polismyndighet. Föreningen hänvisar till att bestämmelser av den typen finns i kungörelserna om tjänstekort och passerkort. Förslag i samma riktning läggs fram också av *länsstyrelserna i Stockholms län och polismästaren i Stockholm*. För mer flagranta överträdelse av den allmänna vårdnadsplikten anser polismästareföreningen emellertid att man möjligen bör överväga en straffsanktion. Som exempel nämns att skjutvapen lämnas obehållna på ett jaktpass eller i en oläst bil. För att undvika att ursäktliga förseelser träffas av straffansvar förordas en föreskrift om att straff inte skall ådömas i ringa fall.

RÅ anser inte att de skäl som har anförts mot straffansvar är så starka att en kriminalisering bör underlåtas. En allmän straffsanktion, knuten till 12 § första stycket VF, utesluter enligt hans mening inte att ansvar enligt 36 § 1 mom. VF bör kunna ådömas den som har brutit mot en särskild förvaringsföreskrift som polismyndighet har meddelat med stöd av det föreslagna tillägget till 8 § VF. Straffansvaret för brott mot 12 § VF bör lämpligen vara subsidiärt. *RPS* hävdar att bestämmelsen om ansvar för underlåtenhet att iaktta polismyndighets föreskrift om förvaring inte kommer att få nämnvärd effekt inom överskådlig tid med hänsyn till att sådana föreskrifter saknas beträffande vapen som innehas med stöd av alla nu gällande tillståndsbevis. Behovet av ingripande åtgärder med omedelbar verkan till förhindrande av att vapen kommer i obehörig ägo kan enligt styrelsen inte nog understrykas. Invändningen att ett straffhot skulle göra ägaren obenägen att anmäla att han förlorat sitt vapen anses inte hållbar. Det påpekas att detsamma måste gälla den som vet med sig att han har brutit mot polismyndighets föreskrift beträffande förvaringen.

De ändringar som har föreslagits beträffande förverkandebestämmelserna i 36 § 1 mom. tredje stycket VF har föranlett endast ett fåtal kommentarer. *Hovrätten för Övre Norrland* understryker uttalandet i promemorian, att sakförverkande i allmänhet bör äga rum, när egendomen finns i behåll. *Svenska jägareförbundet* anser det klart olämpligt att i sådant fall begagna värdeförverkande, eftersom ett beslut om förverkande av ett vapen ofta är betingat av säkerhetsskäl. Förbundet förordar i detta sammanhang en skärpning av BrB:s och jaktförfattningarnas förverkandebestämmelser så att vid svårare förseelser den skyldiges samtliga vapen kan förklaras förverkade och inte bara det vapen som använts i samband med förseelsen.

En särskild fråga tas i detta sammanhang upp av *länsåklagaren i Älvsborgs län*. Föremål som skäligen kan antas vara förverkade på grund av brott får enligt 27 kap. 1 § rättegångsbalken (RB) tas i beslag. Beslag skall emellertid hävas efter viss tid om inte dessförinnan antingen åtal för brottet

har väckts eller framställning om förlängning av åtalstiden har kommit in till rätten (27 kap. 7 och 8 §§ RB). I yttrandet påpekas att dessa regler emellanåt har medfört att åklagaren har kommit i en besvärlig situation. Om vapen har tagits i beslag på grund av misstanke om olaga innehav och åklagaren till följd av nämnda bestämmelser blir tvungen att häva beslaget och återställa egendomen till ägaren, kan denne komma att göra sig skyldig till nytt olaga vapeninnehav. Till detta brott medverkar åklagaren genom att lämna ut vapnet. Detta missförhållande skulle kunna undvikas om man inför en bestämmelse som innebär att RB:s regler att åtal skall väckas inom viss tid inte skall gälla i annat fall än då rätten har utsatt sådan tid.

4 Departementschefen

4.1 Inledning

Det torde numera i vårt land råda enighet om att det allmänna måste kontrollera innehav och bruk av skjutvapen och ammunition. Behovet därav framgår inte minst av att skjutvapen under de senaste åren i ökad utsträckning används i samband med allvarliga brott. Lika givet är att kontrollen inte får utformas så att det legitima innehavet och användningen av skjutvapen onödigtvis försvåras. Det alldeles övervägande antalet personer som innehar eller är intresserade av vapen är laglydiga och ansvarskännande personer. Det är därför naturligt att många kan uppleva en ingripande reglering på detta område som onödig, samtidigt som det står klart att inte ens de mest långtgående bestämmelser lär kunna helt eliminera risken för att vapen ibland ändå kommer i händerna på en olämplig person. Att åstadkomma en lämplig avvägning mellan de i och för sig oförenliga intressen som här gör sig gällande är en lika vansklig som viktig uppgift.

Nu gällande vapenförordning (1949:340 VF) trädde i kraft den 1 januari 1950. Den har senare ändrats på vissa punkter. Materiellt betydelsefulla ändringar av kontrollsystemet genomfördes år 1961. Förslaget till ändringar byggde emellertid på den uppfattningen att de ursprungliga bestämmelserna fått en i stort sett ändamålsenlig utformning. Enligt min mening kan man fortfarande instämma i den uppfattningen. Under senare år har emellertid i olika sammanhang uppkommit frågor om ändring av skilda bestämmelser i förordningen. I ett par fall har författningen också ändrats, delvis som följd av andra författningsändringar. De senaste ändringarna genomfördes år 1971, då bl.a. straffet för olaga vapeninnehav skärptes (SFS 1971:236).

I en inom justitiedepartementet år 1968 upprättad promemoria har olika frågor om ändring i framför allt VF tagits upp till behandling. Ändringar föreslås dessutom i allmänna ordningsstadgan (1956:617), förordningen (1949:341) om explosiva varor (explosivvaruförordningen) och kungörelsen (1949:614) angående förbud mot utförelse från riket av krigsmateriel. Till en del har de sålunda föreslagna ändringarna närmast karaktär av förtydliganden av nuvarande regler. Förslagen innehåller emellertid även en del nyheter. Särskilt kan nämnas ändringar som syftar till att skapa

föresättningar för en säkrare förvaring av skjutvapen och ammunition samt för en mer fullständig vapenregistrering. Vidare föreslås inskränkningar i möjligheterna att låna ut sådana vapen som kulsprutepistol, pistol och revolver. Frågor om tillstånd att idka handel med skjutvapen och att införa sådana vapen till riket skall enligt förslaget överflyttas från länsstyrelse till polismyndighet.

I en skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 mars 1968 har Svenska jägareförbundet lagt fram vissa förslag till ändringar i den nuvarande vapenregleringen, främst i fråga om jaktvapen. Bl.a. förordas ändrade riktlinjer för tillståndsgivningen i vissa fall. Enligt förbundet är det sålunda inte längre motiverat att tillståndsmyndigheten skall bedöma om sökanden har behov av det eller de vapen som ansökningen avser. Varje jägare som har visat sig besitta de nödvändiga personliga egenskaperna bör sålunda enligt förbundet beviljas tillstånd att inneha det eller de vapen han själv anser sig ha behov av för sin jaktutövning. Vidare föreslås att den som söker tillstånd att förvärva jaktvapen inte som gällande tillämpningsföreskrifter till VF kräver skall behöva visa att han har tillgång till jaktmark.

Departementspromemorian och jägareförbundets skrivelse den 28 mars 1968 har varit föremål för gemensam remissbehandling. De förslag till ändringar i gällande bestämmelser som promemorian innehåller har därvid fått ett blandat mottagande. Åtskilliga remissinstanser förklarar sig i huvudsak biträda promemorians förslag. Andra är emellertid kritiska såväl mot vissa enskildheter i dessa förslag som framför allt mot den omständigheten att den i promemorian gjorda översynen fått en alltför begränsad omfattning. Från flera håll har i anslutning till dessa synpunkter framställts krav på fullständig översyn av vapenförfattningarna. Kravet motiveras i allmänhet med att promemorieförslagen inte i tillräcklig utsträckning avhjälper de sakliga brister som vidlåder den nuvarande regleringen och att de inte heller kan förväntas bidra till en större enhetlighet i tillämpningen. I sammanhanget betonas vidare att de förslag som Svenska jägareförbundet har lagt fram i sin skrivelse kräver ytterligare överväganden. Inställningen till sistnämnda förslag varierar också remissinstanserna emellan. Några, bl.a. flertalet jägar- och jaktvårdsorganisationer, ansluter sig i allt väsentligt till de synpunkter som redovisas i skrivelsen. Särskilt från polishåll intar man däremot en avvissande hållning till flera av de i förbundets skrivelse framlagda förslagen.

Jag har nyss konstaterat att VF:s bestämmelser i stort sett fortfarande framstår som ändamålsenliga. De principer som ligger till grund för bestämmelserna är sålunda enligt min mening i sina huvuddrag allttjämt hållbara. De reformförslag som har lagts fram från olika håll gäller också till största delen frågor av mer speciell karaktär som bör kunna lösas inom ramen för gällande system och på grundval enbart av föreliggande utredningsmaterial. Jag anser alltså inte att det finns tillräcklig anledning att

nu föranstalta om ytterligare utredning och på så sätt försena de från praktisk synpunkt betydelsefulla delreformer i vapenlagstiftningen som det här är fråga om. Vad angår Svenska jägareförbundets förslag att avskaffa behovsprövningen vid tillståndsgivningen för jaktvapen är jag emellertid inte beredd att på föreliggande utredningsmaterial föreslå någon ändring av gällande bestämmelser. Som har nämnts i det föregående har jaktmarkutredningen för avsikt att vid sidan av sina övriga uppgifter ta upp även frågor om tillståndsgivningen för jaktvapen. Svenska jägareförbundets framställning bör lämpligen prövas i samband med de överväganden som utredningens förslag kan ge anledning till.

De sakliga ändringar som krävs i VF medför att ingrepp måste göras i åtskilliga av förordningens paragrafer. Med hänsyn härtill och till den omständigheten att VF redan f.n. måste anses vara behäftad med vissa redaktionella brister bör denna förordning nu lämpligen ersättas med en helt ny författning. Denna nya författning bör ges beteckningen vapenlag (VL).

De huvudprinciper som ligger till grund för VF har som tidigare nämnts i stort sett visat sig vara ändamålsenliga. Jag anser därför att den nya VL i stort sett bör bygga på samma grundprinciper som VF. I den allmänna motiveringen till förslaget kommer jag därför att inskränka mig till att beröra de särskilda punkter där jag funnit det vara nödvändigt att frångå gällande ordning eller lagtekniska lösningar.

I VF finns f.n. en mängd bestämmelser som har karaktären av detaljföreskrifter. Sådana bestämmelser bör enligt min uppfattning inte tas in i den nya VL. Föreskrifter av detta slag liksom närmare bestämmelser om tillämpningen av lagen bör ges i en särskild kungörelse. Om riksdagen godtar förslaget till VL, kommer jag senare att anmäla frågan om en sådan kungörelse för Kungl. Maj:t.

4.2 VL:s tillämpningsområde

4.2.1 Luft- och fjädervapen

Enligt VF får skjutvapen inte innehas av annan än den som har fått tillstånd till det av polismyndighet eller som har deklarerat vapnet enligt äldre bestämmelser. Den definition på skjutvapen som finns intagen i 1 § VF är förhållandevis vid. Under denna definition faller sålunda vapen av högst varierande farlighetsgrad. Detta förhållande har bl.a. medfört att det blivit nödvändigt med en viss differentiering av kraven vid tillståndsgivningen. Vissa vapen, som i och för sig går in under definitionen på skjutvapen, har dock genom en särskild undantagsbestämmelse lämnats utanför förordningens tillämpningsområde. Till denna grupp av vapen, som alltså

får förvärvas och innehas utan tillstånd, hör bl.a. sådana luft- och fjädervapen som är avsedda för målskjutning.

Frågan om luft- och fjädervapnens ställning har diskuterats vid åtskilliga tillfällen. Under hänvisning till att det i viss utsträckning förekommer missbruk av sådana vapen, särskilt av barn och ungdom, har man från olika håll därvid satt i fråga om inte dessa typer av vapen generellt bör bli licenspliktiga. Av främst praktiska skäl har dessa förslag hittills avvisats av statsmakterna. Man har i stället valt att på annat sätt söka reglera användningen av dessa vapen. I avsikt att hindra missbruk inom tätorterna har man sålunda i 6 § andra stycket allmänna ordningsstadgan fört in en bestämmelse som förbjuder den som inte har fyllt 16 år att utan tillstånd av polismyndighet begagna luft- eller fjädervapen utomhus inom stadsplanlagt område. Överträdelse av förbudet straffas med böter, högst 500 kr., eller, i vissa fall, med dagsböter. Om barn som inte har fyllt 15 år bryter mot förbudet, straffas vårdnadshavaren, om denne inte har gjort vad som ankommer på honom för att förhindra förseelsen. Sedan den 1 januari 1968 gäller vidare enligt jaktstadgan (1938:279) ett undantagslöst förbud mot att använda luft- eller fjädervapen vid jakt (5 § 1 mom.). Straffet för överträdelse av denna bestämmelse är dagsböter. Dessutom skall vapen och ammunition förklaras förverkade, om det inte är uppenbart obilligt.

I promemorian lämnas en redogörelse för ett par framställningar, i vilka krav på nytt förs fram om licensbeläggning av luft- och fjädervapen. Som motivering för dessa krav har åberopats det förhållandet att antalet fall av s.k. okynnesskjutning med luftbössor visar en fortgående ökning och att det vid sådan skjutning också förekommer åtskilliga olyckor med personskador, särskilt på barn. Det görs vidare gällande att denna typ av vapen, trots jaktstadgans förbud, fortfarande används för jakt, särskilt mot fåglar.

Förslaget att samtliga luft- och fjädervapen skall föras in under VF:s tillämpningsområde har inte vunnit anslutning i promemorian. Där anförs bl.a. att en sådan ordning skulle kräva en alltför vidlyftig administrativ apparat. För att nå bättre förhållanden på detta område förordas i stället ytterligare inskränkningar i barns och ungdomars rätt att självständigt handha vapen av det slag som det här är fråga om. Sålunda föreslås sådana ändringar i 6 § andra stycket allmänna ordningsstadgan som innebär att där angivna åldersgräns på 16 år höjs till 18 år och att regeln om polismyndighets tillstånd i princip kommer att gälla även då skjutningen skall äga rum utanför stadsplanlagt område. I sistnämnda fall skall dock enligt förslaget tillstånd av polismyndighet inte krävas, om skjutningen sker under betryggande uppsikt av person som har fyllt 21 år.

Av promemorian framgår att det inte finns någon statistik över skador, vilka förorsakats av luft- och fjädervapen. Det framhålls emellertid att det inte torde råda något tvivel om att dessa vapen årligen bidrar till ett inte helt

obetydligt antal person- och saksador. Det är vidare allmänt känt att dessa skador som regel uppkommer i samband med att vapen av denna typ används för skjutning under okontrollerade former eller för ren s.k. okynnesskjutning. Riskerna i samband med en sådan okontrollerad användning av dessa vapen ökar givetvis i takt med att vapnen till följd av den tekniska utvecklingen får allt högre prestanda. Remissinstanserna är också, med endast ett par undantag, av den meningen att de nuvarande bestämmelserna på området behöver skärpas. Jag kan ansluta mig till den uppfattningen.

I likhet med det alldeles övervägande antalet remissinstanser delar jag emellertid det i promemorian slutligen redovisade ställningstagandet som går ut på att man inte heller nu bör lägga alla luft- och fjädervapen under licensplikt utan att man i första hand bör söka komma till rätta med förekommande missbruk genom att ytterligare begränsa det fria användningsområdet för vapen av denna typ. Förslaget att höja åldersgränsen i 6 § andra stycket allmänna ordningsstadgan till 18 år har i allmänhet gillats av remissinstanserna och jag anser också att en sådan höjning är välbetänkt. Tanken att utvidga regleringen till att gälla även utanför stadsplanelagt område accepteras i och för sig i flertalet yttranden. Det påpekas emellertid i detta sammanhang från ett flertal håll att allmänheten ofta saknar närmare kännedom om den planmässiga indelningen av riket. Med hänsyn härtill framhålls betydelsen av att man får en enhetlig reglering och kan undvika att ha skilda bestämmelser för olika typer av områden. Några remissinstanser förordar mot bakgrund härav att man för den som är under 18 år alltid bör ställa krav på tillstånd av polismyndighet för skjutning utomhus. Andra rekommenderar att tillståndsförfarandet helt slopas och ersätts med en bestämmelse av innebörd att den som inte uppnått nyssnämnda ålder får begagna luft- och fjädervapen utomhus, endast om det sker under uppsikt av någon som har fyllt 21 år.

De praktiska olägenheterna med en ordning som innebär att man liksom f.n. kommer att ha skilda regler för skjutning utomhus med luft- och fjädervapen, beroende på om skjutningen sker inom stadsplanelagda områden eller inom annat område, har enligt min mening i viss mån överbetonats i remissyttrandena. Det är emellertid givet att en enhetlig reglering är att föredra, om det visar sig möjligt att ge den ett innehåll som från saklig synpunkt framstår som rimligt i båda fallen.

Målskjutning med luft- och fjädervapen är ett omtyckt och vanligt förekommande fritidsnöje inte minst bland äldre barn och ungdom. I många fall förfogar man inte över lokaler som är lämpliga för detta ändamål. Målskjutningen med luftpistoler och luftgevär sker därför i rätt stor utsträckning utomhus. Trots detta måste man konstatera att denna verksamhet för det mesta är praktiskt taget helt ofarlig, i synnerhet om

skjutningen äger rum utanför tätbebyggt område och kontrolleras av någon erfaren och ansvarsmedveten person. Att under sådana förhållanden införa ett ovillkorligt förbud för ungdomar ända upp till 18 års ålder att utan tillstånd av polismyndighet ägna sig åt sådan skjutning utomhus anser jag skulle vara att gå för långt i restriktivitet. Det förefaller mig då mer ändamålsenligt med en regel som i sådana fall tillåter skjutning utan tillstånd förutsatt att någon person som hunnit till mer mogen ålder har tillsyn över skjutningen. Inom stadsplanelagt område är varje form av skottlossning i princip alltid mera riskfylld varför det där torde vara motiverat att upprätthålla ett ovillkorligt krav på tillstånd av polismyndighet för att garantera att skjutning i vilken den som är under 18 år deltar alltid kommer att bedrivas under helt betryggande förhållanden. Av vad jag nu anfört framgår att det enligt min mening inte finns någon enhetlig lösning som sakligt sett är mer tillfredsställande än det i promemorian redovisade förslaget. Jag föreslår därför efter samråd med chefen för civildepartementet att 6 § andra stycket allmänna ordningsstadgan ändras i huvudsaklig överensstämmelse med detta förslag. Det bör dock vara tillräckligt att den som skall öva tillsyn över skjutning utom stadsplanelagt område för att polismyndighetens tillstånd inte skall behövas har uppnått en ålder av 20 år.

Ett stort antal remissinstanser menar, att de ansvarsbestämmelser i allmänna ordningsstadgan, som gäller vid överträdelse av nu angivna föreskrifter (28 §), bör kompletteras med en föreskrift om förverkande av vapen och ammunition. Detta önskemål bör enligt min mening tillgodoses. Jag förordar alltså att i 30 § allmänna ordningsstadgan tas in en bestämmelse av innebörd att vapen, som använts i strid med bestämmelserna i 6 § första och andra styckena samma stadga, jämte för vapnet avsedd ammunition kan förklaras förverkade. Förverkande kommer vid sådant förhållande att kunna ske inte bara beträffande luft- och fjädervapen utan också beträffande sådana eldvapen som avses i 6 § första stycket allmänna ordningsstadgan. Denna ordning är enligt mitt förmenande ändamålsenlig. Enligt allmänna regler bör förverkande inte äga rum om det skulle vara uppenbart obilligt.

Frågan om behovet av särskilda regler angående beslag av vapen kommer att behandlas i annat sammanhang (4.11).

Jag har i det föregående talat om luft- och fjädervapen som en enhetlig grupp vapen. Enligt nuvarande lydelse av 1 § tredje stycket VF är emellertid endast sådana luft- och fjäderbössor samt luft- och fjäderpistoler som är avsedda för målskjutning undantagna från förordningens tillämpningsområde. Avsikten med denna ordning torde ha varit att göra förordningen tillämplig på endast sådana luft- och fjädervapen som till sin verkan kan anses likvärdiga med de skjutvapen av annat slag som omfattas

av förordningen. I den praktiska tillämpningen lär dock någon uppdelning mellan olika slag av luft- och fjädervapen enligt det angivna kriteriet aldrig ha gjorts. Jag vill emellertid i detta sammanhang framhålla att en del av de luftvapen som tillverkas i dag torde ha så höga prestanda vad beträffar utgångshastighet, anslagsenergi och skottvidd att det mot bakgrund härav kan framstå som motiverat att kräva att den som hädanefter vill förvärva och inneha ett sådant avancerat vapen bör ha tillstånd därtill. Vid sådant förhållande bör den nya lagens undantagsbestämmelse för vissa luft- och fjädervapen inte längre knytas enbart till kriteriet 'avsedd för målskjutning'. Jag förordar därför att ifrågavarande undantagsbestämmelse i den nya lagen förses med ett tillägg som innebär att endast sådana för målskjutning avsedda, mera ordinära luft- och fjädervapen som har en i förhållande till andra jämförbara skjutvapen begränsad effekt kommer att vara undantagna från lagens tillämpningsområde.

I några remissyttranden har föreslagits att även kolsyrevapen skall undantas från VF:s tillämpningsområde eftersom dessa vapen i fråga om verkningsätt och prestanda är likvärdiga med luftvapen. Jag kan inte biträda detta förslag. Kolsyrevapnen skiljer sig från luftvapen därigenom att utskjutningen av projektiler sker med hjälp av en särskilt framställd gas, varigenom vapnens användbarhet och farlighet kan öka på ett sätt som normalt inte torde vara möjligt när det gäller luftvapen (prop. 1961:21, s. 20).

Det har i olika sammanhang påpekats att det ibland uppstått osäkerhet huruvida en del vapentyper som t.ex. armborst, harpunvapen och vissa sprayer skall anses som licenspliktiga skjutvapen i VF:s mening. Jag har för avsikt att återkomma till dessa frågor i specialmotiveringen.

4.2.2 Ljuddämpare och instickspipor

Som jag tidigare har nämnt är bestämmelserna i VF tillämpliga inte bara på kompletta skjutvapen utan också på vissa lösa tillbehör till sådana vapen, nämligen slutstycken samt eldrör och pipor till skjutvapen, med undantag för instickspipor till kulgevär och pistoler eller andra sådana fickvapen. Ljuddämpare till skjutvapen är inte omnämnda i uppräkningsdelen av de i detta sammanhang aktuella tillbehören, vilket innebär att de f.n. inte är licensbelagda. Enligt 5 § 1 mom. jaktstadgan får dock skjutvapen som är försett med ljuddämpare inte användas vid jakt.

I allmänna handeln förekommer numera ljuddämpare som är avsedda att monteras på olika typer av skjutvapen. Detta förhållande i förening med de fördelar som kan tänkas stå att vinna genom användning av ljuddämpare bl.a. vid olovlig eller olaga jakt kan inbjuda till missbruk och överträdelser av skilda bestämmelser i jaktlagstiftningen. Jag föreslår därför, i enlighet med vad som har förordats i promemorian och tillstyrkts av remissins-

tanserna, att ljuddämpare till skjutvapen görs licenspliktiga genom att de tas med i den förut nämnda uppräknigen av lösa tillbehör till vapen som inte får förvärvas eller innehas utan särskilt tillstånd. Vid remissbehandlingen har man från några håll velat gå längre än vad som föreslagits i promemorian och därvid framlagt förslag om införande av förbud mot tillverkning och import av ljuddämpare. Eftersom det i undantagsfall — t.ex. vid viltvård och bekämpning av skadedjur inom tätbebyggt område — möjligen kan finnas ett legalt användningsområde för ljuddämpare, har jag dock för egen del stannat för uppfattningen att man bör nöja sig med att införa licens tvång. Uppenbart är emellertid att tillståndsgivningen i dessa fall bör vara synnerligen restriktiv.

Det har förekommit att man i den allmänna handeln salufört en anordning som gör det möjligt att använda annan ammunition till ett skjutvapen än den som vapnet ursprungligen är avsett för. Anordningen, som vanligtvis kallas reduceringspatron, består av en metalldcylinder med samma yttermått som den reguljära ammunitionen för vapnet. I cylindern finns ett lopp i vilket en patron kan placeras. Anordningen förs in i vapnets patronläge och loppet fungerar då som en vapenpipa med mindre diameter än vapnets ursprungliga kaliber. Både kulpatroner och hagelpatroner kan användas i en sådan reduceringspatron. Om cylinderns lopp är excentriskt placerat, kan ammunition som fungerar genom kantantändning användas i vapen som bygger på centralantändningsprincipen. Med hjälp av en reduceringspatron kan man alltså till ett skjutvapen använda ammunition av annan kaliber, med annan projektiltyp och med annat antändningssystem än vapnet är avsett för.

I praxis har viss tveksamhet rått angående bedömningen av reduceringspatroner. I den mån det därvid inträffat att en sådan anordning inte betraktats som instickspipa och ännu mindre som eldrör eller vanlig pipa till skjutvapen har konsekvensen blivit att anordningen inte ansetts vara licenspliktig trots att den i praktiken fungerar på motsvarande sätt som en instickspipa och är avsedd för hagelgevär. Med reduceringspatron har man fått en möjlighet att på ett mycket enkelt sätt utnyttja ett hagelgevär som ett kulgevär. Detta förhållande ger anledning till starka betänkligheter, i synnerhet om man beaktar att det här även kan bli fråga om ammunition med salongsgevärskaliber. Om man därtill även tar hänsyn till det förhållandet att en grovkalibrig hagelpipa i dessa sammanhang kan ha en viss ljuddämpande effekt torde det stå klart att det här är fråga om en anordning som kan missbrukas på olika sätt, bl.a. vid olika former av jakt. I likhet med Jägareförbundet och många av remissinstanserna anser jag därför att s.k. reduceringspatroner bör vara licenspliktiga.

Svenska jägareförbundet har i sin skrivelse den 28 mars 1968 föreslagit, att licensplikt införs för alla instickspipor. Det är enligt förbundet inte rimligt att en person genom att förvärva en instickspipa till en grovkalibrig

studsare kan ändra denna till ett salongsgevär.

Jag delar Jägareförbundets uppfattning. Den f.n. fria försäljningen av instickspipor för kulvapen inger ungefär samma betänkligheter som anförts i fråga om reduceringspatroner. Till bilden hör vidare att gränsdragningen mellan vad som skall betecknas som reduceringspatroner, reduceringshylsor eller instickspipor många gånger synes vara rätt flytande och i varje fall kan ge anledning till tolkningsproblem. I jaktsammanhang torde instickspipornas värde vara relativt obetydligt. I likhet med nästan alla remissinstanser som yttrat sig i frågan förordar jag därför att den nuvarande undantagsbestämmelsen i 1 § VF som innebär att instickspipor för kulgevär och pistoler eller andra dylika fickvapen f.n. är licensfria inte tas med i den nya lagen. Vid sådant förhållande kommer samtliga instickspipor, reduceringspatroner och liknande anordningar att bli licenspliktiga. Jag är medveten om att instickspipor och eventuellt även andra av de anordningar det här är fråga om kan vara av stor betydelse för tävlingsskyttars eller jägares möjligheter att utöva träningskjutning eftersom de reducerar ammunitionskostnaderna högst väsentligt. Den omständigheten att dessa hjälpmedel nu görs licenspliktiga bör emellertid enligt min mening inte innebära någon egentlig ändring i detta avseende eftersom jag förutsätter att tillståndsgivningen för angivet ändamål kommer att bli förhållandevis liberal.

De nyheter i förhållande till gällande rätt som jag här har föreslagit kräver särskilda övergångsbestämmelser. Jag återkommer till den frågan senare.

4.2.3 Vapen av äldre typ

Enligt nuvarande reglering faller vapen som är tillverkade före år 1860 utanför VF:s tillämpningsområde. Tanken bakom denna ordning är att äldre vapen, till vilka det som regel inte längre finns någon ammunition, inte utgör någon säkerhetsrisk och att de därför bör kunna få köpas och innehas utan tillstånd. Att gränsen har satts just vid det angivna årtalet beror på att de typer av bakladdningsvapen för enhetspatroner vilka allttjämt kan bedömas som användbara började tillverkas på 1860-talet. Före år 1961 avsåg motsvarande undantagsbestämmelse andra framladdningsvapen än sådana som ingår i krigsmaktens utrustning. I samband med 1961 års ändringar i VF angavs att det enligt uppgift fanns planer på att en revolver av framladdningstyp som kunde laddas med flera skott skulle introduceras på den svenska marknaden. Det omedelbara syftet med den ändrade utformningen av undantagsbestämmelsen var att förhindra att dessa vapen skulle bli licensfria. Det har senare gjorts gällande att den nya avfattningen av ifrågakarande undantagsbestämmelse i VF skapat svårigheter i den praktiska rättstillämpningen, eftersom det inte sällan kan vara svårt att avgöra om ett visst vapen är tillverkat före eller efter år 1860. Det har

dessutom påpekats att det ingalunda saknas exempel på att helt likartade vapen har tillverkats såväl före som efter det angivna årtalet. I sådana fall leder regeln till sakligt otillfredsställande resultat.

I departementspromemorian konstateras att den sålunda anförda kritiken mot den aktuella undantagsbestämmelsen inte är helt oberättigad. Man har emellertid enligt promemorian anledning räkna med att omsättningen av vapen som härrör från tiden närmast omkring år 1860 efter hand kommer att ytterligare reduceras och att de berörda tillämpningssvårigheterna till följd härav kommer att bli allt mindre framträdande. I detta sammanhang framhålls vidare att licensgivningen beträffande vapen som tillverkats efter år 1860 men som nu inte kan begagnas på grund av brist på användbar ammunition bör kunna bli mycket liberal. Med hänsyn härtill och då det f.ö. inte synes finnas något helt invändningsfritt alternativ till den nuvarande utformningen av undantagsbestämmelsen bör det enligt promemorian inte komma ifråga att göra någon ändring på denna punkt.

Det övervägande antalet remissinstanser som har yttrat sig över denna del av promemorian har instämt i denna uppfattning. En avvikande mening redovisas av en remissinstans som förordar en lösning som innebär att såväl andra framladdningsvapen än sådana som ingår i krigsmaktens utrustning som sådana bakladdningsvapen som inte är avsedda för självtätande enhetspatroner blir licensfria. Ifrågavarande förslag skulle bl.a. få till följd att de vapen som åsyftades vid den år 1961 vidtagna ändringen i VF inte längre skulle vara licenspliktiga. Detta bör enligt min mening inte komma i fråga. Jag vill emellertid i detta sammanhang framhålla att i fall då en licensansökan avser ett framladdningsvapen, som till typ och funktion klart motsvarar ett vapen som tillverkats före år 1860 men där viss tveksamhet eller osäkerhet ändå föreligger om det exakta tillverkningsåret, det i allmänhet inte bör finnas något hinder mot en särskilt liberal tillståndsgivning som ett alternativ till en mera ingående undersökning rörande vapnets exakta tillverkningsår. Att som en annan remissinstans förordat i detta sammanhang utgå från vapnets konstruktionsår i stället för tillverkningsåret skulle enligt min mening inte innebära någon fördel. I likhet med flertalet remissinstanser ansluter jag mig därför till promemorians förslag att den nuvarande undantagsbestämmelsen bör bibehållas i den utformning den fick genom 1961 års reform. Jag har vid detta ställningstagande fäst särskild vikt vid att såväl rikspolisstyrelsen som statens kriminaltekniska laboratorium och Polismästareföreningen har uttalat att de praktiska olägenheter som är förenade med tillämpningen av ifrågavarande bestämmelse är små.

4.2.4 Startpistoler, ollonpistoler och bultpistoler

Startpistoler är f.n. uttryckligen undantagna från VF:s

tillämpningsområde. Av förordningens definition på skjutvapen följer att inte heller s.k. ollonpistoler, vilka likaledes är konstruerade för att åstadkomma enbart ljudeffekter, är licenspliktiga. Inom bl.a. byggnadsindustrin används en typ av handverktyg, bultpistol, varmed bult, spik e.d. med hjälp av en explosiv laddning drivs in i murverk, betong och liknande material för att fästa byggnadsdelar, ledningar m.m. Verktyget är konstruerat så att det formellt sett torde vara att anse som skjutvapen i VF:s mening. I den praktiska tillämpningen synes emellertid dylika verktyg som regel ha betraktats som ej licenspliktigt.

Att start- och ollonpistoler enligt nuvarande ordning får anskaffas och innehas utan tillstånd har från en del håll betecknats som otillfredsställande med hänsyn till att dessa vapen ofta har en utformning som medger att de efter en tämligen enkel ändring kan användas som ett vanligt skjutvapen. I departementspromemorian konstateras att bestämmelserna i VF automatiskt blir tillämpliga på startpistoler och ollonpistoler så snart dessa ändras så att kulor, hagel eller andra projektiler kan skjutas ut från dem. I sitt ändrade skick får de alltså inte innehas utan tillstånd. Den som företar en sådan ändring kommer därför som regel att kunna fällas till ansvar för olaga vapeninnehav. Med hänsyn härtill skulle det enligt promemorian föra för långt att med tanke enbart på sådana undantagsfall ändra VF så att licensplikt kommer att gälla för alla dessa vapen även i deras ursprungliga skick.

I likhet med praktiskt taget samtliga remissinstanser, som har uttalat sig i hithörande fråga ansluter jag mig till vad som i dessa delar har anförts i promemorian. Under remissbehandlingen har emellertid upplysts att det förutom startpistoler även förekommer s.k. startrevolver. Med hänsyn härtill förordar jag att ordet 'startpistoler' i lagtexten ersätts med ordet 'startvapen'.

Beträffande bultpistolerna uttalas i promemorian att övervägande skäl talar för att dessa bör vara undantagna från licensplikt. För att undanröja eventuell tveksamhet om vad som gäller i det avseendet föreslår jag därför, att en uttrycklig undantagsbestämmelse med denna innebörd tas in i lagen. Av bestämmelsen bör framgå att undantaget avser endast de typer av bultpistoler som är avsedda för användning inom byggnadsindustrin.

Generaltullstyrelsen har i förevarande sammanhang föreslagit att det i författningstexten skall uttryckligen anges att sådana vapen som uppenbarligen utgör leksaker och som bedöms som ofarliga är undantagna från licensplikt.

En sådan undantagsbestämmelse är enligt min mening obehövlig. Redan vanligt språkbruk torde ge vid handen att leksaker av uppenbart ofarlig natur inte faller in under begreppet vapen.

4.2.5 Kulammunition för jaktstudsare

Det torde numera inte råda några delade meningar om det berättigade i att en person som vill förvärva och inneha skjutvapen måste finna sig i att bli underkastad en lämplighetsprövning. Däremot synes många av dem som efter en sådan prövning har betrotts med vapenlicens ha svårare att acceptera att de sedan inte alltid fritt skall kunna få anskaffa den ammunition som de behöver för att använda vapnet. En successiv uppmjukning av bestämmelserna om förvärv av ammunition har också skett efter VF:s tillkomst. Genom en år 1955 vidtagen ändring i denna förordning slopades sålunda kravet på särskild licens för förvärv av kulammunition till jaktstudsare med en kaliber som överstiger 6,5 mm. Ammunition till hagelvapen hade redan tidigare gjorts licensfri.

Tillståndsgivningen för förvärv av ammunition omfattar sålunda numera i stort sett endast ammunition till kulgevär med kaliber 6,5 mm eller därunder samt till pistoler och liknande vapen. Beviljat tillstånd gäller i princip ett år från dagen för dess meddelande. Polismyndigheten kan dock i särskilda fall bevilja tillstånd med längre giltighetstid.

Jägare och andra skyttar som använder kulammunition av 6,5 mm kaliber eller därunder är alltså enligt nuvarande ordning tvungna att med jämna mellanrum söka nytt tillstånd för inköp av ammunition. Det har vid upprepade tillfällen förts fram krav från jägarhåll om en ytterligare liberalisering av berörda bestämmelser.

Som motivering för den gränsdragning mellan licensfri och licenspliktig jaktstudsarammunition som gjordes år 1955 åberopades två skäl. Det ena var att licenstvång ansågs böra gälla för ammunition till salongsgevär med en kaliber av 5,6 à 6 mm med hänsyn till de negativa erfarenheter man fått av denna vapentyp, som tidigare hade behandlats liberalt vid licensgivningen. För att hindra vidare missbruk av det förhållandevis stora antal salongsgevär som till följd av denna praxis fanns ute hos allmänheten bedömdes det nödvändigt att bibehålla kravet på tillstånd för inköp av ammunition till sådana vapen. En betydande risk för missbruk befarades vidare kunna uppstå, om kulammunition av 6,5 mm kaliber släpptes fri. Denna ståndpunkt motiverades med att denna kaliber passar till de armégevär som i stor utsträckning lånas ut till medlemmar i skytteföreningar och till hemvärnsmän.

Enligt departementspromemorian torde de sålunda anförda skälen alltjämt vara bärkraftiga. Det föreslås därför att de framställningar om ändring av den nuvarande regleringen som gjorts inte skall föranleda någon åtgärd.

Under remissbehandlingen har meningarna på denna punkt gått starkt isär.

I den proposition som låg till grund för 1955 års ändringar i VF framhöll dåvarande chefen för inrikesdepartementet, att tillståndsgivningen beträffande jaktstudsare var ganska restriktiv varför den som hade fått tillstånd

att inneha ett sådant vapen i allmänhet också kunde antas besitta de personliga kvalifikationer som borde fordras för att få förvärva ammunition till ett sådant vapen. Om en person hade missbrukat eller kunde befaras komma att missbruka sitt vapen, borde reaktionen från myndigheternas sida vara att vederbörande fråntogs rätten att inneha vapnet och inte bara att han vägrades att köpa ammunition.

Jag kan i allt väsentligt instämma i detta resonemang. Man bör emellertid enligt min mening inte helt bortse från det förhållandet att ett krav på särskilt tillstånd för förvärv av ammunition är ägnat att ge tillståndsmyndigheten anledning att mera kontinuerligt än som annars kan vara fallet undersöka, om det beträffande en vapenlicensinnehavare har inträffat något som kan motivera en omprövning av hans rätt att få behålla licensen. En annan fördel med ett system som innebär att det krävs särskilt tillstånd för förvärv av ammunition är att den som illegalt har kommit över ett skjutvapen inte fritt kan skaffa ammunition till det. Teoretiskt sett skulle visserligen samma fördel kunna nås om ammunition fick köpas endast mot uppvisande av licens för ett vapen av det slag som ammunitionen är avsedd för. Som framhölls vid riksdagsbehandlingen av 1955 års proposition föreligger det emellertid en uppenbar risk för att en reglering av den typen lätt kommer att bli utan praktisk betydelse.

Trots nu nämnda allmänna argument för behållande i något fall av licensstuvånget för ammunition har emellertid, som framgått av den tidigare redogörelsen, sedan år 1955 förelegat fri inköpsrätt för kulammunition till jaktstudsare med grövre kaliber än 6,5 mm. Eftersom denna ordning inte synes ha föranlett några olägenheter bör ett bibehållande av licenskravet för den finkalibrigare studsammunitionen uppenbarligen baseras på skäl som direkt hör samman med ifrågavarande typer av vapen.

Vad först gäller salongsgevären delar jag uppfattningen i promemorian att övervägande skäl talar för att ammunition till sådana vapen även i fortsättningen bör vara licenspliktig. Beträffande ammunition av kaliber 6,5 mm för jaktstudsare vill jag till en början inte bestrida att den omständigheten att det här är fråga om samma kaliber som på det förhållandevis mycket allmänt spridda armégeväret i och för sig kan ge anledning till farhågor att en fri inköpsrätt av motsvarande jaktstudsammunition skulle kunna leda till missbruk eller obehörig användning av sådana vapen.

Som påpekats under remissbehandlingen lär det emellertid av praktiska skäl vara svårt att hindra att vederbörande i sådana fall förser sig med den önskade ammunitionen på annat sätt än genom ett reguljärt inköp av jaktstudsammunition hos en vapenhandlare. Man bör därför under alla förhållanden räkna med att ett tillståndstvång för ifrågavarande ammunition kommer att få en begränsad effekt. Det står vidare klart att den nuvarande ordningen otvivelaktigt upplevs som betungande av den förhållandevis stora kategori jägare som är berättigade att inneha

jaktstudsare med kaliber 6,5 mm. Mot bakgrund därav och då erfarenheterna från 1955 års reform måste betecknas som positiva synes nyssnämnda farhågor inte böra tillmätas en sådan avgörande betydelse att de enligt min mening skall behöva hindra ett frisläppande även av kulammunition till nu avsedda jaktstudsare.

Den nuvarande avfattningen av 2 § VF innebär, att licenstvånget gäller inte bara för finkalibrig salongsgevärsammunition och jaktstudsammunition med samma kaliber som armégevär utan också för studsammunition med en kaliber som understiger 6,5 mm. Det är här fråga om ammunition till en del rätt vanligt förekommande studsare avsedda för småviltjakt. Det torde inte finnas några bärande sakliga skäl som motiverar att ammunitionen till dessa vapen i förevarande sammanhang kommit att behandlas på annat sätt än den grövre jaktstudsammunitionen. Även denna ammunition bör därför också kunna släppas fri.

På grund av det anförda anser jag att man nu bör kunna tillmötesgå de från jägarhåll framförda önskemålen om en ytterligare liberalisering av bestämmelserna om förvärv av ammunition till jaktstudsare.

För inköp av ammunition till salongsgevär bör som jag tidigare förordat alltjämt krävas tillstånd. Till sådana gevär används kulammunition med s.k. kantantändning. Det kan inte komma i fråga att släppa kravet på tillstånd för inköp av ammunition till pistol, revolver, kulsprutepistol eller andra kulvapen som ej är att anse som jaktstudsare. Jag föreslår därför att licenskravet slopas för all kulammunition till jaktstudsare oavsett kaliber med undantag för salongsgevärsammunition. Betsstämelsen bör lämpligen utformas så att för jaktstudsare avsedd kulammunition med centralantändning undantas från den föreslagna VL:s tillämpningsområde. En sådan lydelse innebär beträffande salongsgevärsammunitionen en skärpning i förhållande till nuvarande ordning, så till vida att tillståndstvånget kommer att gälla även för ammunition till salongsgevär med en kaliber som överstiger 6,5 mm. Sådana salongsgevär förekommer i en typ med kalibern 9 x 10 R. Denna vapentyp hör inte till de kulvapen som får användas vid jakt och den används som regel inte heller som målskjutningsvapen. Ifrågavarande skärpning torde därför inte medföra några egentliga olägenheter för berörda vapeninnehavare.

Den föreslagna ändringen beträffande tillståndstvånget för förvärv av viss kulammunition föranleder en ändring också av 2 § andra stycket förordningen (1949:341) om explosiva varor, som anknyter till VF:s bestämmelser om ammunition. I denna fråga har jag samrått med chefen för handelsdepartementet.

4.3 Utlåning av skjutvapen

Kravet på tillstånd för rätt att inneha eget skjutvapen skulle

uppenbarligen i viss utsträckning kunna bli illusoriskt, om det vore tillåtet att fritt låna vapen av annan. Huvudregeln i VF är därför att det krävs tillstånd också för innehav av lånat vapen. Denna regel är emellertid av naturliga skäl inte undantagslös. Den som är berättigad att inneha ett skjutvapen får sålunda låna ut vapnet till annan för kortare tid, högst två veckor, för samma ändamål som långgivarens eget tillstånd avser. Innehar han vapnet på grund av deklaraionsbevis får lånet avse endast jakt eller övnings- eller tävlingsskjutning. En förutsättning är vidare att låntagaren har fyllt 18 år och att han skäligen kan antas inte komma att missbruka vapnet. Med hänsyn till de särskilda kvalifikationskrav som gäller vid licensgivningen beträffande vapen som får användas för älgjakt får utlåning av sådant vapen ske endast till den som själv är berättigad att inneha sådant vapen. Skytteföreningar och andra sammanslutningar som avses i 9 § VF har rätt att låna ut vapen som sammanslutningen innehar till medlem för övning eller tävling. Sammanslutningens styrelse skall därvid bestämma de närmare villkor som skall gälla för lånet. Till den som är under 18 år får utlåning ske endast vid övning eller tävling som äger rum under sammanslutningens kontroll. Slutligen gäller att vapenhandlare under vissa förutsättningar får lämna ut skjutvapen till en spekulant för provskjutning. I de nu berörda fallen behöver låntagaren alltså inte inhämta myndighets tillstånd till lånet.

Det har, bl.a. under remissbehandlingen av departementspromemorian, gjorts gällande att det är tillåtet att licensfritt begagna annans skjutvapen även i vissa andra fall än som nyss nämnts och därvid utan skyldighet att iaktta de för dessa fall särskilt föreskrivna villkoren. Frågan hänger samman med vilken innebörd begreppet utlåning skall anses ha i VF. Något vägledande uttalande beträffande denna fråga har inte gjorts under förarbetena. Ett praktiskt fall av intresse i detta sammanhang har däremot prövats av domstol (Svea hovrätts dom den 30 juni 1950, III avd. nr B 80). I målet yrkades ansvar enligt 6 § första stycket och 36 § 2 mom. VF på en person för att han under jakt hade överlämnat sitt jaktgevär till sin son, som inte fyllt 18 år, och låtit denne under hans överinseende lossa skott med vapnet. Åtalet ogillades på den grund att förfarandet inte ansågs ha inneburit en sådan utlåning som åsyftas i 6 § första stycket VF.

Jag vill mot bakgrund av ifrågavarande rättsfall i detta sammanhang endast konstatera att ett accepterande av det betraktelsesätt som ligger till grund för avgörandet enligt min mening kan leda till föga önskvärda konsekvenser. Det skulle sålunda få till följd att även små barn kan få avlossa skott med skjutvapen så snart licensinnehavaren kan sägas övervaka användningen av vapnet. Jag kan inte finna att en sådan ordning är berättigad eller tillfredsställande i all synnerhet om skjutningen sker mot levande villebråd. Avsikten bakom specialregeln för utlåning av skjutvapen som får användas för jakt efter älg skulle också lätt kunna sättas ur spel, om

man betecknar upplåtelser av ifrågavarande slag som något annat än utlåning och därav drar slutsatsen att de utan vidare är tillåtliga. En annan olägenhet är att man med en begränsad innebörd av begreppet utlåning aldrig lär kunna undvika att det i praktiken uppkommer gränsfall i vilka rättsläget framstår som osäkert. Övervägande skäl talar därför enligt min uppfattning för att man i förevarande sammanhang ger begreppet utlåning sådan innebörd att däri inbegripes även fall då långgivaren fortlöpande har ett direkt överinseende över vapnets användning. Något hinder häremot föreligger inte från rent språkliga synpunkter och en tillämpning i enlighet med det anförda avses därför när jag i det följande använder uttrycket utlåning.

Fråga är emellertid om inte det nuvarande kravet i 6 § första stycket VF att låntagaren skall ha fyllt 18 år bör kunna efterges i vissa fall. För lån som innebär möjlighet att självständigt bruka vapnet bör 18-årsgränsen behållas. Däremot finns det knappast anledning att motverka att ungdomar i något lägre åldrar får möjlighet att skaffa sig erfarenhet av att hantera vapen under en vuxens ledning. I departementspromemorian föreslås en sänkning av kravet på låntagarens ålder till 16 år vid utlåning av hagelgevär som sker under överinseende av upplåtaren. Ett flertal remissinstanser har förordat en sänkning till 15 år. Vidare har föreslagits att detta undantag även bör gälla kulgevär. Jag delar denna uppfattning och föreslår att huvudregeln beträffande låntagarens ålder i fråga om lån från enskild förses med ett undantag för det fall att vapnet används i upplåtarens närvaro och under hans uppsikt. Åldersgränsen kan i sådana fall sättas vid 15 år.

Som jag senare återkommer till finns det skäl att iaktta särskild försiktighet beträffande utlåning av kulsprutepestol samt pistol och annat fickvapen. Den här föreslagna undantagsbestämmelsen bör därför inte gälla i fråga om sådana skjutvapen. I det följande ämnar jag vidare återkomma till frågan om behovet av särbestämmelser såvitt angår utlåning av sådan jaktstudsare som får användas vid älgjakt.

I departementspromemorian diskuteras lämpligheten av att införa ett uttryckligt förbud mot en förlängning av lånetiden utöver två veckor. Av olika skäl tillbakavisas emellertid tanken härpå.

Det förhållandet att den i vapenförfattningarna medgivna tiden för utlåning har gått till ända innebär att undantaget från normalt gällande licensplikt för innehavaren inte längre är tillämpligt. Har utlåningen varat under längre tid än som är medgivet utan att låntagaren beviljats tillstånd att inneha vapnet föreligger således otillåten utlåning resp. ett olaga innehav av vapnet och därmed finns det möjligheter för vederbörande myndigheter att ingripa. Detta kan alltså ske utan att ett direkt förbud mot förlängning av lånetiden behöver införas i författningstexten. Jag ansluter mig därför i likhet med remissinstanserna till promemorians ståndpunkt att ett förtydligande på denna punkt inte är nödvändigt. Inte heller anser jag att det

föreligger tillräckliga skäl att införa en skyldighet att göra särskild anmälan om utlåning.

Det har påpekats att utlåningsreglerna kan kringgås genom att ett vapen lånas ut flera gånger till samma låntagare, eventuellt sedan vapnet har återgått i licensinnehavarens besittning en kort tid mellan upplåtelseerna.

Sådant förfarande står formellt inte i strid mot nu gällande utlåningsregler. Det är emellertid uppenbart att dessa regler inte avser att öppna möjlighet till annat än tillfälliga upplåtelse. Av denna anledning anser jag att det finns skäl att i författningstexten direkt ange att utlåning endast får ske 'tillfälligt'. Därmed är avsett att markera att viss tid måste förflyta mellan två upplåtelse till samme låntagare och att upplåtelse inte får ske regelmässigt. Om en person lånar vapen av samme långivare ett flertal gånger inom ett år torde sålunda utlåningen inte längre kunna betecknas som tillfällig.

Sker utlåning i strid mot vad som nyss har sagts eller överskrider den tillåtna utlåningstiden kan, som jag tidigare har nämnt, ansvar för olaga upplåtelse och olaga innehav av vapen ifrågakomma.

Att ett åsidosättande av reglerna om utlåning i vissa fall också kan motivera en omprövning av upplåtarens licensinnehav finner jag naturligt. Eftersom ett tillstånd att inneha vapen inkluderar en rätt att göra tillfälliga utlåningar bör kraven på utlånarens försiktighet och omdöme i dessa sammanhang alltid sättas högt. Har utlåningen inneburit ett kringgående av syftet bakom vapenlagstiftningen eller på annat sätt visat sig olämplig bör licensen återkallas.

Av den tidigare redogörelsen framgår att det f.n. finns en bestämmelse i VF som innebär att skjutvapen som får användas för älgjakt inte får lånas ut till annan än den som på grund av tillstånd eller deklara-tionsbevis själv har rätt att inneha ett sådant vapen. Denna bestämmelse har under remissbehandlingen utsatts för viss kritik. Jag håller med om att avfattningen av den aktuella bestämmelsen inte helt tillgodoser det syfte som ligger till grund för bestämmelsen, nämligen att skapa garantier för att älgjakt bedrivs endast av personer som har dokumenterat godtagbara kvalifikationer härför, eftersom ett innehav av älgvapen på grund av deklara-tionsbevis eller på grund av äldre innehavstillstånd i och för sig inte innebär någon som helst garanti i fråga om de kvalifikationer som här avses. Det avgörande villkoret för rätt att låna ett vapen som får användas för älgjakt bör vara att låntagaren har samma personliga förutsättningar att använda vapnet på betryggande sätt som tillståndshavaren. Enligt min mening bör i tillämpningsföreskrifterna till VL uppställas krav på att den som söker tillstånd har avlagt prov av närmare angiven beskaffenhet. Med hänsyn härtill bör i VL föreskrivas att utlåning av sådant vapen får ske endast till den som genom avlagt skytteprov eller på annat sätt visat att han är lämplig att inneha sådant vapen såvida inte utlåningen endast avser

provskjutning, övning eller tävling på skjutbana. Den som bär skjutvapen är enligt 18 § 1 mom VF skyldig att medföra de handlingar som visar att han är behörig att inneha vapnet vare sig det är hans eget vapen eller han innehar det som lån. Avsikten härmed är att den som bär ett vapen på anfordran genast skall kunna visa att han är berättigad därtill. Är det i sådant fall fråga om ett lånat vapen som får användas för jakt på älg, ett s.k. klass 1-vapen, bör låntagaren därför, i konsekvens med vad jag tidigare har föreslagit, enligt min mening vara skyldig att medföra — förutom avskrift av långgivarens tillstånds- eller deklarationsbevis — intyg om godkänt prov eller annat bevis om att han uppfyller alla fordringar för innehav av sådant vapen.

Det har från flera håll betecknats som otillfredsställande att kulsprutepistoler och enhandsvapen licensfritt kan lånas ut under samma förutsättningar som f.n. gäller för övriga skjutvapen. Med hänsyn till dessa vapens större farlighet och begärlighet som stöldobjekt och hjälpmedel vid grov brottslighet har det gjorts gällande att strängare regler borde gälla för dessa vapens del. De anförda synpunkterna har i promemorian vunnit beaktande och föranlett förslag om en bestämmelse, enligt vilken ifrågavarande typer av vapen får lånas ut endast för användning i upplåtarens närvaro. Förslaget har tillstyrkts av några remissinstanser. Andra har velat gå längre i restriktivitet. Från något håll har t.o.m. hävdats att licensfri utlåning av ifrågavarande vapen över huvud inte bör få förekomma. Andra remissinstanser åter har bestämt uttalat sig mot en skärpning av nuvarande bestämmelser. Denna inställning har bl.a. de frivilliga skytteorganisationerna, som framhåller att förslagets genomförande skulle innebära betydande svårigheter för deras — av statsmakterna understödda — verksamhet.

Som belyses av remissutfallet föreligger i denna del starka motstående intressen som var för sig förtjänar att beaktas. Det är svårt att säga vilken lösning som kan anses representera den rimligaste avvägningen mellan dessa intressen. Ökningen av våldsbrott vid vilka skjutvapen av ifrågavarande typer har kommit till användning är givetvis ytterst oroande. Om det kan antas att en skärpning av den här diskuterade bestämmelsen bidrar till att i viss utsträckning stävja denna utveckling, bör man emellertid enligt min mening inte tveka att genomföra den även om det måste ske till priset av konsekvenser som från andra synpunkter inte är önskvärda. Den nuvarande ordningen ger den enskilde tillståndshavaren relativt stort utrymme att efter eget bedömande låna ut sitt vapen att under viss tid självständigt handhas av annan. En felbedömning av låntagarens person kan ske med följd att ett vapen kommer i orätta händer. För egen del har jag därför kommit till uppfattningen att inskränkningar bör göras i rätten att licensfritt låna ut här aktuella vapen. Att helt förbjuda sådan utlåning bör dock inte komma i fråga. Som huvudregel bör — i linje med vad som har

föreslagits i promemorian — gälla att utlåning får ske för användning endast i upplåtarens närvaro. Vissa undantag från denna regel lär emellertid kunna medges. Kravet på upplåtarens närvaro torde sålunda inte behöva upprätthållas för fall då låntagaren själv på grund av tillstånd är berättigad att inneha eget vapen av samma art. Är det lånade vapnet avsett att användas endast vid övning eller tävling som äger rum under kontroll av sammanslutning som avses i 9 § VF, bör man också kunna avstå från kravet på att upplåtaren skall vara närvarande. Härigenom undviker man i allt väsentligt de olägenheter som annars skulle uppkomma för de frivilliga skytteorganisationerna. För att syftet med den ändrade regleringen inte skall förfelas bör emellertid upplåtelsen i sistnämnda fall i princip ej få gälla för längre tid än som går åt för övningen eller tävlingen samt för färd till och från skjutplatsen.

De förslag som jag nu har lagt fram hänför sig till vad som bör gälla vid utlåning från enskild tillståndshavare. Som jag nämnde inledningsvis har skytteföreningar och vissa andra sammanslutningar också rätt att låna ut av dem disponerade vapen till sina medlemmar för övning eller tävling. Styrelsen för sammanslutningen har i dessa fall f.n. tämligen fria händer att bestämma villkoren. Den för enskild person föreskrivna maximeringen av utlåningstiden gäller sålunda inte för lån från sammanslutning. Det synes emellertid enligt min mening knappast kunna göras gällande att den principiella synpunkt som ligger bakom den tidsmässiga begränsningen i fråga om lån från enskild vapeninnehavare, nämligen att den som mera varaktigt vill inneha ett lånat vapen alltid bör bli föremål för föreskriven prövning i ett tillståndsärende, har väsentligt mindre tyngd när det gäller en sammanslutnings lån till en medlem. Även sådana lån bör därför tidsbegränsas. Det är vidare uppenbart att en sammanslutning aldrig får låna ut vapen till den som kan antas komma att missbruka det. Inte heller bör utlåning få ske till den för vilken skjutvapen har förklarats förverkat eller tillstånd till innehav av skjutvapen har återkallats eller som meddelats förbud mot fortsatt innehav av sådant vapen. Vid sådant förhållande föreslår jag att den nya lagens allmänna bestämmelser om utlåning av skjutvapen blir gemensamma för enskild person och sammanslutning.

De synpunkter som jag tidigare har framfört angående behovet av speciella inskränkningar i rätten att låna ut särskilt farliga vapen — enhandsvapen och kulsprutepistoler — gör sig enligt min mening gällande även i fråga om utlåningen av sådana vapen från sammanslutning till medlem. Utlåning från sammanslutning till medlem som inte har eget tillstånd att inneha ett sådant vapen av motsvarande art bör sålunda få ske endast för användning i upplåtarens närvaro och vid övning eller tävling som äger rum under kontroll av sammanslutningen. Detta innebär en skärpning av nuvarande reglering. Enligt nu gällande tillämpningsföreskrifter till VF gäller nämligen, såvitt avser

kulsprutepestol, att utlåning får ske inte bara till övning eller tävling som äger rum under sammanslutningens kontroll utan även i annat fall så snart låntagaren är en medlem som har fyllt 21 år och som i fråga om de personliga kvalifikationerna motsvarar högt ställda krav. Jag föreslår sålunda även en viss inskränkning i sammanslutningarnas utlåningsrätt i fråga om nu berörda vapen.

Beträffande vapenhandlare: Mitt att lämna ut skjutvapen och ammunition till spekulant för provskjutning gäller f.n. inga andra begränsningar än att spekulanten skall ha fyllt 18 år, att beslut inte har meddelats som innebär att honom tillhörigt vapen förklarats förverkat eller vapentillstånd återkallats samt att han inte skäligen kan antas komma att missbruka vapnet. I promemorian föreslås, att utlåningstiden även i dessa fall maximeras på samma sätt som gäller för utlåning från enskild, dvs. till två veckor. Beträffande kulsprutepestol samt pistol och annat fickvapen förordas vidare samma inskränkningar som föreslagits i fråga om enskildas utlåning av sådana vapen. Krav på att handlaren skall vara närvarande vid skjutningen anses dock inte behöva upprätthållas för fall då spekulanten är sammanslutning som avses i 9 § VF. Enligt förslaget skall i andra fall närvarokravet anses uppfyllt, om i stället för tillståndshavaren eller föreståndare för rörelsen sådan vikarie som avses i 28 § VF eller annan i rörelsen anställd person som godkänts av polismyndigheten för uppgiften är närvarande vid provskjutningen.

I likhet med det alldeles övervägande antalet remissinstanser ansluter jag mig till förslaget om en maximering av utlåningstiden. Jag anser det också naturligt att vapenhandlarnas möjligheter att lämna ut särskilt farliga vapen för provskjutning begränsas i enlighet med promemorieförslaget. Handeln med dessa vapen lär inte ha så stor omfattning att det föreslagna systemet, såsom befarats från något håll under remissbehandlingen, behöver medföra några större svårigheter i den praktiska tillämpningen.

Att kravet på handlarens närvaro är uppfyllt om föreståndare eller vikarie för honom är med vid provskjutning anser jag så självklart att det inte behöver sägas ut i författningstexten. För att ytterligare underlätta förfarandet föreslår jag emellertid att det skall öppnas möjlighet för vapenhandlare att efter medgivande av polismyndigheten i förevarande sammanhang anlita även annan än den som är anställd i hans rörelse för att närvara vid provskjutningar.

Jag vill i detta sammanhang slutligen understryka det i promemorian gjorda uttalandet att sådan provskjutning som det här är fråga om aldrig får ske i form av jakt efter levande villebråd. För att undanröja varje möjlighet till missförstånd på denna punkt föreslår jag att det i författningstexten klart anges att vapenhandlares utlåningsrätt är begränsad till att avse provskjutning på skjutbana.

4.4 Vapen som ingår i dödsbo eller konkursbo

När en vapeninnehavare avlider åligger det vid straffansvar den som har vård om boet att underrätta polismyndigheten i orten om vapeninnehavet (19 § VF). Om inte vapnet därefter på grund av t.ex. arvskifte eller försäljning övergår i annans ägo kommer det under en fortsatt obestämd tid att utgöra dödsboets egendom. Det är inte ovanligt att den som har vård om boet under sådana förhållanden frivilligt lämnar vapnet till polisen för förvaring och det kan i så fall bli liggande där under mycket lång tid. Förvaring av sådana vapen kan särskilt i större polisdistrikt bli en betungande uppgift för myndigheten. Om vapnet å andra sidan inte har lämnats in för förvaring, kan resultatet bli att det under en avsevärd tid kommer att finnas tillgängligt för ett antal personer vars lämplighet att ha hand om skjutvapen aldrig har prövats i föreskriven ordning. Dessutom kan vapnet i sådant fall sannolikt oftare än annars komma att förvaras på ett sätt som inte är betryggande från säkerhetssynpunkt.

Flera remissinstanser har påtalat ifrågavarande brister i det nuvarande systemet och har föreslagit införande av regler som syftar till att förkorta tiden för avvecklingen av ett dödsbos vapeninnehav.

För egen del är jag beredd att instämma i kritiken mot gällande ordning på denna punkt. Det är sålunda även enligt min mening en brist att man från det allmännas sida nu inte har möjlighet att förhindra att en relativt obestämd krets personer, bland vilka det ibland kan finnas sådana som i detta sammanhang är klart olämpliga, under en obestämd tid får ha hand om skjutvapen. Inte heller är det ändamålsenligt att vapen som har lämnats i polisens förvar kan bli liggande kvar där under obegränsad tid.

Från polishåll har föreslagits en ordning som innebär att den som har vård om ett dödsbos vapen vid straffansvar kommer att bli skyldig att se till att vapnet övergår i ny ägo inom viss tid.

Eftersom det inte kan förutsättas att det i praktiken alltid skall vara möjligt att nå enighet mellan samtliga dödsbodelägare angående dispositionen av boets egendom synes den förordade lösningen med ett under straffhot framtvingat skifte eller försäljning inte böra komma ifråga.

Däremot bör det enligt min mening inte finnas någon avgörande invändning mot ett system som innebär att det allmänna får rätt att överta vapen efter en avliden, om dödsboets vapeninnehav inte har upphört inom viss tid. Enligt min mening bör ett år, räknat från dödsfallet, vara tillräckligt lång tid för dödsboet att söka avveckla sitt vapeninnehav. Dödsbodelägarna har då fått skäligen rådum inte bara för att nå enighet om hur det skall förfaras med vapen som ingår i dödsboet utan även för att söka verkställa den åtgärd man enats om och därvid eventuellt även pröva flera föreliggande alternativ. Det bör i detta sammanhang anmärkas att det inte

finns något hinder mot att dödsboets vapeninnehav avvecklas innan den övriga egendomen i boet skiftas. Detta kan ske antingen genom ett partiellt skifte eller genom överlåtelse av vapnet till en utomstående. Om delägarna i ett dödsbo under sådana förhållanden inte bryr sig om eller förmår att inom den angivna tiden avveckla sitt vapeninnehav kan det enligt min uppfattning knappast från någon synpunkt anses stötande att de förlorar rätten att vidare disponera över vapnet.

Frågan är då i vilken form det allmänna skall överta vapnet och i vad mån dödsboet skall få ersättning för vapnets värde. Det naturligaste är därvid att använda ett inlösenförfarande av motsvarande slag som redan nu förekommer exempelvis när en dödsbodelägare har tillskiftats vapen men sedan fått avslag på sin ansökan om tillstånd till innehavet. För detta fall gäller bl.a. att värdet, efter vilket inlösen skall ske, normalt skall beräknas efter det pris som kan påräknas vid försäljning till en vapenhandlare. En motsvarande lösning i detta sammanhang kan i och för sig tänkas medföra den nackdelen för det allmänna att ett dödsbo, där ingen delägare är intresserad av att bli ägare till ett visst vapen, kan komma att finna det fördelaktigare att låta statsverket inlösa vapnet än att påtaga sig det besvär och de kostnader som en försäljning till behörig person kan medföra. Sådana farhågor får emellertid inte stå i vägen för den i övrigt mest ändamålsenliga lösningen, nämligen att värderingen av det inlösta vapnet skall ske efter samma normer som gäller för andra inlösenfall. Jag föreslår därför en bestämmelse av innebörd att vapen som finns kvar i dödsbos ägo sedan ett år har förflutit efter dödsfallet skall inlösas av staten, om inte dessförinnan ansökan om tillstånd till innehav av vapnet har kommit in till behörig myndighet.

Det är emellertid inte uteslutet att det kan förekomma fall då särskilda omständigheter gör att en tillämpning av den nyss förordade regeln skulle te sig oskälig. Som exempel kan nämnas fall då en dödsbodelägare, vars medgivande fordras för en överlåtelse av dödsboets vapen, inte kan nås eller då allvarligt menade försök att avyttra ett måhända dyrbart eller särpräglat vapen inte har gett önskat resultat inom den tid som sålunda normalt är medgiven för avveckling av innehavet. Med tanke på dessa eller liknande situationer då ett omedelbart inlösenförfarande kan framstå som obilligt bör det enligt min mening öppnas möjlighet att efter särskild ansökan härom inom den aktuella tidsfristens utgång förlänga den med högst sex månader i sänder. Om någon ansöker om tillstånd att få förvärva ett vapen från dödsbo inom den föreslagna tiden bör detta vidare innebära att tidsfristen automatiskt förlängs. Denna förlängning bör bestämmas till tre månader från avslag i tillståndsärendet.

Av säkerhetsskäl anser jag det vidare nödvändigt med en regel som medger att polismyndigheten redan innan inlösen blir aktuell får rätt att

ombesörja förvaringen av vapen som tillhör dödsbo, när särskilda skäl föranleder det. En tillämpning av en sådan bestämmelse kan exempelvis bli aktuell i fall då en dödsbodeläggare eller annan som har vård om eller tillgång till vapnet inte själv fyller de krav som gäller för innehavstillstånd eller om dödsboet uppenbarligen saknar förmåga eller vilja att ordna med en betryggande förvaring av vapnet.

Den sålunda förordade regeln om möjlighet för polismyndighet att tvångsvis omhänderta ett vapen för förvaring bör självfallet inte utnyttjas annat än då en sådan åtgärd bedöms som angelägen från säkerhetssynpunkt. I första hand bör myndigheten givetvis sträva efter att det eller de förhållanden som aktualiserar omhändertagande blir undanröjda genom åtgärder från dödsboets sida. Jag vill redan i detta sammanhang betona, att kraven på en betryggande förvaring av skjutvapen gör sig särskilt starkt gällande i fråga om vissa typer av vapen t.ex. pistoler, kulsprutepistoler och andra automatvapen.

Genom ett omhändertagande för förvaring ådrar sig polismyndigheten bl.a. en skyldighet att hålla vapnet tillgängligt för spekulanter och att även i övrigt se till att en frivillig överlåtelse till behörig person inte förhindras eller onödigtvis försvåras. Däremot åligger det inte polisen att vidta särskilda åtgärder för att vårda egendomen. I den mån särskild vård fordras, får dödsboet se till att den kommer till stånd och bekosta den.

Det förfarande som bör tillämpas när ett vapen skall omhändertas för förvaring bör lämpligen vara detsamma som blir aktuellt när ett vapen skall inlösas av statsverket. Detta innebär att den som har vården om vapnet blir skyldig att efter anmaning och inom därvid särskilt angiven tid avlämna det till polismyndigheten eller till den som myndigheten bestämmer. Underlåtenhet att fullgöra sådan skyldighet behöver inte vara särskilt straffbelagt. I stället bör bestämmelserna på detta område ges den innebörden att den som underlåter att efterkomma en sådan anmaning som det här är fråga om riskerar att drabbas av ansvar för olaga vapeninnehav. En sådan ordning kan åstadkommas genom en föreskrift som anger att eljest gällande krav på tillstånd för innehav av vapen inte skall gälla för dödsbo förrän den i ett särskilt meddelat beslut om skyldighet att avlämna vapnet utsatta tidsfristen har gått till ända.

I det föregående har jag bara talat om vapen. De synpunkter som jag har anfört gäller emellertid också för ammunition som hör till vapen som ingår i dödsbon. Jag föreslår därför att samma regler skall bli tillämpliga även på ammunition som ingår bland dödsbos tillgångar. Eftersom tillståndskravet för ammunition är knutet till förvärvet och inte till innehavet behövs en särskild straffbestämmelse för den som underlåter att efter särskild anmaning lämna in ammunition.

Här förordade bestämmelser angående möjlighet för polismyndighet att i särskilda fall utfärda föreskrifter angående förvaring av vapen och

ammunition som ingår i dödsbo bör enligt min mening även göras tillämpliga på motsvarande egendom som ingår i konkursbo.

4.5 Innehav av vapen för samlarändamål

Det är inte helt ovanligt att privatpersoner samlar vapen. Företrädesvis torde det då vara fråga om äldre vapen, men även tämligen moderna vapen har i ökad omfattning kommit att tilldra sig intresse från samlarsynpunkt.

Dessa ofta betydande anhopningar av vapen kan medföra särskilda problem och risker från säkerhetsynpunkt.

Inom de militära myndigheternas verksamhetsområde pågår ett fortlöpande och på senare tid intensifierat arbete för att förbättra skyddet för de anläggningar där vapen förvaras. Från polisens sida ägnar man på motsvarande sätt ett stort intresse åt de frågor som hänger samman med förvaringen av vapen som innehas av skytteföreningar och av vapenhandlare. Allteftersom dessa ansträngningar ger påtagliga resultat finns det anledning räkna med att privata vapensamlingar kan komma att framstå som ett mer begärligt objekt för dem som på irreguljära vägar vill skaffa sig tillgång till vapen än som hitintills varit fallet. Den latent fara som detta innebär får enligt min mening inte förbises eller undervärderas i detta sammanhang.

I likhet med vad som anförts i departementspromemorian och av det övervägande flertalet av remissinstanserna som har uttalat sig i denna del finner jag lösningen på ifrågakvarande problem snarare bör gå ut på att söka åstadkomma att vapensamlingarna kommer att få ett för varje särskilt fall från effektivitetsynpunkt lämpligt avpassat skydd mot tillgrepp än i en reglering som innebär att man generellt begränsar det antal skjutvapen som normalt skall få ingå i en privat vapensamling.

Mot bakgrund av nyss anförda synpunkter men med tanke även på fall då det måhända inte är fråga om en samlarverksamhet men där säkerhetsaspekterna på grund av det aktuella vapnets typ och sökandens tidigare innehav ändock kan vara lika framträdande föreslås i promemorian att polismyndighet skall få befogenhet att i samband med meddelande av innehavstillstånd vid behov ge bindande föreskrift om förvaring av det aktuella vapnet. När särskild anledning förekommer därtill bör enligt promemorian sådan föreskrift få ges även i fråga om vapen som redan innehas med stöd av tillstånd eller på grund av deklara-tionsbevis.

Mot detta förslag har egentligen endast Svenska Jägareförbundet haft allvarliga invändningar. Kritiken riktar sig dock uteslutande mot det förhållandet att de förordade bestämmelserna medger att det kan komma att utfärdas föreskrifter som avser förvaring inom bostadslokaler.

Med anledning av förbundets kritik bör framhållas att den föreslagna befogenheten för polismyndighet att i vissa fall ställa upp särskilda för-

varingsvillkor för vapeninnehav främst avser det yttre skyddet för de lokaler i vilka ett större eller mindre antal från säkerhetssynpunkt särskilt beaktansvärda vapen förvaras. Meningen är sålunda att polisen i sådant fall skall få möjlighet att när så bedöms erforderligt ge föreskrifter exempelvis om att dörrar eller fönster skall vara av viss beskaffenhet eller att lås eller larmanordning av speciellt slag skall installeras. Som Jägareförbundet påpekat torde det däremot i allmänhet inte vara rimligt att uppställa krav som innebär att man i en bostad även skall vara skyldig installera säkerhetsanordningar som utgör ett effektivt skydd mot tillgrepp sedan en obehörig väl har tagit sig in i lokalen, eftersom sådana säkerhetsanordningar som regel kan väntas bli alltför kostnadskrävande. Nu anförda synpunkt får emellertid enligt min mening inte undanskymma det förhållandet att det i vissa fall ändå kan vara befogat att polismyndigheten även kan meddela särskilda föreskrifter om hur vapen normalt skall förvaras inom en bostadslägenhet eller annan lokal. Jag vill i detta sammanhang betona att frågan om behovet av sådana föreskrifter naturligtvis alltid måste bedömas mot bakgrund av alla de skiftande förhållanden som det här kan vara fråga om, t.ex. vapnets typ och antal. Det framstår därvid som naturligt att man inte minst tar hänsyn till i vad mån det rör sig om speciellt farliga vapen, t.ex. pistoler, kulsprutepistoler och andra automatvapen. Jag ansluter mig därför till det i promemorian framlagda förslaget om att polismyndigheten skall ges befogenhet att vid behov meddela särskilda föreskrifter om vapens förvaring. Denna befogenhet bör inte bara avse vapen som innehas av enskilda personer utan bör även gälla gentemot sammanslutningar och vapenhandlare. Bestämmelserna härom som bör tas in i den nya VL bör vara straffsanktionerade.

Det föreslås vidare i promemorian att polismyndighet vid meddelande av tillstånd för enskild att inneha vapen skall få möjlighet att i större utsträckning än f.n. som villkor för tillståndet föreskriva att vapnet görs varaktigt obrukbart. Enligt VF föreligger denna möjlighet endast i fråga om vapen som huvudsakligen har affektions- eller prydnadsvärde.

Nu nämnda förslag har under remissbehandlingen mött kraftig kritik, särskilt från samlarhåll. Man har därvid hävdade att ett vapen som görs obrukbart ofta blir helt värdelöst.

Det torde inte kunna bestridas att ett sådant ingrepp som det här är fråga om många gånger kan komma att stå i strid mot något av de intressen som ligger bakom en samlarverksamhet. Det framstår å andra sidan som troligt att det för en samlare trots allt kan vara ett fördelaktigare alternativ att få möjlighet att inneha ett vapen i obrukbart skick framför att inte alls få ha det i sin samling eller att visserligen få tillstånd till innehavet men därvid vara tvungen att underkasta sig långtgående förvaringsföreskrifter. Föreskrift om att ett vapen skall göras obrukbart bör i första hand meddelas när säkerhetsaspekterna är beaktansvärda och det tillika är fråga om moderna

vapen till vilka man förhållandevis lätt kan anskaffa ammunition. Äldre vapen till vilket man inte i handeln utan svårighet kan anskaffa ammunition, bör sålunda kunna som regel få innehas utan att göras varaktigt obrukbart. Jag föreslår därför att promemoriaförslaget genomförs.

Om den myndighet som har meddelat ett tillstånd till innehav av ett vapen ställt upp den förutsättningen att vapnet skall göras obrukbart, är det viktigt att effektiva åtgärder också kommer att vidtas med vapnet för att förhindra att det sedan kan användas för skjutning. Med hänsyn härtill bör det beviljade tillståndets giltighet direkt göras beroende av att den aktuella åtgärden har blivit utförd. Den som underlåter att inom skälig tid och på tillfredsställande sätt göra vapnet obrukbart kommer vid sådant förhållande att inneha vapnet utan tillstånd och kan till följd härav drabbas av straffansvar enligt de regler som gäller för olaga vapeninnehav.

Av praktiska skäl torde det inte kunna komma ifråga att utfärda ett tillstånd som har den innebörden att tillståndshavaren i efterhand får möjlighet att välja om han skall iaktta särskilda föreskrifter angående förvaringen av vapnet eller om han skall se till att detta görs obrukbart. För den händelse sådana alternativa lösningar framstår som lika godtagbara från säkerhetssynpunkt synes emellertid sökanden alltid böra ges möjlighet att i förväg uttala sig om vilkendera lösning han själv föredrar.

Det finns i detta sammanhang vidare anledning att ta upp några frågor som gäller tillämpningen av nuvarande regler om tillstånd att för samlarändamål inneha skjutvapen. Frågorna har aktualiserats genom att man i en promemoria, som upprättades inom dåvarande överståthållarämbetet, sökt dra upp vissa riktlinjer för tillståndsgivningen i dessa fall.

I anslutning till vad som där anförts vill jag för egen del uttala att jag finner det naturligt att tillstånd för kulsprutepistoler och helautomatiska gevär i regel inte bör kunna meddelas för samlarändamål. Beträffande pistoler och andra dylika fickvapen gäller redan nu enligt bestämmelser i 8 § 1 mom. VF att tillstånd får meddelas endast om det finns synnerliga skäl därtill. Denna regel gäller självfallet också när det är fråga om vapen som skall ingå i en vapensamling. Mot bakgrund av vad jag nyss sagt föreslår jag att motsvarande föreskrifter i den nya VL får omfatta också kulsprutepistoler och liknande automatvapen.

Den restriktivitet som sålunda bör gälla vid tillståndsprövningen beträffande nämnda vapentyper i förening med tidigare förordade bestämmelser som innebär att polismyndigheten får befogenhet att i vissa fall utfärda närmare föreskrifter om förvaringen av vapen gör att det enligt min mening inte finns någon anledning att söka bestämma någon gräns för det högsta antal vapen av dessa slag som skall få ingå i en enskild samling.

Nu nämnda synpunkter angående behovet av restriktivitet vid

tillståndsgivningen så vitt gäller de från säkerhetsynpunkt särskilt känsliga vapentyperna tar i första hand sikte på sådana vapen som är användbara och till vilka ammunition finns tillgänglig på marknaden. I andra fall kan det sålunda finnas anledning till en mera liberal praxis.

Tillståndsmyndigheten bör vid sin behandling av en ansökan från en vapensamlare om tillstånd till visst innehav normalt inte ge sig in på en prövning av vilket värde som det aktuella vapnet har från ren samlarsynpunkt. Det bör däremot inte finnas något hinder mot att tillståndsmyndigheten i tveksamma fall infordrar uppgifter eller dokumentation från sökanden som styrker att det verkligen är fråga om ett seriöst intresse och att det aktuella vapnet har sin naturliga plats i denna samling.

Gällande bestämmelser medger inte att någon enskild person kan bygga upp en separat samling av licensbelagd ammunition. För förvärv av licensbelagd ammunition krävs således att sökanden även har tillstånd att inneha ett sådant vapen för vilket ammunitionen är avsedd. Behov av någon ändring på denna punkt torde inte föreligga. För de fall då någon önskar inneha ammunition till de vapen som ingår i en vapensamling föreslås i departementspromemorian att samlaren bör kunna medges rätt att inneha en patron, en hylsa och en projektil till varje vapen.

För egen del finner jag att det knappast böra möta något hinder mot att en vapensamlare som har beaktansvärda skäl därför får möjlighet att inneha en patron, en hylsa och en projektil till varje vapen som ingår i hans samling. Att det i något enstaka fall kan visa sig bli svårt för sökanden att få köpa ammunition i så små mängder som det här kan bli fråga om är enligt min mening inte ett tillräckligt skäl för att medge rätt till innehav av större mängder ammunition än vad jag nu har sagt.

De av mig nu förordade tillämpningsreglerna är emellertid inte av sådan art att de bör ha sin plats i den nya vapenlagen. Jag återkommer till frågan när jag anmäler ärendet om tillämpningsföreskrifterna för Kungl. Maj:t.

I anledning av vad som framförts från samlarhåll om önskvärdheten av att hindra att obehöriga kan få ta del av de uppgifter om vapeninnehav som förekommer i vapenregistren vill jag instämma i det i departementspromemorian redovisade ställningstagandet att nämnda skäl inte utgör tillräcklig anledning att göra något undantag från offentlighetsprincipen såvitt avser de aktuella registren.

4.6 Förvaring av vapen och ammunition

I VF finns föreskrifter om skyldighet för den som för egen eller annans räkning innehar eller förvarar skjutvapen eller ammunition att ta sådan vård om denna egendom att någon obehörig inte kommer åt den (12 § första stycket och 26 § första stycket). Förstnämnda föreskrift, som avser

förvaringen av vapen, är tillämplig inte bara på enskilda och sammanslutningar utan också på vapenhandlare. Bestämmelserna angående sådan handlares skyldigheter med avseende på förvaringen av ammunition finns däremot inte i VF utan i explosivvaruförordningen. Underlåtenhet från sammanslutnings eller vapenhandlares sida att iaktta nu berörda föreskrifter i VF kan straffas med böter.

VF innehåller vidare bestämmelser om att polismyndigheten i orten skall se till att vapen som handlande innehar förvaras på föreskrivet sätt. Eftersom VF inte innehåller några särregler om vapenhandlares förvaring av vapen har innebörden av 'föreskrivet sätt' fått tolkas med ledning endast av den allmänna regeln i 12 § första stycket. Detta förhållande har visat sig ge upphov till en betydande osäkerhet i den praktiska rättstillämpningen. Mot bakgrund härav har RPS funnit det motiverat att utfärda provisoriska anvisningar beträffande förvaringsutrymmen m.m. för vapen och ammunition hos handelsidkare. Eftersom det inte finns något uttryckligt stöd i VF för styrelsens rätt att meddela sådana anvisningar har dessa f.n. endast en rent rådgivande karaktär. Såväl sakliga som praktiska skäl talar dock för att det på detta område finns behov av bindande anvisningar. I departementspromemorian föreslås därför att RPS får ett formellt bemyndigande att utfärda sådana anvisningar.

Nyss berörda allmänna vårdnadsföreskrifter i VF gäller som nämnts också för sådana sammanslutningar som kan få tillstånd att inneha vapen. Föreskrifterna avser både vapen och ammunition och kompletteras för sammanslutningarnas del med en särbestämmelse av innebörd att sådan egendom får förvaras i skyttepaviljong eller annan liknande lokal endast om lokalen är godkänd av polismyndigheten på orten.

Mer detaljerade föreskrifter för sammanslutningars förvaring av vapen och ammunition återfinns i de år 1961 av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifterna och anvisningarna rörande tillämpningen av VF. I anslutning till nyss behandlade förslag angående närmare anvisningar om vapenhandlares förvaring av vapen förordas i departementspromemorian att RPS skall få befogenhet att utfärda föreskrifter även beträffande sammanslutningars förvaring av vapen och ammunition.

I likhet med remissinstanserna delar jag den i promemorian redovisade uppfattningen att RPS lämpligen bör ges befogenhet att utfärda förvaringsföreskrifter både när det gäller vapen som ingår i vapenhandlares lager och i fråga om vapen och ammunition som innehas av sammanslutningar. Ett sådant bemyndigande föreslås bli infört i VL. De särskilda bestämmelserna om skyttepaviljong och liknande lokaler som nu finns intagna i VF (12 § andra stycket och 26 § andra stycket) kan då lämpligen tas in i dessa föreskrifter och behöver sålunda i fortsättningen inte vara kvar bland författningsbestämmelserna.

Särskilda regler om samråd mellan RPS och andra centrala myndigheter

före utfärdandet av nu berörda föreskrifter torde inte behövas. Jag förutsätter dock att det kan finnas goda skäl för ett sådant samråd med bl.a. planverket och kommerskollegium liksom för att ge berörda samman slutningar tillfälle att anlägga synpunkter på utformningen av de delar av föreskrifterna som är av särskilt intresse för deras medlemmar.

Som jag tidigare har nämnt har det i departementspromemorian framlagts förslag om att en vapenhandlare inte skall få påbörja sin rörelse förrän polismyndigheten har godkänt de lokaler eller andra utrymmen som är avsedda för förvaringen av de vapen som skall ingå i rörelsen. Kontrollen skall i första hand gå ut på att se till att lokalerna och där befintliga förvaringsutrymmen motsvarar kraven enligt de föreskrifter på detta område som RPS i enlighet med vad jag nytt sagt bör få i uppdrag att utfärda.

Förslaget har inte mött någon kritik under remissbehandlingen. Den föreslagna kontrollen är enligt min mening lämplig och kan i många fall utföras i samband med att lokalerna insynas enligt de bestämmelser härom som redan finns intagna i explosivvaruförordningen. Regler av nyss nämnda innebörd bör emellertid inte ha sin plats i VL. Jag återkommer därför till frågan i samband med att jag senare anmäler ärendet om tillämpningsföreskrifter för Kungl. Maj:t.

I departementspromemorian föreslås vidare, att reglerna i 12 och 26 §§ VF om den allmänna vårdnadsskyldighet som åligger var och en som innehar vapen och ammunition skall ersättas med bestämmelser som direkt anger att sådan egendom skall förvaras under lås eller på annat betryggande sätt.

Mot en bestämmelse av det innehåll har framför allt Svenska jägareförbundet gjort invändningar. Förbundet, som i första hand tänker på den enskilde vapeninnehavarens situation, menar att ett sådant krav skulle vara alltför långtgående.

Jag har viss förståelse för denna kritik. Det torde sålunda inte kunna bestridas att ett krav på sådana skyddsanordningar som skulle behövas för att effektivt hindra en person som har brutit sig in exempelvis i en privat bostad där vapen förvaras från att komma åt vapnen kan medföra kostnader eller andra olägenheter för den enskilde som ofta inte skulle vara rimliga i förhållande till omständigheterna.

Vad nu sagts undanskymmer emellertid inte det förhållandet att det framstår som i hög grad önskvärt att så många vapen som möjligt kommer att förvaras under lås. Det måste sålunda förutsättas att förekomsten av ett lås som regel kommer att ha en klart positiv effekt i förevarande sammanhang även om låset måhända inte alltid kommer att vara av sådan beskaffenhet att det effektivt kan motstå målmedvetna och kraftfulla försök att bryta det. Om vapnen är inlåsta innebär emellertid forcerandet av låset alltid en viss tidsåtgång och ett besvär samtidigt som det kan medföra buller eller på annat sätt få till följd att faran för upptäckt ökar. Dessa förhållanden kan medföra att gärningsmannen avstår från tillgreppet. Vad

man emellertid i detta sammanhang framför allt bör ta hänsyn till är att även det enklaste lås kan vara tillräckligt för att avhålla den som regelbundet eller tillfälligt vistas hos en vapeninnehavare från att utan dennes vetskap och lov låna vapen. Jag tänker här bl.a. på det ytterst angelägna i att hindra barn från att komma åt vapen.

Det anförda ger enligt min mening vid handen att en förvaring under lås i regel är mycket lämplig och inte sällan direkt nödvändig för att hindra att ett vapen kan komma i händerna på någon obehörig. Syftet med promemoriaförslaget kan emellertid nås utan en generell regel om att vapen alltid skall förvaras under lås. Jag har tidigare påtalat att det i vissa fall, bl.a. när det är fråga om större vapeninnehav eller särskilt farliga vapen, t.ex. pistoler och kulsprutepistoler, kan vara motiverat att meddela särskilda föreskrifter om hur en enskild tillståndshavare skall förvara sina vapen. Med hänsyn härtill förordade jag redan i det sammanhanget att det i den nya lagen även införs regler som medger att polismyndighet, i samband med tillståndsgivning eller när det i övrigt finns särskild anledning därtill, kommer att kunna komplettera nu aktuella allmänna bestämmelser om förvaringen av skjutvapen med sådana individuellt utformade föreskrifter. I övrigt bör krävas att i den mån inte hela vapnet förvaras under lås, en för vapnets funktion vital del förvaras på sådant sätt.

Ifrågavarande bestämmelser bör vara tillämpliga så snart vapnet inte används eller eljest hålls under vederbörlig uppsikt. Bestämmelserna bör gälla såväl för enskilda som för sammanslutningar och vapenhandlare.

Det synes enligt mitt förmenande inte heller kunna riktas några bärande invändningar mot en bestämmelse av innebörd att ammunition alltid skall förvaras under lås.

Här förordade generella vårdnadsbestämmelser kommer även i fortsättningen att framstå som rätt allmänt hållna. Det torde därför även finnas behov av vissa närmare råd och upplysningar till vägledning för de enskilda vapeninnehavarna. Dessa kan sålunda tänkas behöva upplysning om vilka olika alternativ det finns för att hålla vapen och ammunition under lås, vad som kan räknas som vital del av vapen m.m. Det synes i detta sammanhang även finnas skäl framhålla exempelvis att det är direkt olämpligt att förvara vapen eller ammunition i sommar- och jaktstugor under tid då dessa inte är bebodda. Nu avsett informationsmaterial torde lämpligen kunna ställas samman av RPS.

De allmänna förvaringsbestämmelserna bör, liksom f.n. är fallet, vara straffsanktionerade såvitt de gäller vapen och ammunition som innehas av sammanslutningar och vapen som innehas av vapenhandlare. Som jag närmare kommer att beröra längre fram (avsnitt 4.11) anser jag däremot att det inte heller i fortsättningen finns tillräckliga skäl för en ordning som innebär att en enskild vapeninnehavare som bryter mot nu avsedda bestämmelser alltid skall kunna drabbas av ett straffansvar.

Försumlighet i samband med förvaringen av vapen torde i allvarligare fall kunna föranleda ansvar enligt brottsbalken. Därtill kommer att en överträdelse av de allmänna förvaringsbestämmelserna redan enligt gällande rätt kan medföra att polismyndigheten återkallar innehavstillståndet för vapeninnehavaren. Hitintills torde emellertid detta ha skett i mycket ringa omfattning och endast då vapeninnehavaren har försummat sin vårdnadsplikt på ett iögonfallande sätt.

Den skärpning av de allmänna förvaringsbestämmelserna som jag har förordat i det föregående liksom den tidigare av mig föreslagna regeln om möjlighet för polismyndighet att i vissa fall ge särskild föreskrift om förvaring av vapen markerar ytterligare vilken stor vikt jag anser att man i fortsättningen bör fästa vid de frågor som hänger samman med förvaringen av vapen och ammunition. Det bör kunna förväntas att detta synsätt kommer att leda till en i förhållande till hittillsvarande praxis strängare bedömning av försumlighet från vapeninnehavarnas sida att ta erforderlig vård om sina vapen. Möjligheterna att återkalla innehavstillstånd kan sålunda antas komma att utnyttjas i ökad omfattning. En sådan utveckling torde inte bara vara sakligt motiverad i de enskilda fall det då är fråga om utan bör även ha sitt givna värde genom att den kommer att påverka vapeninnehavarna till större aktsamhet vid förvaringen av vapen. Jag vill emellertid slutligen i detta sammanhang ansluta mig till den i departementspromemorian uttalade uppfattningen att vad som kanske framför allt behövs är en ökad upplysning om vilka risker som är förknippade med en förvaring som gör det möjligt för barn eller obehöriga att komma åt skjutvapen och ammunition.

4.7 Införsel till riket av vapen och ammunition

Svenska jägareförbundet och Jägarnas riksförbund/ Landsbygdens jägare har i en gemensam skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt om införandet av en ordning som innebär att jaktvapen som skall saluföras på den svenska marknaden måste ha underkastats en typbesiktning. I skrivelsen konstateras att det genom åren har inträffat ett antal olyckor, där orsaken varit fel eller brist i vapnets konstruktion. En typbesiktning borde särskilt avse vapnets säkringsanordningar samt en kontroll av att materialet i pipa, låda och låsning är av sådan beskaffenhet att risk för sprängning elimineras även vid relativt höga övertryck.

Jag har föreståelse för de synpunkter och önskemål som förbunden här tagit upp. Hithörande problem kan emellertid inte få en lösning inom ramen för den nya VL. Frågan får därför tas upp i ett annat sammanhang.

Skjutvapen och ammunition får inte föras in i landet utan särskilt tillstånd. Undantag härifrån gäller bl.a. för svensk, dansk, finsk eller norsk medborgare som vill föra in sedvanliga jakt- och tävlingsskjutvapen med

tillhörande ammunition från Danmark, Finland eller Norge för tillfällig användning här i riket och som kan styrka att han har rätt att inneha vapnet i något av nämnda länder. I sådant fall krävs endast att vederbörande lämnar en skriftlig deklARATION angående ifrågavarande egendom till tullmyndigheten på införselorten. Införsel som beviljats på denna grund medför rätt att licensfritt inneha vapnet och ammunition här i riket under en tid av högst tre månader.

Utförsel av vapen och ammunition som införts med stöd av nu avsedda bestämmelser är också tillåten utan särskilt tillstånd.

General tullstyrelsen har föreslagit att de möjligheter till licensfri in- och utförsel som sålunda nu föreligger i vissa fall för nordiska medborgare skall utvidgas till att omfatta alla resande.

Den aktuella särregleringen med avseende på viss in- och utförsel av vapen och ammunition har för den internordiska samfärdsens del kunnat genomföras tack vare att vapenlagstiftningen inom de nordiska länderna är tämligen likformig. I många andra länder har emellertid frågorna om rätt att inneha vapen och ammunition kommit att lösas med utgångspunkt i ett synsätt som är helt annorlunda än det som ligger till grund för ifrågavarande nordiska lagstiftning. Det finns sålunda fortfarande gott om exempel på stater i vilka det inte finns några direkta restriktioner med avseende på den enskildes möjligheter att förvärva skjutvapen av skilda slag. Med hänsyn härtill anser jag det f.n. inte vara tillrådligt att efterge kravet på individuell prövning av utomnordiska medborgares rätt att införa och inneha vapen och ammunition i riket. Jag är därför inte beredd att nu föreslå någon ändring av gällande regler på detta område.

Frågan kan självfallet komma i ett annat läge om det skulle visa sig att man i framtiden kan nå fram till större internationell likformighet på detta område än som nu är fallet eller komma överens om enkla och enhetliga regler för in- och utförsel av vapen och ammunition för jakt och för övnings- och tävlingsskytte. Det kan i detta sammanhang bl.a. finnas skäl att nämna att Europarådets kommitté för brottslighetsfrågor på sitt arbetsprogram bl.a. tagit upp just frågan om försäljning och innehav av skjutvapen.

4.8 Handläggningen av vissa vapenärenden

För handel med skjutvapen krävs som tidigare nämnts särskilt tillstånd. Om sådant tillstånd meddelas för bolag eller förening skall det finnas en föreståndare och eventuell vikarie för honom. Har tillståndshavare avlidit eller försatts i konkurs, får rörelsen ändå fortsättas viss tid därefter under förutsättning att det görs en särskild anmälan därom. Handelstillstånd kan återkallas.

Frågor om tillstånd till handel med vapen liksom om godkännande av föreståndare och dennes vikarie handläggs f.n. av länsstyrelsen i det län där

rörelsen skall utövas. Samma myndighet skall vidare ta emot anmälan om tillståndshavares dödsfall eller konkurs samt pröva frågor om återkallelse av meddelat handelstillstånd. Hos länsstyrelsen skall också föras ett register över ärenden om handel med vapen. I vissa fall handlägger länsstyrelsen dessutom ärenden om in- och utförelse av skjutvapen och ammunition. Mot länsstyrelsens beslut i samtliga dessa ärenden får talan föras endast såvitt gäller tillstånd att idka handel med skjutvapen eller återkallelse av sådant tillstånd.

Övriga myndighetsfunktioner enligt VF åligger den lokala polismyndigheten. I likhet med vad som gäller i fråga om länsstyrelsens beslut i vapenärenden kan verkställighet av polismyndighets beslut enligt VF ske omedelbart utan hinder av anförda besvär.

Statskontoret har i en utredningsrapport förordat att samtliga ärenden som det här är fråga om i första instans skall handläggas av den lokala polismyndigheten. Detta innebär bl.a. att den nuvarande registreringen av handelstillstånd hos länsstyrelse kommer att upphöra. I rapporten föreslås vidare att talan mot polismyndighets beslut i vapenärenden liksom hittills skall kunna föras hos länsstyrelse men att denna myndighets beslut sedan inte skall kunna överklagas hos Kungl. Maj:t i andra fall än när beslutet gäller en fråga om handelstillstånd. Det föreslås vidare att omedelbar verkställighet av polismyndighets beslut i vapenärenden inte skall kunna äga rum utan hinder av besvär annat än då särskilda skäl föreligger och förordnande därom meddelas.

De remissinstanser, som har yttrat sig i dessa frågor, har med ett undantag tillstyrkt förslagen i statskontorets utredningsrapport.

Redan nu gäller som regel att det är polismyndigheten som verkställer den utredning som sedan läggs till grund för länsstyrelsens beslut i de ärenden enligt VF som f.n. prövas av denna myndighet. Erfarenheten har därvid visat att länsstyrelsernas beslut praktiskt taget alltid står i överensstämmelse med det yttrande i vilket polismyndighetens utredning har utmynnat. Risken för att en decentralisering av handläggningen av dessa ärenden skulle kunna leda till en bristande enhetlighet i tillämpningen torde inte heller böra överdrivas. Därtill kommer att sökanden enligt förslaget alltid får möjlighet att besvara sig hos länsstyrelse över beslut som har gått honom emot. Mot denna bakgrund ansluter jag mig till uppfattningen att övervägande skäl talar för att samtliga myndighetsfunktioner med avseende på vapenärenden i fortsättningen bör koncentreras till polismyndigheten.

Den sålunda förordade ordningen bör som framgår av statskontorets utredningsrapport även leda till vissa ändringar i förhållande till gällande besvärsregler. F.n. skall samtliga beslut i vapenärenden som polismyndighet meddelat lända till omedelbar efterrättelse utan hinder av anförda besvär. Med hänsyn till den betydelse som ett beslut om återkallelse av tillstånd att idka handel med vapen kan ha synes det

emellertid nu vara motiverat att sådant beslut av polismyndighet blir omedelbart verkställbart först efter särskilt förordnande i beslutet. Sådant förordnande bör få meddelas endast när det föreligger särskilda skäl därtill. En bestämmelse av nu nämnda innebörd bör tas in bland VL:s besvärsregler.

4.9 Vapenregistrering m.m.

I departementspromemorian föreslås att såväl registren över beviljade tillstånd till vapeninnehav som de individuella tillståndsbevisen, vapenlicenserna, i fortsättningen skall tillföras uppgifter om det aktuella skjutvapnets fabrikat och tillverkningsnummer. Dessa åtgärder anses framför allt komma att underlätta övervakningen av jakt- och vapenförfattningarnas efterlevnad. Den föreslagna ordningen kommer dessutom att kunna medföra betydande fördelar i samband med spaning och utredning av vissa allmänna brottmål. Förslagets genomförande skulle vidare få till följd att det blir möjligt att lägga upp vapenregister efter såväl vapennummer som fabrikat. Till slut torde nämnda åtgärder även öka förutsättningarna för att på sikt kunna få fram ett funktionsdugligt centralt vapenregister.

Det övervägande flertalet av remissinstanserna har tillstyrkt ifrågasvarande förslag eller lämnat det utan erinran.

För egen del vill jag till en början konstatera att det givetvis framstår som angeläget att ta tillvara alla möjligheter att förbättra vapenkontrollen och göra polisens arbete på detta område mer effektivt. Det som är avgörande i detta sammanhang är därför om den föreslagna ordningen kan åstadkommas utan oproportionerligt stora arbetsinsatser.

Insamlandet av de uppgifter som det här är fråga om kan tänkas ske på olika sätt. I departementspromemorian föreslås att licens skall utfärdas med en duplett eller, när det är fråga om överlåtelse eller upplåtelse av vapenhandlare, med två dupletter. Det skall sedan åligga vapenhandlare att i samband med överlåtelse eller upplåtelse av vapen förse vapenmottagarens tillståndsbevis och de två dupletterna med påskrift om vapnets fabrikat och tillverkningsnummer. Därefter skall han återställa tillståndsbeviset till vapeninnehavaren. Av dupletterna skall enligt förslaget den ena sändas till den polismyndighet som har meddelat tillståndet medan den andra skall behållas av vapenhandlaren. Vid överlåtelse eller upplåtelse från annan än vapenhandlare, förutsätts att vapnets fabrikat och tillverkningsnummer kommer att vara kända för polismyndigheten redan i samband med dess prövning av ansökningsen om tillstånd. De aktuella uppgifterna kan då redan från början tas in i tillståndsbeviset. I sådana fall kommer överlåtaren eller upplåtaren således inte att behöva underrätta polismyndigheten om vapnets fabrikat och nummer. Liksom f.n. är fallet skall överlåtelse eller upplåtelse

dock inte få ske förrän dupletten av tillståndsbeviset har mottagits av överlåtaren.

RPS har föreslagit ett annat tillvägagångssätt, som i korthet innebär att endast dupletter av tillståndsbeviset och inte originalet till detta skall få lämnas ut till tillståndshavaren i de fall då tillståndet inte redan från början avser ett visst bestämt vapen. Först sedan han har bestämt sig för ett vapen och fått säljarens påskrift om vapnets fabrikat och tillverkningsnummer antecknat på en duplett av tillståndsbeviset, skulle han vara berättigad att få hämta ut originalbeviset hos polismyndigheten. Vapnet skulle inte få lämnas ut annat än mot företeende av detta bevis.

För egen del finner jag övervägande skäl tala för ett system som innebär en viss modifiering av det i promemorian föreslagna tillvägagångssättet.

Det bör sålunda enligt min mening vara tillräckligt att man ålägger den som fått tillstånd att förvärva eller inneha vapen att inom viss tid efter förvärvet lämna uppgift om det aktuella vapnets fabrikat och tillverkningsnummer till den polismyndighet som utfärdat tillståndsbeviset. Vid fullgörandet av denna uppgiftsskyldighet skall tillståndshavaren vidare vara skyldig att förete originalbeviset, som polismyndigheten därefter kompletterar med de aktuella uppgifterna.

Rent praktiskt bör ifrågavarande uppgiftsskyldighet enklast kunna fullgöras på så sätt att tillståndshavaren vid förvärvet av vapnet får ett intyg av vapenförsäljaren angående vapnets fabrikat och tillverkningsnummer. Blankett för sådant intyg kan lämpligen tillhandahållas av polismyndigheten i samband med utskriften av tillståndsbeviset.

Om vapenköparen önskar använda en sådan intygsblankett som jag här avser, kan antingen han själv eller vapenförsäljaren fylla i blanketten. Intyget tillställs därpå polismyndigheten. För den händelse tillståndshavaren inte har föredragit att låta originalbeviset ligga kvar hos polisen under mellantiden skall också denna handling lämnas in till myndigheten. Sedan uppgifterna om fabrikat och tillverkningsnummer förts in på originalet av tillståndsbeviset och i vapenregistret skall originalhandlingen återlämnas till vapenägaren. Det bör givetvis inte föreligga något hinder mot att den aktuella uppgiftsskyldigheten fullgöres på annat likvärdigt sätt än med användning av nu avsett intyg, t.ex. genom vid personligt besök lämnade muntliga uppgifter eller genom företeende av vapnet.

Det förekommer att äldre och i något enstaka fall även nytillverkade vapen saknar tillverkningsnummer. I dessa fall kommer det sålunda inte att bli möjligt att individualisera vapnet på tidigare angivet sätt. Jag utgår emellertid från att polismyndigheten i dessa fall, som torde vara ganska sällsynta, likväl kommer att kunna ange sådana uppgifter om vapnet, eventuellt med hjälp av något särskilt kännetecken, att man får goda möjligheter att särskilja vapnet från andra. RPS bör kunna lämna

erforderliga anvisningar till polismyndigheterna angående det lämpligaste förfarings sättet i nu berörda undantagsfall.

Sedan det vapen som förvärvats med stöd av tillståndsbeviset har individualiserats genom här avsedda, av tillståndsmyndigheten verkställda anteckningar på originalet av tillståndsbeviset kan detta givetvis inte åberopas som stöd för rätt att inneha något annat vapen. Denna följd av åtgärden anser jag så självklar att det inte torde finnas något behov av en särskild erinran därom i författningsstexten.

Det torde inte vara nödvändigt att införa en särskild straffsanktion för den som lämnar oriktiga uppgifter i här avsedd anmälan till polismyndighet. Redan det förhållandet att tillståndsbeviset inte blir gällande för annat vapen än det som anges på tillståndsbeviset torde sålunda vara tillräckligt för att avhålla tillståndsinnehavaren från att lämna inkorrekta uppgifter.

Skyldigheten att lämna nu avsedda uppgifter till polismyndigheten bör fullgöras så snart som möjligt och sist inom en månad efter förvärv av vapen. Försummelse att lämna uppgift inom föreskriven tid bör kunna medföra böter.

Enligt VF förfaller tillstånd att inneha skjutvapen om vapnet inte har förvärvats inom viss tid, i regel sex månader från den dag då tillståndet meddelades. I sådant fall skall skriftlig anmälan om att förvärv inte har skett göras till polismyndigheten inom en månad efter ifrågavarande tids utgång. I departementspromemorian föreslås en straffsanktionerad skyldighet att i samband med sådan anmälan även återlämna det tillståndsbevis som sålunda inte har utnyttjats.

Under remissbehandlingen har detta förslag lämnats utan erinran.

Jag kan för egen del ansluta mig till uppfattningen att det är angeläget att hindra att ogiltiga vapenlicenser kan komma i cirkulation och att förfallna tillståndsbevis därför regelmässigt bör återlämnas till tillståndsmyndigheten på samma sätt som redan f.n. gäller i de fall då ett tillstånd har återkallats. Denna fråga avser jag att ta upp i samband med att jag senare anmäler ärendet om tillämpningsföreskrifter för Kungl. Maj:t.

Genom det här systemet kan polismyndigheten få bättre möjlighet än f.n. att kontrollera om ett tillstånd till förvärv av vapen har utnyttjats eller inte. Tillståndshavare kommer ju att vara skyldig att lämna en anmälan om förvärvat vapens fabrikat och tillverkningsnummer. Om inte polismyndigheten har erhållit sådan uppgift och inte heller inom föreskriven tid från tillståndets meddelande har återfått tillståndsbeviset med besked om att detta inte har utnyttjats måste detta innebära att tillståndshavaren har underlåtit att iaktta endera av nu aktuella bestämmelser som förutsätts bli straffsanktionerade. Anledning föreligger sålunda alltid att göra en närmare utredning i ärendet. Vid en sådan undersökning kan man få besked om det rätta förhållandet och antingen få in tidigare omtalade uppgifter om ett förvärvat vapen eller få tillbaka ett outnyttjat tillståndsbevis. Om det då

skulle visa sig att det är fråga endast om ett rent misstag från tillståndshavarens sida eller att det i övrigt finns någon rimlig utsäkt för hans underlåtenhet bör det enligt min mening kunna komma i fråga att meddela rapporteftergift eller att underlåta åtal.

I ett remissyttrande föreslås att det bör införas en regel med innebörd att samtliga licenser och duplettlicenser som inte längre är giltiga skall ges in till polismyndighet, exempelvis sedan licensinnehavaren har överlåtit sitt vapen till annan. En sådan ordning skulle enligt min mening föra för långt. Risker för missbruk av äldre licenser torde inte böra överdrivas, i synnerhet inte om man genomför det av mig här förordade systemet att uppgifter om vapnets fabrikat och tillverkningsnummer regelmässigt skall antecknas på tillståndsbeviset. Vad särskilt gäller tillstånds- eller deklarationsbevis för vapen som har förklarats förverkat bör i detta sammanhang även noteras att ett sådant beslut alltid bör få till följd att innehavstillståndet återkallas resp. att förbud mot innehavet meddelas. Återkallelsen eller förbudet medför då i sin tur att den tidigare vapeninnehavaren blir skyldig att efter anmaning även lämna ifrån sig sin tillståndshandling.

I VL bör tas in en bestämmelse att polismyndighet skall föra register över tillstånd till innehav och övriga beslut enligt VL. Detaljregleringen bör inte tas in i VL utan RPS bör få bemyndigande att utfärda närmare föreskrifter. De riktlinjer jag nu dragit upp i vissa registerfrågor bör därvid vara normgivande.

4.10 Tillverkning och ändring av vapen

Den som för egen del vill tillverka ett skjutvapen är enligt särskild föreskrift i VF 5 § 1 mom. första stycket sista punkten skyldig att söka tillstånd till innehav av vapnet. Yrkesmässig tillverkning av skjutvapen regleras i andra författningar.

Bestämmelsen om tillståndsplikt för vapentillverkning som inte är yrkesmässig är enligt min mening onödig. Redan av den allmänna regeln om tillstånd som förutsättning för innehav av skjutvapen följer sålunda att den enskilde tillverkare som utan särskilt tillstånd innehar en arbetsprodukt som enligt gällande definitioner skall anses som ett skjutvapen gör sig skyldig till ett olaga vapeninnehav. Överlåter tillverkaren vapnet till annan som inte heller är berättigad att inneha det, kan både han själv och mottagaren straffas.

Jag föreslår därför att den nuvarande särbestämmelsen om tillverkning av skjutvapen inte förs över till den nya vapenlagstiftningen.

I 11 § VF finns vidare ett förbud mot ändring av vapen utan tillstånd. Förbudet är straffsaktionerat.

Före den ändring av VF:s straffbestämmelser som genomfördes år 1971 stadgades samma straff för otillåten ändring av skjutvapen som för olovligt

innehav av sådant vapen. Ändringen innebar en höjning av straffskalan för olovligt innehav. Numera är alltså straffet för sådant innehav strängare än det som gäller för ändring av vapen, för vilket tillstånd finns. Denna skillnad behöver inte nödvändigtvis uppfattas som ett definitivt ställningstagande till frågan om de två aktuella gärningarnas inbördes svårighetsgrad. Tvärtom framgår det av propositionen med förslag till ändring av straffet för olaga innehav av vapen att avsikten inte var att föregripa de överväganden som den pågående översynen av vapenförfattningarna kunde leda fram till (prop 1971:109 s. 9).

Eftersom det kan förutsättas att ett avslag på en ansökan om tillstånd till ändring av vapen kommer att meddelas endast i fall då det finns beaktansvärda skäl mot den tillämnade åtgärden torde det i princip inte föreligga någon nämnvärd skillnad i graden av straffvärdhet mellan det fall att någon innehar ett skjutvapen utan tillstånd och det fall att någon ändrar ett vapen, som han har tillstånd att inneha, så att det därefter till funktion eller verkningsgrad kommer att vara fråga om ett väsentligt annorlunda vapen än det som tillståndet avser. I båda fallen kan det naturligtvis finnas speciella omständigheter som gör att brottet framstår som mer eller mindre allvarligt. Gällande straffskala för olaga innehav av vapen medger att påföljden i ringa fall bestäms till endast böter och får därmed anses lämpligt avpassad även för brott mot föreskriften om otillåten ändring av vapen.

Om samma strafflatitud sålunda anses böra gälla för olovligt innehav av skjutvapen och för otillåten ändring av sådant vapen behövs det enligt min mening inte längre någon särbestämmelse om straff för sådan ändring. Tillstånd till innehav som gäller visst skjutvapen bör sålunda inte anses innefatta rätt att även inneha vapnet sedan detta genomgått en sådan väsentlig förändring att det i praktiken är fråga om ett till funktion eller verkningsgrad påtagligt annorlunda vapen. Detta torde gälla redan nu men för tydlighets skull bör en uttrycklig bestämmelse med denna innebörd tas in i lagtexten. Därmed klargörs att ett fortsatt innehav av ett sålunda ändrat vapen utan stöd av ett nytt tillstånd får till följd att straffbestämmelsen om olaga vapeninnehav blir tillämplig.

4.11 Ansvarsbestämmelser m.m.

I departementspromemorian föreslås en straffskärpning för brott mot de grundläggande reglerna i VF. Enligt detta förslag bör straffskalan för normala brott omfatta böter eller fängelse i högst sex månader, medan straffet för grovt brott skall vara fängelse i högst två år.

RÅ och RPS har såväl i framställningar före departementspromemorians tillkomst som i sina remissyttranden över promemorian gett uttryck för uppfattningen att straffet för dessa brott även i normalfallet bör vara fängelse.

Som framgår av tidigare redogörelse blev frågan om en skärpning av straffet för olaga innehav av vapen år 1971 föremål för särbehandling i avvaktan på den nu aktuella översynen av hela vapenlagstiftningen. Straffet för olaga vapeninnehav bestämdes därvid till fängelse i högst två år eller, i ringa fall, till böter eller fängelse i högst sex månader (prop. 1971:109, JuU 14, rskr 205). Denna straffskärpning trädde i kraft den 1 juli 1971 (SFS 1971:236) och normalstraffet för olaga vapeninnehav är alltså numera fängelse. Eftersom den efterföljande utvecklingen i varje fall inte gett anledning till någon mildare bedömning av ifrågavarande brott torde straffskalorna för de allvarligaste brotten mot vapenförfattningarnas regler därmed få anses vara givna.

Den år 1971 genomförda ändringen av straffbestämmelserna i VF innebar en skärpning i förhållande till det förslag som lades fram i departementspromemorian. Med hänsyn bl.a. härtill finns det nu anledning undersöka i vad mån det finns andra överträdelser mot här förordade bestämmelser som i svårighetsgrad kan bära jämföras med olaga vapeninnehav och på grund därav bör omfattas av samma straffskalor som detta brott.

Till denna kategori av överträdelser hör enligt min mening *överlåtelse och upplåtelse av skjutvapen* till den som inte har rätt att inneha vapnet. Ett sådant brott kan i många fall te sig som minst lika straffvärt som ett illegalt innehav t.ex. om gärningen ger upphov till eller framkallar fara för att vapnet kommer till användning i brottsligt syfte eller missbrukas på annat sätt. Med hänsyn härtill torde det finnas goda skäl för en ordning som innebär att samma straffskalor som gäller för olaga vapeninnehav även blir tillämpliga på den som överlåter eller upplåter vapen i strid mot gällande bestämmelser.

Det måste emellertid förutsättas att en olaga överlåtelse eller upplåtelse av skjutvapen och i något enstaka undantagsfall måhända även ett olaga innehav av vapen kan komma att ske av oaktsamhet. För sådana fall synes det knappast vara tillfredsställande att tillämpa en för uppsåtliga brott avsedd straffskala med ett maximum på två års fängelse. Om brottet har begåtts av oaktsamhet, bör det enligt min mening alltid vara tillräckligt att tillämpa den strafflatitud, böter eller fängelse i högst sex månader, som nu gäller för ringa fall av uppsåtligt handlande.

Den som med uppenbart missbruk av sin rätt att inneha skjutvapen *använder vapnet för annat ändamål* än han är berättigad till kan enligt nu gällande regler dömas till dagsböter eller fängelse i högst ett år.

Ett sådant missbruk torde inte sällan innebära att vapeninnehavaren samtidigt har gjort sig skyldig till annan straffbar handling av mer eller mindre allvarlig beskaffenhet t.ex. olaga hot, allmänfarlig vårdslöshet eller olovlig jakt. Med hänsyn härtill synes det inte finnas något behov av annan straffskala än böter eller fängelse i högst sex månader för ifrågavarande självständiga brott.

Det bör i förevarande sammanhang emellertid betonas att det i nu avsedda fall givetvis även framstår som angeläget att söka förhindra att vapnet ånyo kommer att missbrukas. Det bör därför förutsättas att ett brott mot ifrågavarande straffbestämmelse, i varje fall så snart det är fråga om ett missbruk som bedöms som allvarligt, kommer att anses utgöra en tillräcklig grund för ett beslut om återkallelse av tillstånd att inneha vapnet.

Jag har tidigare föreslagit att den bestämmelse om förbud mot viss *ändring av skjutvapen* utan tillstånd som nu finns intagen i 11 § VF inte skall få någon direkt motsvarighet i den nya VL. En större ändring medför enligt VL att nytt tillstånd till innehav krävs. Som en följd därav behövs inte heller någon motsvarighet till den särskilda straffbestämmelse i 36 § 1 mom. VF som gäller sådan otillåten ändring. Fortsatt innehav av ett ändrat vapen innebär enligt VL ansvar för olaga vapeninnehav.

Enligt VF föreligger i vissa fall skyldighet att efter anmaning avlämna vapen och ammunition till polismyndighet eller till den som myndigheten bestämmer. Underlåtenhet att efterkomma sådan anmaning kan som tidigare nämnts medföra påföljden böter eller fängelse i högst ett år.

En anmaning att avlämna vapen och ammunition kan meddelas bl.a. i fall då tillstånd till innehav av vapen eller handel med vapen har återkallats, samt i vissa fall när domstol underlåtit att förverka vapen som innehafts utan tillstånd eller sedan den som förvärvat vapen genom arv eller testamente eller på grund av giftorätt förvägrats tillstånd till innehav.

Eftersom det i samtliga dessa fall finns ett direkt beslut eller en bestämmelse som anger att vederbörande inte längre är berättigad att inneha den aktuella egendomen torde en sådan anmaning i praktiken inte böra tillmätas någon annan självständig betydelse än att det därigenom även klagörs inom vilken tidsfrist som innehavet senast måste upphöra. Underlåtenhet att efterkomma anmaningen måste vid sådant förhållande få till följd att vederbörande kan drabbas av ansvar för olaga vapeninnehav. Med hänsyn härtill finns det enligt min mening inte något behov av att särskilt straffsanktionera en sådan underlåtenhet i vad den avser vapen. I fråga om ammunition är förhållandet annorlunda i och med att kravet på tillstånd här är knutet till förvärvet och inte till innehavet. Jag föreslår därför att den nya lagen tar in en särskild straffbestämmelse som anger att den som underlåter att efter anmaning avlämna ammunition kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Före den år 1971 genomförda ändringen av straffbestämmelserna i VF bedömdes *olaga förvärv, överlåtelse eller upplåtelse av ammunition* lika strängt som motsvarande förfarande med skjutvapen.

En sådan sträng syn på olaga hantering med ammunition är enligt min mening inte nödvändig. Det primära är sålunda att se till att vapen inte kommer i händerna på andra än dem som är lämpliga att inneha dem. Vad jag nu sagt får naturligtvis inte undanskymma det förhållandet att det ur

säkerhetssynpunkt även är viktigt att söka hindra att ammunition kommer i orätta händer. Normalt gäller dock att en olaga hantering av ammunition mest framstår som en följdföreteelse till ett olaga innehav eller en sådan överlåtelse av vapen eller till annan allvarlig brottslighet. Mot bakgrund härav synes böter eller fängelse i högst sex månader enligt min mening utgöra en tillräckligt omfattande straffskala för olaga förvärv, överlåtelse eller upplåtelse av ammunition.

Vapenhandlars förvärv av skjutvapen skall enligt nu gällande regler (29 § VF) ske efter skriftlig rekvisition. Denna regel är närmast att betrakta som en ordningsregel som syftar till att man skall kunna kontrollera vapenhandlars inköp och försäljning av vapen. Hans rätt till förvärv av vapen regleras i första hand av hans tillstånd att idka handel med skjutvapen. Bestämmelsen om att förvärv skall ske efter skriftlig rekvisition bör liksom straffbestämmelsen inte tas in i den nya VL. Jag avser att senare ta upp frågan om erforderliga föreskrifter i ämnet.

Överlåter någon vapen utan rekvisition kan han enligt 36 § 2 mom. VF straffas med dagsböter eller fängelse i högst ett år. Enligt min mening föreligger det en väsentlig skillnad mellan en överlåtelse av ett vapen till en vapenhandlare och andra överlåtelser av vapen. De risker som kan vara förenade med en försäljning till vapenhandlare måste betraktas som mycket obetydliga. Ansvar för att formalia kring en försäljning till vapenhandlare iakttas bör i första hand åvila vapenhandlaren som ju självfallet måste vara väl insatt i gällande bestämmelser. Det finns därför enligt min mening inte några bärande skäl att straffa den som överlåter vapen till en vapenhandlare utan att skriftlig rekvisition upprättas. Jag förordar därför att det inte skall finnas någon motsvarighet i VL till bestämmelsen i VF att den som överlåter vapen utan skriftlig rekvisition skall straffas.

Enligt VF gäller som tidigare nämnts att den som för egen eller annans räkning innehar skjutvapen eller ammunition är skyldig att ta sådan vård om egendomen att obehörig inte kommer åt den. Överträdelse av denna regel från sammanslutnings eller vapenhandlars sida är förenat med straffansvar. Däremot är försumlighet att ta vård om vapen inte särskilt straffbelagt när det gäller enskild vapeninnehavare.

RÅ och RPS har lagt fram förslag om att ifrågavarande straffansvar skall vidgas att avse även enskilda bristfälliga förvaring av vapen. I departementspromemorian avvisas detta förslag. Som skäl härför anges att förvaringsregeln i VF är så allmänt hållen att det skulle vara mindre tilltalande att knyta en ansvarsbestämmelse till den utan att samtidigt närmare konkretisera dess innebörd. Det framhålls vidare att kontrollen av förvaringsbestämmelsen skulle erbjuda stora praktiska svårigheter samtidigt som förekomsten av ett straffhot skulle kunna tänkas göra en vapenägare mindre benägen att anmäla en förlust av vapen i de fall då han var medveten om att han därigenom skulle avslöja att han hade brustit i sin

vårdnadsplikt. I departementspromemorian hänvisas i stället till det här tidigare behandlade förslaget om att polismyndighet skall få befogenhet att meddela särskild föreskrift om förvaring av vapen. Med hänsyn till att överträdelse av sådan föreskrift föreslås kunna leda till straff och till den generellt föreliggande möjligheten att ompröva en försumlig vårdnadshavares rätt att inneha vapen, bör det enligt promemorian inte anses nödvändigt att även införa en straffsanktion för den enskilde vapeninnehavare som åsidosätter den allmänna förvaringsregeln. I detta sammanhang framhålls dock behovet av en ökad upplysning om vikten av en betryggande förvaring av vapen.

Jag har tidigare anslutit mig till departementspromemorians förslag att polismyndighet skall ges möjlighet att ge bindande föreskrifter om hur skjutvapen skall förvaras och att överträdelse av sådan föreskrift skall vara förenad med straffansvar (avsnitt 5.5).

När det gäller de allmänna krav på den enskilde vapeninnehavarens förvaring av sitt vapen som jag förut har föreslagit, är det naturliga sättet att söka komma till rätta med brister i fråga om förvaring av vapen enligt min mening att tillståndsmyndigheten i första hand utnyttjar föreliggande möjlighet att utfärda särskilda straffsanktionerade föreskrifter angående den fortsatta förvaringen av det eller de aktuella vapnen. Är det fråga om ett mera flagrant åsidosättande av reglerna eller framstår det som uppenbart att sådana föreskrifter skulle vara verkningslösa, bör tillståndsmyndighet återkalla tillståndet. Det kan givetvis även föreligga fall då det kan vara tillräckligt att bara påpeka en brist i nu förevarande avseende eller erinra om tidigare angivna åtgärder för att åstadkomma en bättring och förhindra ett återupprepande.

Mot bakgrund av vad som nu sagts och med hänvisning till att det i brottsbalken även finns regler som torde kunna bli tillämpliga på de allvarigare fallen av bristande förvaring av vapen ansluter jag mig till den i departementspromemorian uttalade uppfattningen att det inte bör införas någon särskild straffbestämmelse för enskild vapeninnehavare som bryter mot de generella vårdnadsföreskrifterna i den nya lagen.

Förvaring av ammunition på ett inte godtagbart sätt är f.n. straffbart enligt VF (36 § 3 mom.) bara i fråga om ammunition som innehas av skytteföreningar och liknande sammanslutningar. Vapenhandlares befattning med ammunition regleras i explosivvaruförordningen medan enskilds försumlighet vid förvaring av ammunition över huvud taget inte är särskilt straffbelagd. Av motsvarande skäl som jag anfört när det gäller förvaring av vapen anser jag inte att det är befogat med någon ändring i sak i dessa avseenden. För att likväl betona den vikt jag fäster vid frågorna om förvaring av ammunition och med hänsyn till de stora kvantiteter som det i sådana fall ofta är fråga om anser jag att straffsatsen vid bristande förvaring av sammanslutnings ammunition bör bestämmas till böter eller fängelse i

högst sex månader i stället för som nu enbart böter.

Den som idkar handel med skjutvapen utan tillstånd kan enligt nu gällande regler (36 § 5 mom. VF) straffas med böter. Även i detta fall anser jag att det finns beaktansvärda skäl som talar för att straffskalan bör inrymma fängelse, högst sex månader.

Den föreslagna nya VL kommer sålunda att innehålla ett flertal straffbestämmelser med en strafflatitud om böter eller fängelse i högst sex månader. I samtliga dessa fall bör i överensstämmelse med nuvarande praxis införas krav på uppsåt eller oaktsamhet för straffbarhet.

I departementspromemorian har föreslagits en justering av förverkandebestämmelserna i VF till överensstämmelse med de nya regler om förverkande som infördes i brottsbalken år 1968. Denna justering bör nu genomföras i enlighet med promemorieförslaget.

Under remissbehandlingen har därutöver framlagts förslag om en skärpning av förverkandereglererna i brottsbalken och i jaktförfattningarna så att det vid grövre brott skall bli möjligt att förverka även sådant vapen som inte har ett direkt samband med brottet.

En bestämmelse med nyss angiven innebörd skulle komma att stå i strid mot de principer som är vägledande för förverkandereglererna i brottsbalken och i andra författningar. Jag är därför inte beredd att biträda detta förslag men vill samtidigt betona att i de fall då det visar sig att en vapenägare inte lämpligen bör betros med att längre inneha vapen eller ammunition — vare sig detta kommer fram genom att han gör sig skyldig till brott eller på annat sätt — vederbörande myndighet inte bara har möjlighet utan även skyldighet att komma till rätta med saken genom att återkalla hans innehavstillstånd.

I detta sammanhang bör också tas upp en fråga som gäller beslag av vapen som kan antas vara förverkade enligt vapenförfattningarna. Sådant beslag följer f.n. rättegångsbalkens allmänna beslagsregler, vilket bl.a. innebär att beslaget skall hävas, om inte åtal har väckts inom viss tid eller framställning om förlängning av åtalstiden har inkommit till rätten före denna tids utgång.

Om beslag hävs i sådant fall, kan en besvärande situation uppkomma, eftersom det i så fall inte längre finns någon befogenhet för åklagare eller polisen att behålla vapnet. Det har därför föreslagits från åklagarhåll att den vanliga tidsfristen inte skall gälla i fråga om vapen som har tagits i beslag för förverkande enligt vapenlagstiftningen.

I ett flertal specialstraffrättsliga författningar, exempelvis i narkotikastrafflagen (1968:64) och i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. finns en direkt motsvarighet till det sålunda föreslagna undantaget från rättegångsbalkens beslagsregler. Några olägenheter med dessa undantagsregler är inte kända. De har i stället visat sig vara till stor nytta i det praktiska polis- och åklagararbetet. Rättssäkerhetsintresset får anses tillgodosett genom att den som drabbas av

ett beslag alltid har möjlighet att begära rättens prövning av beslaget. I sådant fall kan rätten utsätta viss tid inom vilken åtal skall väckas. Med hänsyn till det nu sagda och till det angelägna i att undvika att skjutvapen eller ammunition lämnas ut till den som på goda grunder kan antas inte längre vara berättigad att inneha sådan egendom finner jag mig böra biträda förslaget. Reglerna bör vara tillämpliga på såväl vapen som ammunition.

Det bör alltså föreskrivas att bestämmelsen i rättegångsbalken att åtal skall väckas inom viss tid inte skall gälla i fråga om beslag enligt VL i annat fall än då rätten har utsatt sådan tid.

Detsamma torde böra gälla i fråga om beslag av här avsedd egendom som kan antas vara förverkad enligt särskilda bestämmelser därom i allmänna ordningsstadgan.

5 Upprättade författningsförslag

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. vapenlag,
2. kungörelse om ändring i förordningen (1949:341) om explosiva varor,
3. kungörelse om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956:617).

6 Specialmotivering

6.1 Förslag till vapenlag

Inledande bestämmelser

1 §

I denna paragraf anges vad som enligt VL skall räknas som skjutvapen.

Definitionen av begreppet skjutvapen i första stycket första punkten är oförändrad i förhållande till vad som gäller enligt 1 § VF. Reglerna om vilka andra apparater eller anordningar som skall räknas som skjutvapen har också förts över från VF till VL. Därvid har dock den ändringen skett att den tidigare exemplifieringen — såsom eldsprutor och apparater för spridande av tår- eller giftgaser eller annat ämne med likartad verkan — fått utgå som en onödig och för framtiden måhända alltför begränsande upplysning. Detta innebär således inte någon ändring i sak.

I enlighet med de överväganden som redovisats i den allmänna motiveringen har ljuddämpare tagits in bland de föremål och tillbehör som enligt andra stycket skall jämföras med skjutvapen vid tillämpningen av VL. I förhållande till VF föreligger vidare den skillnaden att det inte görs något undantag för vissa slags instickspipor. Av den föreslagna lagtexten framgår i stället att VL är tillämplig på alla anordningar som gör det möjligt att till ett vapen använda ammunitionen som vapnet inte ursprungligen är avsett för.

2 §

Denna paragraf innehåller vissa inskränkningar i fråga om VL:s tillämpningsområde såvitt gäller vapen eller tillbehör som avses i 1 §. Motsvarande bestämmelser i VF finns intagna i 1 § tredje stycket.

I förhållande till VF föreligger den skillnaden att ett uttryckligt undantag gjorts för bultpistol, som är avsedd att användas inom byggnadsindustrin.

I enlighet med vad jag förordat i den allmänna motiveringen har vidare ändring gjorts beträffande de kriterier som skall vara uppfyllda för att ett

luft- eller fjädervapen skall falla utanför VL:s tillämpningsområde. Det nuvarande undantaget i VF för alla luft- och fjädervapen som är avsedda för målskjutning har sålunda kompletterats med villkoret att det samtidigt måste vara fråga om vapen med en i förhållande till andra jämförbara skjutvapen begränsad effekt. Innebörden av detta nya kriterium är att mera avancerade typer av luft- och fjädervapen kommer att bli tillståndspliktiga. Gränsdragningen mellan tillståndsfria och tillståndspliktiga vapen bör ske med utgångspunkt i vapnets prestanda, t.ex. kulans rörelseenergi då den lämnar vapnet, vapnets räckvidd liksom om vapnet är utrustat med sådana tekniska anordningar som gör det möjligt att påverka trycket i vapnet så att detta blir avsevärt högre än som är normalt för vapen av denna typ. Den närmare utformningen av de riktlinjer som bör tjäna till vägledning vid denna bedömning, som av naturliga skäl måste bli av teknisk art, bör lämpligen göras av RPS i samarbete med statens kriminaltekniska laboratorium. Ett bemyndigande att meddela föreskrifter i ämnet har tagits upp i 49 §. Jag vill i detta sammanhang framhålla att ifrågavarande nya begränsningsregel främst torde få betydelse för nya modeller och typer av luft- eller fjädervapen som kan komma att introduceras på den svenska marknaden. Jag vill emellertid inte utesluta att det redan nu finns vissa speciella vapen av denna typ som i fortsättningen bör anses vara licenspliktiga.

Tillståndsgivningen för aktuella vapentyper bör kunna vara förhållandevis liberal. Den begränsning som gäller för vanliga pistoler och andra fickvapen är inte avsedd att gälla för luft- och fjäderpistoler.

En speciell typ av vapen som under senare år blivit alltmer vanligt förekommande är s.k. harpunvapen, dvs. harpungevär eller harpunpistoler. Dessa vapen används under vatten och de fungerar genom en anordning som skjuter iväg en pil, vilken ofta är försedd med hullingar. Drivmedlet är normalt antingen komprimerad luft eller en spännanordning av något slag såsom en fjäder eller ett gummiband. Pilen kan ibland vara förenad med vapnet genom en lina.

I vart fall vissa typer av harpunvapen faller enligt ordalagen direkt in under den i 1 § givna definitionen på skjutvapen. Vid tillämpningen av motsvarande bestämmelser i VF har det emellertid i olika sammanhang visat sig att den aktuella gränsdragningen förorsakat viss osäkerhet bland de myndigheter som har att avgöra om ett harpunvapen skall vara licenspliktigt eller ej.

Vägledning för denna bedömning har hitintills i huvudsak hämtats från två avgöranden där frågan prövats. Det ena är en dom av HD (NJA 1965:296), den andra är Kungl. Maj:ts beslut den 5 juni 1970 (dnr Ju 3003/69).

Mot bakgrund bl.a. av dessa två avgöranden synes det motiverat att utgå ifrån att följande principer skall vara tillämpliga vid bedömningen av

harpunvapen. I den mån det inte är fråga om ett vapen som avses i 1 § 1 gäller enligt 2 samma paragraf att en anordning som beträffande verkan och ändamål är jämförlig med ett typiskt vapen faller under VL:s tillämpningsområde. Av denna regel följer att exempelvis en pilbåge eller slangbåge eller liknande sportredskap eller leksaker i allmänhet inte faller inom VL:s tillämpningsområde. Om ett harpunvapen vid normal användning har endast mycket ringa avståndsverkan kan det inte heller räknas som skjutvapen i VL:s mening. Med ringa avståndsverkan avses då inte att vapnets räckvidd begränsas av en lina eller liknande som lätt kan kopplas bort eller tagas av. Harpungeväret skall ha en ringa avståndsverkan på grund av sin konstruktion i övrigt. När det harpungevär, som var föremål för åtal i det av HD prövade målet, användes under vatten var det avsett endast för mål på så kort avstånd som 2 m. Detta avstånd kunde troligen inte ökas med mer än någon meter. HD ansåg inte heller att geväret var ett licenspliktigt vapen.

Om ett harpunvapen däremot inte har endast så ringa avståndsverkan som det här varit fråga om måste det bedömas som skjutvapen i VL:s mening. Det i 2 § 5 givna undantaget för luft- eller fjädervapen som är avsedda för målskjutning är inte tillämpligt, då ju vapentypen ursprungligen är konstruerad med inriktning på undervattensfiske och fortfarande måste antagas i huvudsak vara avsett för sådant ändamål. I reklamen för harpunvapen förekommer det t.o.m. att det enda användningsområdet som anges för dessa vapen är sportfiske. Så var fallet exempelvis i det tidigare nämnda av Kungl. Maj:t avgjorda ärendet. Detta vapen ansågs också vara licenspliktigt.

Om ett harpunvapen vid provning enligt här angivna normer anses falla inom VL:s tillämpningsområde, skall vapnet alltså alltid behandlas som tillståndspliktigt vapen. Tillstånd kommer då att fordras för innehav. Jag vill i detta sammanhang framhålla att praxis vid provningen av licensansökningar beträffande harpunvapen torde böra påverkas av det förhållandet att fiske med skjutvapen inte får äga rum i Sverige utan särskilt tillstånd av fiskeristyrelsen. Sådant tillstånd har enligt vad som inhämtats hittills inte meddelats i något fall.

En annan typ av vapen där det f.n. synes råda viss osäkerhet om licensplikt föreligger eller inte är de s.k. armborsten. Statens kriminaltekniska laboratorium har i ett utlåtande år 1972 beträffande en typ av armborst konstaterat att rörelseenergin (anslagskraften) hos detta vapen i utskjutningsögonblicket är av samma storleksordning som för kulor utskjutna ur 9 mm kulsprutepistol m/45. Ett armborst av sådan typ måste med hänsyn härtill i regel anses likvärdigt med många konventionella skjutvapen. Oavsett att det här är fråga om ett fjädervapen som måhända i första hand är avsett för målskjutning får det sålunda med hänsyn till dess verkningsgrad anses uteslutet att det skall omfattas av det undantag för

sådana vapen som anges i punkt 5 denna paragraf. Vapnet blir därmed licenspliktigt. Eftersom det hitintills inte torde förekomma någon organiserad tävlingsverksamhet i vårt land med denna vapentyp synes behovet av tillstånd att inneha vapen kunna föreligga endast i undantagsfall.

I handeln har i vart fall tidigare saluförts vissa sprayförpackningar avsedda för självförsvar. Dessa har i praxis bedömts vara licenspliktiga. Den nya lagstiftningen är inte avsedd att medföra någon ändring häri.

3 §

I denna paragraf, som motsvarar 2 § första stycket VF, lämnas en definition på begreppet ammunition. Dit räknas bl.a. projektiler som är avsedda för handvapen, på vilka VL äger tillämpning. Det har inte ansetts nödvändigt att behålla den tidigare förklaringen i VF att detta gäller 'vare sig projektilerna är massiva eller fyllda med sprängämne eller annat ämne'. Det citerade avsnittet har därför inte fått någon motsvarighet i VL. Detta medför emellertid inte någon ändring i sak.

Den i andra stycket gjorda hänvisningen till andra författningar som kan vara tillämpliga på ammunitionen har sin motsvarighet i 2 § tredje stycket VF.

4 §

I denna paragraf, som i huvudsak motsvarar 2 § andra stycket VF, anges vilken ammunition som är undantagen från VL:s tillämpningsområde. Av skäl som redovisats i den allmänna motiveringen har den ändringen gjorts att enligt VL all för jaktstudsare avsedd kulammunition med centralantändning kommer att vara licensfri. Den enda jaktstudsarammunition som det i fortsättningen blir förbjudet att förvärva utan särskilt tillstånd är således ammunition med kantantändning dvs. främst s.k. salongsgevärsammunition. Jag vill i detta sammanhang framhålla att begreppet jaktstudsare normalt inte torde vålla några tillämpningssvårigheter. För den händelse det likväl skulle uppkomma tveksamhet på denna punkt bör det emellertid enligt min uppfattning ligga närmast till hands att ge begreppet en snäv innebörd.

Allmänna bestämmelser

5 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser om kravet på tillstånd för innehav av skjutvapen, förvärv av ammunition, införsel till riket av skjutvapen och ammunition samt för rätten att driva handel med skjutvapen.

Första stycket motsvarar till en del föreskrifterna i 3 §, 5 § 1 mom., 21 §

I mom., 28 § första stycket och 35 § 1 mom. VF. Till skillnad från vad som nu gäller har dock alla bestämmelser om verkan av tillstånd som meddelats med stöd av tidigare gällande författningar på detta område liksom av åtgärder som vidtagits med stöd därav tagits in bland övergångsbestämmelserna till den nya lagen.

I andra stycket lämnas en hänvisning till de bestämmelser som innehåller något undantag från kravet på tillstånd som avses i första stycket.

6 §

I denna paragraf, som närmast motsvarar 5 § 2 mom. och 21 § 1 mom. sista stycket VF, anges den huvudregeln att skjutvapen eller ammunition inte får överlåtas eller upplåtas till annan än den som fått tillstånd att inneha vapnet eller att förvärva ammunitionen. Beträffande vissa undantag från denna regel lämnas en hänvisning till de särskilda bestämmelserna om överlåtelse av ammunition (13 §), tillfällig utlåning av vapen (22 §) reparation av vapen (25 §) samt angående vissa upplåtelser från staten (45 §).

7 §

I denna paragraf anges att polismyndigheten prövar fråga om tillstånd enligt lagen och om inlösen av skjutvapen och ammunition. Såvitt gäller frågor om tillstånd innebär detta till en del en nyhet i förhållande till vad som gäller enligt VF. Skälen för denna ändring har redovisats i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.8). Fråga om vilken polismyndighet som äger behörighet att pröva viss fråga avses skola regleras i tillämpningsföreskrifterna.

Tillstånd att inneha skjutvapen m.m.

8 §

I denna paragraf, som närmast har sin motsvarighet i vissa föreskrifter i 8 och 9 §§ VF, anges för vem som tillstånd att inneha skjutvapen kan meddelas.

Av 9 § VF följer att tillstånd till innehav av skjutvapen f.n. kan beviljas för skytteförbund och skytteföreningar som tillhör det frivilliga statskontrollerade skytteväsendet samt bl.a. för Svenska pistolskytteförbundet. Svenska sportskytteförbundet. Svenska jägareförbundet jämte till dessa förbund anslutna föreningar. Sådan sammanslutning kan också få tillstånd att förvärva ammunition (25 § VF). I vissa fall är emellertid dessa sammanslutningar uppbyggda så att det mellan förbunden och de lokala föreningarna även finns andra organisationer, s.k. kretsar, med ett län eller del därav som verksamhetsområde. Kretsarna har egen styrelse och bedriver i viss utsträckning självständig verksamhet. Enligt vad som har

uppgetts har den nuvarande avfattningen av 9 § VF gett upphov till tveksamhet om sådana kretsar kan få tillstånd att förvärva vapen och ammunition.

Eftersom det inte torde finnas något sakligt skäl som motiverar att kretsarna i förevarande sammanhang bör behandlas annorlunda än motsvarande föreningar har det i lagtexten uttryckligen angetts att tillstånd till innehav av skjutvapen skall kunna meddelas även för sådan skyttekrets som tillhör det frivilliga, statskontrollerade skytteväsendet. Vad gäller övriga sammanslutningar och därtill hörande föreningar eller kretsar synes praktiska skäl tala för att bestämmelserna angående deras möjlighet att erhålla tillstånd bör utfärdas i administrativ ordning. Jag avser därför att återkomma till dessa sammanslutningar i samband med att jag för Kungl. Maj:t anmäler frågan om tillämpningsföreskrifter till den nya lagen.

9 §

Denna paragraf anger vilka allmänna krav som måste vara uppfyllda för att tillstånd till innehav av skjutvapen skall kunna beviljas. I VF finns motsvarande bestämmelser i 8 § 1 mom.

I den allmänna motiveringen har i skilda sammanhang framhållits det angelägna i att skärpa kontrollen över kulsprutepistoler och andra liknande automatvapen som från säkerhetssynpunkt framstår som särskilt riskfyllda. I överensstämmelse med dessa synpunkter har den särregel som f.n. gäller för pistol eller annat dylikt fickvapen och som innebär att det skall föreligga synnerliga skäl för att tillstånd till innehav av sådant vapen skall kunna beviljas vidgats till att omfatta också kulsprutepistol eller annat automatvapen.

Det förhållandet att de i förevarande paragraf för skilda vapentyper angivna allmänna villkoren för tillstånd till innehav överförts från VF i huvudsakligen oförändrat skick bör ses mot bakgrund av den utveckling i fråga om praxis på detta område som ägt rum sedan VF trädde i kraft. Det torde sålunda inte råda någon tvekan om att tillståndsmyndigheterna numera som regel intar en mer restriktiv attityd vid prövningen såväl av sökandens behov av ett vapen som de särskilda skäl som måste föreligga för rätt till innehav av vissa vapentyper. Innehav av vapen kan otvivelaktigt ge upphov till säkerhetsproblem och risker av skilda slag. Av skäl som närmare redovisats i den allmänna motiveringen har det i förevarande sammanhang också ansetts befogat att lägga fram förslag som innebär en direkt skärpning av en del av nuvarande bestämmelser om vapen. Jag förutsätter att den inställning till hithörande frågor som kommit till uttryck i dessa förslag föranleder att hithörande frågor alltid blir föremål för en så noggrann och allsidig prövning som möjligt.

I denna paragraf upptagna villkor för tillstånd till innehav av skjutvapen är inte uttömmande utan anger endast vilka grundförutsättningar som måste

föreligga för att tillstånd skall kunna meddelas. I tillämpningsföreskrifterna till VF finns t.ex. en särskilt bestämmelse som anger att den som önskar inneha en jaktstudsare som får användas för jakt på älg — ett s.k klass I vapen — måste styrka att han besitter viss skjutskicklighet. Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att motsvarighet till denna och andra liknande detaljbestämmelser t.ex. angående vissa ålderskrav för olika vapentyper skall tas in bland tillämpningsföreskrifterna i den nya lagen. Det kan inte anses uteslutet att det i framtiden — måhända redan i anledning av jaktmarksutredningens kommande förslag — kan finnas anledning att för vissa typer av vapen uppställa andra särskilda kompetenskrav eller liknande förutsättningar för tillstånd till innehav. Även sådana detaljbestämmelser torde lämpligen få sin plats bland lagens tillämpningsföreskrifter.

10 §

I denna paragraf föreskrivs till en början att det i ett tillståndsbeslut alltid skall anges för vilket särskilt ändamål som det aktuella vapnet får innehas. Någon motsvarighet till denna bestämmelse finns inte i VF men väl bland tillämpningsföreskrifterna. Eftersom bedömningen i tillståndsärendet i vissa fall kan komma att påverkas av det tillämnade användningssättet och då det redan enligt gällande rätt finns en särskild bestämmelse för den som med uppenbart missbruk av sin rätt att inneha skjutvapen använder 'detsamma för annat ändamål än det vartill han är berättigad' (36 § 1 mom. VF), synes det vara motiverat att ifrågavarande föreskrift nu får sin plats bland de allmänna bestämmelserna i den nya lagen.

I paragrafen anges vidare att ett tillstånd till innehav av skjutvapen kan förenas med vissa särskilda villkor. Ett sådant villkor kan gå ut på att vapnet skall göras varaktigt obrukbart. Enligt 8 § 1 mom. VF kan sådant villkor f.n. uppställas endast i fråga om vapen som huvudsakligen har affektionsvärde eller prydnadsvärde. Jag har i den allmänna motiveringen lämnat en redogörelse för de ställningstaganden som ligger bakom förslaget att ifrågavarande befogenheter för tillståndsmyndigheten nu i princip skall omfatta alla vapen. Utöver de synpunkter som jag där lämnat angående den praktiska tillämpningen av ifrågavarande bestämmelse — vilka synpunkter i första hand avsåg vapen som skall innehas för samlarändamål — vill jag här särskilt peka på att ett villkor av detta slag ibland kan framstå som motiverat i fall då det gäller ett i och för sig fullt funktionsdugligt jaktvapen som förvärvats genom arv, testamente eller på grund av giftorätt men där det likväl finns grundad anledning anta att det övervägande motivet för en ansökan om innehav är vapnets affektionsvärde.

I den allmänna motiveringen har vidare redovisats vilka skäl som ligger bakom den i förhållande till gällande rätt helt nya bestämmelse som anger att ett tillståndsbeslut även kan förenas med närmare föreskrifter om hur det vapen som tillståndet avser skall hållas förvarat. Som jag där uttalat torde

ett utnyttjande av denna befogenhet främst kunna bli aktuellt med avseende på pistoler, kulsprutepistoler eller andra från säkerhetssynpunkt särskilt känsliga vapen eller när det på grund av sökandens tidigare innehav av vapen eljest framstår som angeläget med ett mera omfattande skydd än som följer av lagens allmänna bestämmelser om förvaring av vapen (26 §).

11 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser om att tillstånd som avser vapen som sökanden ännu ej har förvärvat äger giltighet bara om ett förvärv kommer till stånd inom viss angiven tid, normalt sex månader. En bestämmelse med ett i sak liknande innehåll finns f.n. i 8 § 2 mom. VF.

Tillstånd till förvärv av ammunition

12 §

De i denna paragraf angivna allmänna villkoren för tillstånd till förvärv av ammunition liksom föreskriften angående sådant tillstånds giltighetstid motsvarar i allt väsentligt vad som nu gäller enligt 21 § 1 mom. 23 § och 25 § 1 mom. VF

13 §

I denna paragraf ges bestämmelser om vissa undantagsfall då ammunition får överlåtas även till den som saknar särskilt tillstånd till förvärv av den aktuella ammunitionen. Ifrågavarande bestämmelser har i huvudsak hämtats från 21 § 2 mom. och 25 § 2 mom. VF. Det bör anmärkas att den i 31 § andra stycket VF särskilt angivna befogenheten för vapenhandlare att till spekulant utlämna för provskjutning erforderlig ammunition genom hänvisningen till 22 § VL omfattas av bestämmelserna i 2.

Tillstånd till införsel av skjutvapen eller ammunition.

14 §

I paragrafen anges att vissa bestämmelser om tillstånd till innehav av skjutvapen och förvärv av ammunition i tillämpliga delar även gäller tillstånd till införsel. Motsvarande bestämmelser finns i 35 § VF.

15 §

Denna paragraf innehåller vissa närmare bestämmelser om införsel-tillstånd, dess rättsverkan och giltighetstid.

Införseltillstånd är inte avsett att ersätta innehavstillstånd. Om en person har bott i Sverige under så lång tid att man har tillräckligt underlag för en

bedömning av hans lämplighet och mera varaktiga behov av att här inneha vapen bör han hänvisas till att söka ett innehavstillstånd så snart han önskar införa ett vapen. Det är således först i andra hand eller när det är fråga om mera tillfälliga besök i Sverige som det kan bli aktuellt att bevilja införseltillstånd för den som uppfyller kraven för ett sådant tillstånd. Med införseltillstånd följer rätt att inneha egendomen för det ändamål som anges i tillståndet. För att klart markera att införseltillstånd inte skall medges när förutsättningarna för innehavstillstånd föreligger föreskrivs vidare att det i införseltillståndet alltid skall anges en tidsgräns för denna rätt. Om den som fört in vapnet avser att behålla det i Sverige efter denna tid blir han sålunda skyldig att i vanlig ordning ansöka om ett innehavstillstånd.

Den i andra stycket givna bestämmelsen om en tidsmässig begränsning av ett outnyttjat införseltillstånds giltighetstid saknar motsvarighet i VF. Skälen för bestämmelsen är emellertid i stort sett desamma som ligger bakom 11 § VL.

16 §

Denna paragraf innehåller föreskrifter om vissa undantag från tillståndskravet vid införsel av skjutvapen och ammunition. I sak överensstämmer dessa bestämmelser i allt väsentligt med vad som nu gäller enligt 35 § 1 mom. VF.

17 §

I denna paragraf, som bygger på föreskrifter i 35 § 2 mom. VF, ges bestämmelser för det fall att vapen och ammunition öppet införts till riket av någon som ej varit berättigad därtill.

Handel med skjutvapen

18 §

De i denna paragraf angivna allmänna kraven för tillstånd att driva handel med skjutvapen överensstämmer med vad som gäller enligt 28 § VF.

19 §

I denna paragraf anges att tillstånd till handel med skjutvapen innefattar rätt till innehav av sådana vapen med de begränsningar som i det särskilda fallet kan ha uppställts i tillståndsbeslutet. I sak motsvarar dessa bestämmelser 28 § andra stycket och 29 § första stycket VF. Av skäl som redovisats i den allmänna motiveringen har tillståndsmyndigheten vidare tillagts en uttrycklig befogenhet att förena tillstånd med särskilda föreskrifter angående förvaringen av vapnen.

20 §

Denna paragrafs bestämmelse om möjlighet för den som har tillstånd att driva handel med vapen att även få tillstånd till införsel motsvarar i sak vad som nu gäller.

Skjutvapen i dödsbo och konkursbo

21 §

De i denna paragraf upptagna reglerna om skjutvapen som ingår bland egendomen i dödsbo eller konkursbo saknar motsvarighet i gällande rätt. Skälen till bestämmelserna har redovisats i den allmänna motiveringen. I anslutning till vad som där anförts vill jag i förevarande sammanhang ånyo framhålla att den som för ett dödsbos eller konkursbos räkning innehar ett vapen i strid mot förevarande bestämmelser kan drabbas av ansvar för olaga vapeninnehav.

Utlåning av skjutvapen

22 och 23 §§

I dessa paragrafer givna bestämmelser om utlåning av skjutvapen innebär som framhållits i den allmänna motiveringen på en del väsentliga punkter en skärpning i förhållande till vad som nu gäller enligt 6 § första stycket, 9 § andra stycket samt 31 § andra stycket VF.

Av 22 § framgår sålunda att all tillfällig utlåning får ske endast för kortare tid, i högst två veckor. F.n. gäller denna tidsbegränsning endast vid utlåning från enskild person. Som framhållits i den allmänna motiveringen talar emellertid övervägande skäl för att även lån från sammanslutningar och vapenhandlare bör vara begränsade på motsvarande sätt. Föreligger ett mera varaktigt behov av vapnet bör det sålunda i princip alltid fordras att låntagaren i vanlig ordning ansöker om tillstånd att inneha vapnet.

I den allmänna motiveringen har jag anfört skäl som talar mot att provskjutning sker vid jakt. Mot bakgrund härav anges i 22 § 2 att vapen som vapenhandlare lånar ut till spekulant får användas endast för provskjutning på skjutbana. De i 22 § 3 och 4 givna föreskrifterna innebär en skärpning av förutsättningarna för utlåning av pistol eller annat dylikt fickvapen liksom kulsprutepistol eller annat automatvapen. Jag hänvisar även i denna del till vad som anförts i den allmänna motiveringen.

Enligt 6 § första stycket sista punkten VF finns det f.n. vissa särskilda restriktioner i fråga om utlåning av skjutvapen för älgjakt. Jag har i det föregående anfört att jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att gällande föreskrifter angående villkor för innehav av sådant vapen skall tas upp bland den nya lagens tillämpningsföreskrifter. Jag har samtidigt

påpekat att det inte torde vara uteslutet att det i framtiden kan finnas behov av andra liknande särvillkor. Den i 22 § 5 lämnade hänvisningen avser tillämpningsföreskrifter av detta slag.

Ändring och reparation av skjutvapen

24 §

De i denna paragraf givna bestämmelserna om skyldighet att söka tillstånd till vissa mera genomgripande ändringar av skjutvapen liksom undantag från kravet på tillstånd vid utbyte av vissa i och för sig licenspliktiga vapendelar överensstämmer i stort med vad som nu finns föreskrivet därom i 6 § tredje stycket och 11 § VF. I förhållande till sistnämnda paragraf har dock den ändringen vidtagits att där lämnade, ofullständiga, exempel på ändringar som kräver tillstånd har fått utgå. I överensstämmelse med de synpunkter som redovisats i den allmänna motiveringen har gränsdragningen mellan otillåten och tillåten ändring i stället gjorts beroende av om det är fråga om en åtgärd som innebär att vapnet därefter kommer att vara ett till funktions- eller verkningsgrad väsentligt annorlunda vapen. En ändring av ett skjutvapen medför att det inte längre föreligger någon identitet mellan vapnet och det ursprungligen meddelade innehavstillståndet. I den mån innehavaren inte fått ett nytt tillstånd gör han sig sålunda skyldig till ett olaga vapeninnehav.

25 §

I denna paragraf, som saknar motsvarighet i VF, ges regler om till vem som en vapeninnehavare har rätt att överlämna sitt vapen för reparation eller översyn och som för sådant ändamål tillfälligt får inneha vapnet utan särskilt tillstånd.

F.n. har vem som helst kunnat etablera sig som vapenreparatör och i denna egenskap mottaga vapen. Exempel finns på vapenreparatörer som har varit klart olämpliga att ha hand om vapen. Inte heller har det funnits några inskränkningar i fråga om vilka typer av vapen som en reparatör har kunnat ta emot. Det har från polishåll anmärkts att rättsläget är oklart på denna punkt och att det därför behövs en uttrycklig bestämmelse i saken.

Av förevarande paragraf framgår till en början att reparation och översyn av vapen får utföras av den som har tillstånd att idka handel med vapen. Om tillståndet avser endast viss eller vissa typer av vapen betyder den föreslagna lydelsen att reparation och översyn endast får ske av samma typ eller typer av vapen.

Den som har rätt att låna en viss typ av vapen är också berättigad att utföra reparation och översyn av samma slags vapen. Detta innebär bl.a. att en person som har rätt att låna en kulsprutepistol i och för sig också får åta

sig att reparera eller se över ett sådant vapen. En hänvisning i 25 § har därför skett till utlåningsbestämmelserna i 22 § 3 och 4 och 23 §.

Det kan emellertid även finnas fall när en person som obestriddligen har goda kvalifikationer för att utföra reparation och översyn även av sådant särskilt farliga vapen likväl inte uppfyller alla de krav som föreskrivits för lån av vapen av detta slag. Med tanke främst på sådana fall finns därutöver även en bestämmelse som anger att polismyndigheten i särskild ordning kan godkänna en person att mottaga vapen för sådana arbeten som det här är fråga om.

Ett sådant godkännande bör självfallet kunna begränsas till att endast avse vapen av viss typ. Vid prövningen av hithörande frågor skall polismyndigheten bara ta hänsyn till sökandens allmänna lämplighet att tillfälligt inneha vapen av det slag som det är fråga om.

Den som lämnar eller mottar vapen i strid mot de nya bestämmelserna kan ådra sig ansvar för olaga upplåtelse eller innehav av vapen.

Förvaring av skjutvapen och ammunition

26 — 28 §§

Dessa paragrafer innehåller bestämmelser om förvaring av skjutvapen och ammunition som på flera punkter innebär en påtaglig skärpning i förhållande till vad som nu gäller enligt 12, 26 och 31 §§ VF. En utförlig redogörelse för de synpunkter och ställningstaganden som ligger bakom dessa förslag liksom vissa allmänna riktlinjer för tillämpningen av de nya föreskrifterna har lämnats i den allmänna motiveringen. Med uttrycket 'taga sådan vård om egendomen' i 26 § vill jag markera att skyldigheten att ta vård om vapen och ammunition inte gäller enbart vid förvaring i bostad eller likande utan även exempelvis under transport eller uppehåll under skjutning.

Återkallelse av tillstånd m.m.

29 §

De i denna paragraf upptagna bestämmelserna om återkallelse av tillstånd att inneha skjutvapen motsvarar närmast 14 § VF.

Av bestämmelsernas utformning framgår att det i fortsättningen skall vara möjligt att även återkalla införseltillstånd. Detta innebär en nyhet i förhållande till gällande rätt. Kriterierna för återkallelse har vidare fått en delvis annorlunda utformning i lagförslaget. Bortsett från vad som därvid i förtydligande syfte sägs om missbruk och oaktsamhet — med tanke i första hand på vapnets handhavande och användning men även på sådana för-

hållanden som hör samman med utlåning eller förvaring av vapnen — avses därmed inte någon större ändring i sak. I anslutning till vad som anförts därom i den allmänna motiveringen vill jag emellertid i detta sammanhang ånyo framhålla att det framstår som naturligt att den strängare syn på innehav och användning av vapen som kommit till uttryck genom den år 1971 vidtagna straffskärpningen liksom en del av de i detta lagförslag förordade nya bestämmelserna även kommer att återverka på tillämpningen av förevarande bestämmelser.

Det lär f.n. förekomma att polismyndigheten underlåter att meddela beslut om återkallelse av tillstånd till innehav av vapen som har förklarats förverkat. Detta är enligt min mening felaktigt. Återkallelse bör i sådana fall regelmässigt ske. I detta sammanhang vill jag även peka på att en överlåtelse av vapen i och för sig inte utgör något hinder mot en återkallelse av överlåtarens tillstånd att inneha vapnet i fråga så snart de i paragrafen angivna förutsättningarna föreligger. Ett sådant förfarande framstår tvärtom som i hög grad lämpligt med hänsyn till de rättsverkningar, bland annat för rätten att låna vapen, som ett icke återkallat tillståndsbevis har.

30 §

I denna paragraf givna bestämmelserna om återkallelse av tillstånd att förvärva ammunition motsvarar i huvudsak 27 § första och andra styckena VF.

31 §

Paragrafen, som närmast motsvarar 30 § VF, innehåller bestämmelser om återkallelse av tillstånd att driva handel med vapen.

32 §

De i denna paragraf givna bestämmelserna om möjlighet att i vissa fall tillfälligt omhänderta skjutvapen och ammunition har sin förebild i motsvarande bestämmelser i 18 § 2 och 3 mom. VF.

Inlösen

33 — 36 §§

De i dessa paragrafer givna bestämmelserna om inlösen av skjutvapen och ammunition har delvis sin motsvarighet i 16 och 17 §§ VF. I enlighet med de överväganden som redovisats i den allmänna motiveringen omfattar bestämmelserna även de fall då det kan bli aktuellt att inlösa vapen och ammunition som ingår i ett dödsbo. Vad gäller tillämpningen av nu avsedda bestämmelser synes det finnas skäl framhålla att man naturligtvis i största möjliga utsträckning bör låta ägaren själv försälja eller på annat sätt

överlåta sin egendom. Vissa bestämda tidsgränser har angivits i 34 §, men det finns möjlighet till förlängning av dessa. En sådan förlängning torde särskilt kunna bli aktuell när det gäller egenomdom som tillhör dödsbo. Om inte speciella omständigheter talar däremot bör i detta fall en begäran om förlängning medgivas. I de fall som avses i 33 § 1 och 4 torde det däremot oftare finnas anledning att iaktta betydligt större restriktivitet vid förlängning av tidsfristen.

Ansvarsbestämmelser m.m.

37 och 38 §§

Dessa paragrafer innehåller straffbestämmelserna. I 37 § finns bestämmelserna om olaga vapeninnehav och olaga överlåtelse eller upplåtelse av vapen medan övriga straffbestämmelser finns intagna i 38 §. Motsvarande bestämmelser finns f.n. i 36 § VF.

I enlighet med vad som anförts i den allmänna motiveringen har vissa ändringar gjorts i förhållande till gällande ansvarsbestämmelser. Sålunda har överlåtelse och upplåtelse av skjutvapen till den som inte har rätt att inneha vapen på grund av tillstånd eller i enlighet med reglerna om tillfällig utlåning av vapen hänförs under samma stränga straffskala som redan nu gäller för olovligt innehav av skjutvapen. Det har inte ansetts nödvändigt att liksom f.n. i 36 § VF i detta sammanhang hänvisa till var och en av de särskilda paragrafer som anger under vilka förhållanden som tillståndskravet gäller. Även utan sådan hänvisning torde det vara fullt klart vilka överlåtelser och upplåtelser som omfattas av straffbestämmelsen.

För uppsåtliga brott mot gärning som avses i 37 § föreslås normalstraffet bli fängelse i högst två år. Det motsvarar det nuvarande straffet i VF för olaga vapeninnehav. Denna straffskala har gällt sedan den 1 juli 1971 och innebar som tidigare nämnts en påtaglig skärpning i förhållande till tidigare gällande straffskala (prop. 1971:109, JuU 1971:14, rskr 1971:205, SFS 1971:236). En av riksåklagaren företagen undersökning i vissa åklagar-distrikt av påföljderna för olaga vapeninnehav synes ge vid handen att ifrågavarande straffskärpning inte slagit igenom i praxis i den utsträckning som man haft anledning att förvänta sig. Undersökningen visar sålunda att ett förhållandevis stort antal fall av olaga vapeninnehav bedömts som ringa brott med endast böter som påföljd. Jag vill därför i detta sammanhang betona att normalstraffet för olaga vapeninnehav och därmed jämförliga brott mot VL:s bestämmelser om överlåtelse eller upplåtelse av vapen är fängelse. Samma normer som i allmänhet gäller vid gränsdragningen mellan ringa fall av ett brott och normalfallen skall självfallet tillämpas även på detta område. Som exempel på ringa brott vill jag bl.a. nämna olaga innehav, upplåtelse eller överlåtelse av del eller tillbehör till ett vapen eller

av ett vapen som i och för sig är tillståndspliktigt men är obrukbart eller har något svårreparabelt fel. I övrigt måste det sålunda enligt min mening alltid föreligga någon klart förmildrande omständighet för att man skall kunna bedöma ett uppsåtligt olaga innehav, upplåtelse eller överlåtelse av ett brukbart vapen till vilket det finns ammunition i marknaden som ett ringa brott.

Som föreslagits i den allmänna motiveringen bör oaktsamt handlande i fråga om olaga vapeninnehav eller olaga överlåtelse eller upplåtelse av vapen bedömas mildare än uppsåtligt brott. Dessa oaktshetsbrott har därför hänförts till samma straffskala som för ringa brott, d. v. s böter eller fängelse i högst sex månader.

I fråga om bedömningen av oaktshetsbegreppet vill jag framhålla att en viss grad av undersökningsplikt bör kunna krävas av den som lämnar över ett vapen till en annan, exempelvis som lån eller för reparation eller översyn. Till ytterligare ledning för rättstillämpningen torde bl. a. hänvisas till den praxis som har utbildats i fråga om straffbarheten för den som låter annan föra ett körkortspliktigt fordon utan att ha kontrollerat om föraren har tillstånd att föra fordonet.

Jag har övervägt att föreslå att de fall där endast ringa oaktshet kan läggas den felande till last lämnas straffria. Med hänsyn till vikten av att reglerna om vapens hantering tillämpas strikt har jag emellertid inte funnit skäl att göra något sådant undantag från det straffbelagda området.

Straffskalan för de i 38 § upptagna brotten har bestämts till böter eller fängelse i högst sex månader. Jag hänvisar i denna del till vad jag anfört i den allmänna motiveringen.

39 §

I denna paragraf lämnas endast en hänvisning till straffbestämmelserna i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

40 och 41 §§

Dessa paragrafer innehåller bestämmelser om förverkande och beslag. Motsvarande bestämmelser finns intagna i 36 § 1 mom. och 39 § VF. Skälen till de nyheter i fråga om beslag som förslaget innebär har redovisats i den allmänna motiveringen.

42 och 43 §§

I dessa paragrafer ges bestämmelser om talan mot beslut enligt lagen samt om verkställighet. Med de avvikelser som föranletts av förslaget att polismyndigheten skall vara första instans i alla ärenden enligt lagen motsvarar dessa bestämmelser 40 § VF.

40 — 46 §§

De i dessa paragrafer givna undantagsbestämmelserna för staten och tjänstemän eller andra som mottar vapen från staten motsvarar i huvudsak föreskrifterna i 41 § VF.

47 §

I denna paragraf ges en grundläggande bestämmelse om registrering av vapeninnehav och beslut om tillstånd. Motsvarande bestämmelser finns i 39 § VF. Till skillnad mot vad som nu gäller kommer all registrering av vapenärenden i fortsättningen att ske hos polismyndigheterna.

48 §

I denna paragraf finns en bestämmelse som anger att Kungl. Maj:t eller den myndighet som Kungl. Maj:t förordnar får utfärda närmare föreskrifter angående villkor för tillstånd enligt denna lag.

49 §

Denna paragraf innehåller ett bemyndigande för rikspolisstyrelsen att utfärda närmare föreskrifter angående licenspliktiga luft- och fjädervapen, vapenhandlares och sammanslutnings förvaring av skjutvapen, sammanslutnings förvaring av ammunition samt registerförandet hos polismyndighet.

Övergångsbestämmelserna

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1974 då VF skall upphöra att gälla.

Genom en särskild bestämmelse (2) klargörs att den som vid lagens ikraftträdande enligt VF eller tidigare gällande författningar på detta område är berättigad att förvärva, inneha, införa eller handla med skjutvapen eller ammunition skall anses ha erhållit tillstånd därtill enligt lagen.

Av denna bestämmelse följer bl.a. att ett tidigare utfärdat bevis om i föreskriven ordning verkställd deklARATION av vapeninnehav (deklarationsbevis) i princip kan bli jämställt med ett tillståndsbevis. Eftersom det i sådant fall inte finns någon uppgift om för vilket ändamål som vapnet innehas ges här även en regel (3) om att vapnet i sådant fall får lånas ut endast för jakt eller övnings- eller tävlings-skjutning. En föreskrift av motsvarande innebörd finns intagen i 6 § första stycket VF.

Av 23 § följer bl.a. att licensfri utlåning av skjutvapen inte får ske till den för vilken tillstånd till innehav av skjutvapen har blivit återkallat. I den mån ett vapen innehafts med stöd av deklarationsbevis har det hitintills inte kunnat meddelas något beslut om återkallelse. I motsvarande situationer har det i stället meddelats förbud mot fortsatt innehav av vapnet. I en

särskild övergångsbestämmelse (4) klargörs därför att ett sådant förbud vid tillämpningen av den nya lagen skall räknas som ett återkallelsebeslut.

De inledande bestämmelserna i VL som reglerar lagens tillämpningsområde med avseende på vilka vapen och därmed jämställda anordningar samt vapendelar avviker till en del från motsvarande bestämmelser i VF. Som framgår av vad som tidigare anförts i anslutning till dessa bestämmelser innebär dessa ändringar att alla ljuddämpare, instickspipor och andra anordningar som möjliggör att man till ett skjutvapen kan använda ammunition av annan kaliber än den för vilken vapnet är avsett, efter lagens ikraftträdande blir licensbelagda. I den särskilda undantagsbestämmelsen i 2 § 5 angående för målskjutning avsedda luft- eller fjädervapen har vidare införts ett nytt villkor av innebörd att avancerade vapen av denna typ ej kommer att omfattas av undantaget. Av 48 § framgår att rikspolisstyrelsen kommer att utfärda närmare föreskrifter angående denna gränsdragning. Jag har i den allmänna motiveringen framhållit att det nya kriteriet i 2 § 5 i första hand torde ha sitt berättigande med tanke på framtida nya, avancerade modeller eller typer av luft- eller fjädervapen. Jag vill emellertid inte utesluta att det kan finnas goda skäl att även göra de nya föreskrifterna tillämpliga på en del av de vapen av detta slag som redan finns ute i marknaden. I anslutning till tidigare redovisade ställningstaganden tänker jag här särskilt på fjädervapnet arborst.

Den som vid ikraftträdandet innehar ett sådant vapen eller en sådan vapendel som enligt nu berörda bestämmelser och föreskrifter kommer att vara licenspliktiga men inte är det enligt gällande författningar bör naturligtvis ges skäligen råd om att ansöka om tillstånd. Denna övergångstid, under vilken innehavaren således inte skall kunna ådra sig något straffansvar för ett fortsatt innehav, bör lämpligen bestämmas till ett år efter lagens ikraftträdande. Bestämmelser med denna innebörd har tagits in i en särskild övergångsbestämmelse (5). Jag vill i detta sammanhang slutligen framhålla att jag förutsätter att tillståndsgivningen i nu aktuella fall kommer att bli liberal. Beträffande ljuddämpare vill jag dock hänvisa till vad som sagts i den allmänna motiveringen.

Lagens bestämmelser om skyldighet för dödsbo att normalt avveckla sitt vapeninnehav inom ett år från dödsfallet innebär en nyhet i förhållande till VF. Med hänsyn till de motiv som ligger bakom dessa bestämmelser bör undantag ej göras för dödsfall som inträffat före lagens ikraftträdande. För sådant fall föreskrivs i stället att den i 34 § andra stycket angivna tidsfristen skall räknas från dagen för lagens ikraftträdande

**6.2 Förslaget till kungörelse om ändring i allmänna ordningsstadgan
(1956:617)**

6 §

I överensstämmelse med de ställningstaganden som redovisats i den allmänna motiveringen har den nuvarande åldersgränsen för skjutning utomhus inom stadsplanelagt område med vissa luft- eller fjädervapen höjts från 16 till 18 år. Förutom en redaktionell ändring har dessutom införts en särskild regel angående ungdomars möjlighet att använda sådant vapen inom annat område. Innebörden av denna regel är att den som ej fyllt 18 år inte utan särskilt tillstånd får skjuta med sådant vapen, om inte skjutningen sker under uppsikt av person som fyllt tjugo år. Straffbestämmelsen i 28 § kommer automatiskt att omfatta de nya bestämmelserna i 6 §.

Beträffande tolkningen av begreppet 'uppsikt' synes följande synpunkter kunna anföras. Det torde i och för sig vara tillräckligt att en person som uppnått föreskriven ålder uppehåller sig på den plats där skjutningen äger rum och därvid är införstådd med att han har till uppgift att övervaka skjutningen. Det omedelbara syftet med de nya bestämmelserna är sålunda att hindra att barn och ungdom utan någon som helst kontroll får använda ifrågavarande slags vapen.

30 §

De till 6 § första och andra styckena hörande straffbestämmelserna i 28 § har av skäl som redovisats i den allmänna motiveringen kompletterats med nya regler om förverkande och beslag. Av dessa regler framgår bl.a. att vapen, som använts i strid med bestämmelserna i 6 § första och andra styckena liksom för vapnet avsedd ammunition kan förklaras förverkade. Förverkande kommer sålunda att kunna ske inte bara av luft- och fjädervapen utan också av sådant eldvapen som avses i 6 § första stycket.

7 Hemställan

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t
dels föreslår riksdagen att antaga förslaget till

1. vapenlag,

dels inhämtar riksdagens yttrande över förslagen till

2. kungörelse om ändring i förordningen (1949:341) om explosiva varor,

3. kungörelse om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956:617).

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Innehåll

Propositionen	3
Propositionens huvudsakliga innehåll	3
Författningsförslag	
Förslag till vapenlag	5
Förslag till kungörelse om ändring i förordningen (1949: 341) om explosiva varor	16
Förslag till kungörelse om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956: 617)	17
Utdrag av statsrådsprotokollet den 28 september 1973	18
1 Inledning	18
2 Huvuddragen av bestämmelserna i VF	20
3 Tidigare ändringsförslag och remissyttrandena	22
3.1 Allmänt om departementspromemorian och remissyttrandena	22
3.2 Vapenlagstiftningens tillämpningsområde	23
3.2.1 Luft- och fjädervapen	23
3.2.2 Ljuddämpare	30
3.2.3 Instickspipor	31
3.2.4 Vapen av äldre typ	32
3.2.5 Startpistoler och s. k. ollonpistoler	35
3.2.6 Bultpistoler	36
3.2.7 Kulammunition för jaktstudsare	37
3.3 Utlåning av skjutvapen	42
3.4 Vapen i dödsbo eller konkursbo	53
3.5 Innehav av vapen för samlarändamål	55
3.6 Förvaring av vapen och ammunition	63
3.7 Införsel till riket av vapen och ammunition	71
3.8 Decentralisering av vissa vapenärenden	73
3.9 Vapenregistreringen m. m.	78
3.10 Tillverkning och ändring av vapen	82
3.11 Ansvarsbestämmelser m. m.	83
4 Departementschefen	89
4.1 Inledning	89
4.2 VL: s tillämpningsområde	91
4.2.1 Luft- och fjädervapen	91
4.2.2 Ljuddämpare och instickspipor	95
4.2.3 Vapen av äldre typ	97
4.2.4 Startpistoler, ollonpistoler och bultpistoler	98
4.3 Utlåning av skjutvapen	102
4.4 Vapen i dödsbo och konkursbo	109

4.5	Innehav av vapen för samlarändamål	112
4.6	Förvaring av vapen och ammunition	115
4.7	Införsel till riket av vapen och ammunition	119
4.8	Handläggningen av vissa vapenärenden	120
4.9	Vapenregistrering m. m.	122
4.10	Tillverkning och ändring av vapen.....	125
4.11	Ansvarsbestämmelser m. m.....	126
5	Upprättade författningsförslag	133
6	Specialmotivering	134
6.1	Förslag till vapenlag.....	134
6.2	Förslaget till ändringar i allmänna ordningsstadgan	151
7	Hemställan.....	152